

Cynllun Datblygu Lleol Amnewid (2016 - 2031) **Replacement Local Development Plan (2016 - 2031)**

Adroddiad Adolygu
Mis Chwefror 2026

Miss J Jones
Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdogaeth
Director of Neighbourhood Services
Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful
Merthyr Tydfil County Borough Council
Uned 5 – Unit 5
Parc Fusnes Triongl – Triangle Business Park
Pentrebach
Merthyr Tudful – Merthyr Tydfil
CF48 4TQ

Cyngor Bwrdeistref Sirol
MERTHYR TUDFUL

MERTHYR TYDFIL
County Borough Council

Cynnwys

Adran		Tudalen
Adran 1	Cyflwyniad	2
Adran 2	Materion a Ystyriwyd yn Adolygiad y CDLI	5
Adran 3	Cyfleoedd i gydweithio	24
Adran 4	Adolygiad o'r weledigaeth a'r amcanion	27
Adran 5	Strategaeth y CDLI	31
Adran 6	Adolygiad Polisi CDLI	38
Adran 7	Gofynion sylfaen tystiolaeth	56
Adran 8	Adolygiad o'r SA/SEA a'r HRA	59
Adran 9	Casgliadau	61
Atodiad A	Crynodeb o berfformiad yr Adroddiad Monitro Blynyddol	62
Atodiad B	Cyflwyno Dyraniadau CDLI	88
Atodiad C	Crynodeb o Effeithiolrwydd Polisi a Newidiadau Angenrheidiol	92

Adroddiad Adolygu

Adran 1 – Cyflwyniad

1.0 Diben yr Adroddiad Adolygu hwn yw ystyried cynnydd a gweithrediad *Cynllun Datblygu Lleol Amnewid Cyntaf Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful, 2016-2031* cyn dod i gasgliadau a chyflwyno argymhellion.

1.1 Bydd yr adroddiad hwn yn ystyried:

- Strategaeth y CDLI a'r weledigaeth ac amcanion cysylltiedig.
- Newidiadau cyd-destunol yn y fframweithiau polisi, canllawiau a deddfwriaethol cenedlaethol, rhanbarthol a lleol, ochr yn ochr ag unrhyw newidiadau sylweddol i Sail Dystiolaeth y CDLI.
- Fframwaith polisi'r CDLI sy'n cynnwys safleoedd a ddyrannwyd.
- Pob un o'r pum Adroddiad Monitro Blynnyddol (AMR) a gynhyrchwyd ers mabwysiadu'r Cynllun ym mis Ionawr 2020.

1.2 Mae strwythur yr adroddiad fel a ganlyn:

Adran 2 – Materion a ystyriwyd yn yr adolygiad o'r CDLI. Mae'r adran hon yn rhoi crynodeb o brif ganfyddiadau'r pum Adroddiad Monitro Blynnyddol a gyhoeddwyd ar ôl mabwysiadu'r CDLI. Mae hefyd yn asesu'r newidiadau allweddol i'r polisi, y canllawiau a'r fframweithiau deddfwriaethol ar lefel genedlaethol, ranbarthol a lleol, sy'n ystyriaethau pwysig ym mhroses adolygu'r CDLI.

Adran 3 – Cyfleoedd i gydweithio. Mae'r adran yn edrych ar gyfleoedd i gydweithio mewn perthynas â chynhyrchu'r CDLI a'i Sylfaen Dystiolaeth gysylltiedig.

Adran 4 – Adolygiad o'r weledigaeth ac amcanion. Mae'r adran hon yn ystyried gweledigaeth ac amcanion y CDLI a fabwysiadwyd ac yn asesu'r newidiadau posibl sydd eu hangen, fel rhan o'r broses adolygu.

Adran 5 – Strategaeth y CDLI. Mae'r adran hon yn cynnwys asesiad o Strategaeth y CDLI. Mae'n edrych ar y data ategol, ochr yn ochr â phrif ffactorau sy'n sbarduno'r strategaeth ac yn tynnu sylw at ble mae angen newid.

Adran 6 – Adolygiad polisi'r CDLI. Mae'r adran hon yn darparu adolygiad o'r meysydd polisi o fewn y CDLI, gan ddangos lle bydd diwygiadau i bolisi cenedlaethol a'r fframwaith deddfwriaethol yn golygu bod angen newid ar lefel lleol. Mae hefyd yn asesu effeithiolrwydd y polisiâu drwy ddadansoddi'r data AMR diweddaraf.

Adran 7 – Gofynion sylfaen tystiolaeth. Mae'r adran yn nodi lle mae angen diweddariadau neu astudiaethau newydd i gefnogi adolygiad y CDLI.

Adran 8 – Adolygiad o'r Asesiad Cynaliadwyedd (SA)/Asesiad Amgylcheddol Strategol (SEA) ac Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd (HRA). Mae'r adran hon yn trafod y weithdrefn SA/SEA a'r HRA. Mae'n edrych ar botensial cynnal Asesiad Cynaliadwyedd Integredig (ISA) sy'n ymgorffori Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol, Deddf Cydraddoldeb, y Gymraeg, Asesiad Effaith ar Iechyd a, lle y bo'n briodol, Deddf yr Amgylchedd. Mae'r elfen HRA yn archwilio'r newidiadau i ddeddfwriaeth yn dilyn ymadawiad y DU o'r Undeb Ewropeaidd.

Adran 9 – Casgliadau. Mae'r adran hon yn darparu casgliadau ar y ffurf briodol o ddiwygio cynllun.

Yr angen am adolygiad

- 1.3 Mae Adran 69 o *Ddeddf Cynllunio a Phrynu Gorfodol, 2004* yn ei gwneud yn ofynnol i bob Awdurdod Cynllunio Lleol (LPA) gynnal adolygiad o'u Cynllun Datblygu Lleol (CDLI) a fabwysiadwyd ac adrodd ar y canfyddiadau i Lywodraeth Cymru drwy Adroddiad Adolygu. Y tu hwnt i bedair blynedd, ystyrir bod Sylfaen Dystiolaeth y Cynllun wedi dyddio, ac o ganlyniad mae Rheoliad 41 o *Reoliadau Cynllunio Gwlad a Thref (Cynllun Datblygu Lleol) (Cymru) (Diwygio) 2015*, yn gorchymyn adolygiad. Mae'r Llawlyfr yn glir bod tystiolaeth gyfredol yn allweddol i sicrhau *penderfyniadau cynllunio effeithiol a chyson, gan gefnogi amcanion system sy'n cael ei harwain gan gynllun.* (Llywodraeth Cymru, 2020, t198).
- 1.4 Prif bwrpas yr Adroddiad Adolygu yw sefydlu llwybr gweithdrefnol priodol ar gyfer paratoi CDLI amnewid. Mae dau lwybr ar gael wrth ystyried yr opsiynau ar gyfer adolygu. Y cyntaf yw adolygiad llawn, gan ddefnyddio'r un weithdrefn ag a gymerwyd ar gyfer y CDLI a fabwysiadwyd, gan arwain at gynllun newydd. Gelwir yr ail opsiwn yn adolygiad ffurf fer (SFR), lle na fydd newidiadau'n effeithio ar y strategaeth nac yn mynd i galon y cynllun. Mae'r weithdrefn SFR yn gyfyngedig iawn o ran ei chwmpas a'i ffocws ac felly mae'n annhebygol y byddai'n fecanwaith priodol ar gyfer mynd i'r afael â'r materion a nodwyd yn yr AMR.
- 1.5 Mae canlyniadau'r AMR yn dangos mai adolygiad llawn o'r cynllun yw'r dull mwyaf priodol, o ystyried maint y newidiadau sydd eu hangen. Bydd y dull hwn yn arbennig o berthnasol ar gyfer gwella'r problemau hynny a nodwyd gyda chyflogaeth a'r cyflenwad tai. Mae casgliad llawn ar gael yn Adran 9 o'r adroddiad hwn.

CDLI cyfredol sydd wedi'i mabwysiadu

- 1.6 Mabwysiadwyd *Cynllun Datblygu Lleol Amnewid Cyntaf Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful*, ym mis Ionawr 2020, ac mae'n ddogfen gynllunio defnydd tir y Cyngor ar gyfer y cyfnod 2016-2031. Mae'r ddogfen yn cyflwyno Nodau,

Amcanion a Gweledigaeth y Cyngor, ochr yn ochr â'r Strategaeth Ofodol a fframwaith polisi cynllunio, sy'n hanfodol i'w chyflawni.

- 1.7 Yn unol â gofynion statudol, mae'r CDLI Amnewid Cyntaf wedi cael ei fonitro'n flynyddol, yn bennaf trwy gynhyrchu pum Adroddiad Monitro Blynyddol (AMR). Cyhoeddwyd yr un diweddaraf ym mis Hydref 2025 ac mae'n cwmpasu'r cyfnod o 1 Ebrill 2024 i 31 Mawrth 2025.
- 1.8 Mae'r AMR yn asesu i ba raddau y mae Strategaeth, polisiau a dyraniadau'r CDLI yn cael eu cyflawni, trwy fesur eu perfformiad yn erbyn targedau a dangosyddion penodol. Ar ben hynny, mae'n cwmpasu data arolwg blynyddol, dogfennau Sylfaen Tystiolaeth wedi'u diweddarau a'r newidiadau cyd-destunol hynny a allai effeithio ar gyflawniad y Cynllun.

Adran 2 – Materion a ystyriwyd yn adolygiad y CDLI

Canfyddiadau allweddol yr adroddiadau monitro blynyddol

- 2.0 Mae canllawiau cynllunio cenedlaethol, fel y'u cynhwysir yn y *Llawlyfr Cynllun Datblygu (arg. 3)* (y Llawlyfr), yn nodi y dylai canfyddiadau'r Adroddiadau Monitro Blynyddol (AMR) lywio'r broses adolygu.
- 2.1 Mae'r AMR a gynhyrchwyd gan Gyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful (CBSMT) yn rhoi cipolwg ar effeithiolrwydd gweithredu'r CDLI. Cyflwynir rhai o ganfyddiadau allweddol yr AMR isod.
- i. Mae 827 o anheddau wedi cael eu hadeiladu yn y Fwrdeistref Sirol, ers dechrau cyfnod y cynllun (2016)
  - ii. O'r 827 o anheddau a gwblhawyd; roedd 602 yn anheddau marchnad, tra bod 225 yn fforddiadwy.
  - iii. Roedd 2016-2017 yn cynnwys y nifer uchaf o anheddau a gwblhawyd sef 173 o unedau, gyda 2018-2019 yn darparu'r ffigur isaf sef 44 o anheddau ar gyfer y flwyddyn honno.
  - iv. Hyd yn hyn, mae 533 o anheddau wedi'u hadeiladu o fewn y Brif Ardal Dwf tra bod 294 wedi'u codi yn yr Ardal Twf Arall.
  - v. Mae'r angen tymor byr a hirdymor am lety Sipsiwn a Theithwyr yn cael ei fodloni.
  - vi. Mae 0.6ha o dir cyflogaeth wedi'i ddyrannu wedi'i ddatblygu.
  - vii. Mae cyfanswm o 243 o swyddi Dosbarth B wedi'u creu ers dechrau cyfnod y cynllun.
  - viii. Roedd gan Ganol Tref Merthyr Tudful gyfradd swyddi gwag o 16% yn ystod yr arolwg diweddaraf, a oedd yn is na chyfradd swyddi gwag cyfartalog Cymru o 16.9%.
  - ix. Mae canran yr unedau manwerthu yn y Brif Ardal Siopa (PSA) wedi aros uwchlaw 75% (77% yn 2024-2025).
- 2.2 Mae'r dystiolaeth a gasglwyd drwy'r broses AMR yn tynnu sylw at y ffaith bod llawer o agweddau allweddol ar y Cynllun wedi'u rhoi ar waith yn llwyddiannus. Yn anffodus, nid yw rhai elfennau allweddol yn symud ymlaen tuag at y targedau a bennwyd, fel y disgwyliwyd. Mae'r AMR diweddaraf yn nodi'r meysydd canlynol fel rhai sy'n peri pryder:
- Nifer cyffredinol o dai a gwblhawyd.

- Nifer yr anheddau marchnad gyffredinol newydd ychwanegol net a adeiladwyd yn ardal y Cynllun.
- Cyfanswm nifer yr unedau tai a ganiateir ar safleoedd a neilltuwyd, fel canran o'r holl dai a gwblhawyd.
- Nifer y tai a gwblhawyd yn y Brif Ardal Twf.
- Nifer y tai a gwblhawyd yn yr Ardal Twf Arall.
- Datblygu tir cyflogaeth (ha) ar safleoedd a neilltuwyd, fel canran o'r holl ddyraniadau cyflogaeth.
- Isafswm nifer y swyddi ychwanegol a gyflenwyd.

2.3 Gellir gweld crynodeb o gyflawniadau'r Cynlluniau Datblygu Lleol yn Atodiad A yr adroddiad hwn.

Newidiadau cyd-destunol

- 2.4 Wrth baratoi'r Cynllun Datblygu Lleol (CDLI), rhaid i'r Cynllun gydymffurfio â'r canllawiau, y polisi a'r ddeddfwriaeth gynllunio ddiweddaraf, sy'n llywodraethu'r broses gynllunio. Ar ôl i'r CDLI gael ei fabwysiadu, ni ellir ymgorffori newidiadau dilynol i bolisi, canllawiau a deddfwriaeth yn natganiad ysgrifenedig y Cynllun. O ganlyniad, mae'r broses adolygu yn hanfodol i asesu a yw'r newidiadau a nodwyd yn ddigon sylweddol i sicrhau adolygiad llawn neu ddiwygiad byr o'r Cynllun.
- 2.5 Ystyrir y canlynol fel y newidiadau mwyaf arwyddocaol i'r polisi, y canllawiau a'r fframwaith deddfwriaethol, ers mabwysiadu'r CDLI Amnewid Cyntaf ym mis Ionawr 2020.

Cenedlaethol:

2.6 Cymru'r Dyfodol - Cynllun Cenedlaethol 2040:

Cyhoeddwyd y ddogfen bolisi cynllunio genedlaethol newydd, bwysig hon ym mis Chwefror 2021 ac mae'n ffurfio haen genedlaethol fframwaith y Cynllun Datblygu. Mae'n gosod y cyfeiriad strategol ar gyfer datblygu yng Nghymru hyd at 2040 ac yn mynd i'r afael â blaenoriaethau cenedlaethol allweddol, drwy'r system gynllunio. Bydd y fframwaith cenedlaethol hwn yn cael ei adeiladu ar y Cynlluniau Datblygu Strategol (CDS) ar lefel ranbarthol a CDLI neu 'Lites' CDLI ar lefel awdurdod lleol. Mae'n ofynnol i CDSau a CDLI fod yn cydymffurfio â *Cymru'r Dyfodol* a rhaid eu cadw'n gyfredol, er mwyn sicrhau eu bod nhw a *Cymru'r Dyfodol* yn cydweithio'n effeithiol.

2.7 Polisi Cynllunio Cymru (PPW), Diweddariadau:

Mae 2 fersiwn wedi'u diweddarau o *Bolisi Cynllunio Cymru (PPW)* ers mabwysiadu cynllun amnewid CBSMT. Mae PPW (argraffiad. 11) a PPW (argraffiad. 12) wedi newid y fframwaith cenedlaethol ar gyfer cynhyrchu cynlluniau datblygu yn sylweddol, ers cynhyrchu'r CDLI amnewid cyntaf.

Cyhoeddwyd Polisi Cynllunio Cymru (argraffiad 11) ym mis Chwefror 2021 ac roedd yn cynnwys diwygiadau i gyd-fynd â *Chymru'r Dyfodol*, yn ogystal ag adlewyrchu effeithiau economaidd-gymdeithasol pandemig COVID-19. Ar ben hynny, cymhwysodd newidiadau polisi i fonitro cyflenwad tai, safleoedd dan arweiniad tai fforddiadwy a safonau ansawdd datblygu, cynllunio ynni lleol, trafnidiaeth a theithio llesol.

Cyhoeddwyd yr iteriad diweddaraf o PPW, (arg. 12), ym mis Chwefror 2024. Mae PPW 12 yn cryfhau mesurau i fynd i'r afael ag argyfyngau natur a hinsawdd Cymru, gyda diweddariadau allweddol yn canolbwyntio ar fioamrywiaeth, Seilwaith Gwyrdd (SG), a chreu lleoedd naturiol. Roedd y prif newidiadau'n cynnwys:

- Datganiad seilwaith gwyrdd: Dylai pob cais cynllunio nawr gynnwys datganiad seilwaith gwyrdd cymesur, yn egluro sut mae Seilwaith Gwyrdd wedi'i ymgorffori yn y cynnig a sut mae'r Dull Cam wrth gam wedi'i gymhwyso.
- Budd net i fioamrywiaeth: Rhaid i ymgeiswyr ddangos budd net clir i fioamrywiaeth, nid dim ond lliniaru'r gwerth a'r cyflwr presennol. Mae hyn yn cynnwys sicrhau bod safle mewn cyflwr llawer gwell o ran bioamrywiaeth nag yr oedd cyn y datblygiad.
- Diogelwch cryfach i SSSI: Mae datblygiad sy'n effeithio ar SSSI wedi'i reoli'n llymach, gyda'r rhan fwyaf o ddatblygiadau'n cael eu hystyried yn annerbyniol, ar wahân i waith bach sy'n ofynnol at ddibenion rheoli safleoedd.
- Gofynion coed a choetiroedd: Mae polisi cenedlaethol yn ei gwneud yn ofynnol bod unrhyw ddatblygiad sy'n cynnwys cael gwared ar goed, yn cael eu disodli ar gymhareb o 1:3. Felly, am bob coeden a dynnir, dylai o leiaf dair gael eu disodli. Rhoddir pwyslais ar blannu'r goeden briodol yn y lleoliad cywir.
- Pennod 6 wedi'i diwygio: Mae pennod 6 wedi'i hadnewyddu i ymgorffori adferiad natur, seilwaith gwyrdd a chydnerthedd ecosystemau yng nghanol polisi creu lleoedd.
- Mae PPW 12 yn cyflwyno gofynion i awdurdodau cynllunio ystyried materion lleol, megis rhentu tai tymor byr a pha mor gyffredin yw ail gartrefi.

Mae angen adlewyrchu'r diweddariadau hyn yn y Cynlluniau Datblygu Strategol yn y dyfodol a'r Cynlluniau Datblygu Lleol newydd er mwyn sicrhau cydymffurfiaeth.

2.8 Llawlyfr Cynlluniau Datblygu, Rhifyn 3 (Mawrth 2020) :

Mae'r *Llawlyfr Cynlluniau Datblygu (arg. 3)* yn darparu canllawiau wedi'u diweddarau i ymarferwyr sy'n ymwneud â pharatoi, gweithredu, monitro ac adolygu cynlluniau datblygu. Dylid ei ddarllen ar y cyd â Pholisi Cynllunio Cymru a deddfwriaeth, canllawiau a dogfennau polisi cenedlaethol perthnasol eraill.

Mae'r Llawlyfr yn cryfhau'r haen ranbarthol o gynllunio drwy gyflwyno Cynlluniau Datblygu Strategol (SDP) a strategaethau datblygu tymor hwy ar lefel ranbarthol. Ar ben hynny, mae'n cyflwyno'r cysyniad o CDLI 'Ysgafn'; cynllun byrrach, sydd â mwy o ffocws a lunnir gan LPA, yn dilyn mabwysiadu'r Cynllun Datblygu Strategol. Mae'r Llawlyfr hefyd yn ymgorffori gofynion o *Ddeddf Cynllunio (Cymru), 2015*, *Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru), 2015* ac yn ei gwneud yn ofynnol i gydymffurfio'n fwy trylwyr â *Chymru'r Dyfodol*.

2.9 Newidiadau i Nodiadau Cyngor Technegol (TAN) :

Dirymu TAN 1: *Astudiaethau Argaeledd Tir ar gyfer Tai ar y Cyd* (Mawrth 2020) - Di-rymwyd y TAN ym mis Mawrth 2020, a ddileodd y gofyniad i ddangos tystiolaeth o gyflenwad tir ar gyfer tai am bum mlynedd. Tynnwyd y gofyniad polisi o Bolisi Cynllunio Cymru a'r *Llawlyfr Cynlluniau Datblygu (arg. 3)*.

Dirymu TAN 8: *Cynllunio ar gyfer Ynni Adnewyddadwy* (Chwefror 2021) – Arweiniodd dirymu TAN 8 at ddileu Ardaloedd Chwilio Strategol ar gyfer datblygiadau ynni gwynt ar raddfa fawr a gynlluniwyd. Yn lle hynny, nododd cyflwyniad *Cymru'r Dyfodol* ardaloedd a aseswyd ymlaen llaw a ystyriwyd yn fwyaf addas ar gyfer cynigion ynni gwynt yn y dyfodol.

TAN 11: *Ansawdd Aer, Sŵn a Seinwedd* – Ymgynghorwyd ar y TAN 11 diwygiedig yn 2022 ac mae'n cael ei adolygu ar hyn o bryd. Ystyriodd Llywodraeth Cymru fod angen diweddariad i adlewyrchu'r pwyslais ar seinweddau a sicrhau cydymffurfiaeth â Pholisi Cynllunio Cymru, *Cymru'r Dyfodol*, *Cynllun Gweithredu Sŵn a Seinwedd Cymru* a *Chynllun Aer Glân Cymru*. Cyhoeddwyd TAN 11 ym 1997 ac ar hyn o bryd dim ond sŵn y mae'n ei gwmpasu.

TAN 14: *Cynllunio Arfordirol* – Mae'r TAN, a gyhoeddwyd ym 1998, bellach wedi'i ganslo ar ôl cael ei gynnwys yn TAN 15 (Mawrth 2025).

TAN 15: *Datblygu, Llifogydd ac Erydiad Arfordirol* - Mae'r TAN, a ddaeth i rym ar 31 Mawrth 2025, yn ategu'r polisïau o fewn *Cymru'r Dyfodol* a *Pholisi Cynllunio Cymru* mewn perthynas â llifogydd ac erydiad arfordirol. Mae cyflwyno'r TAN 15 newydd yn disodli TAN 14, a gyhoeddwyd ym 1998 a'i ragflaenydd TAN 15, a gyhoeddwyd yn 2004. Gan gydnabod bod hinsawdd Cymru yn debygol o fynd yn wlypach yn y dyfodol, nod y TAN yw sicrhau bod cymunedau, seilwaith a'r amgylchedd naturiol yn dod yn fwy gwydn, wrth i ddigwyddiadau llifogydd gynyddu. Ar ben hynny, mae'r TAN yn annog dull mwy rhagweithiol o reoli risg, gan integreiddio mapio llifogydd a gwyddor hinsawdd â pholisi cynllunio. Ar ben hynny, mae'r Mapiu Cyngor Datblygu blaenorol wedi cael eu disodli gan fap

gofodol rhyngweithiol, a elwir yn *Fap Llifogydd ar gyfer Cynllunio*, a gynhelir a'i rheolir gan Cyfoeth Naturiol Cymru (CNC).

TAN 19: *Telathrebu* (2002) - Di-rymwyd y TAN ym mis Chwefror 2024. Gellir dod o hyd i ganllawiau cyfredol ar gynllunio telathrebu yng *Nghymru'r Dyfodol, Polisi Cynllunio Cymru, a'r Cod Arfer Gorau ar Ddatblygu Rhwydwaith Ffonau Symudol Cymru*.

2.10 Llythyr dyddiad terfynu'r CDLI (Medi 2020):

Eglurodd y llythyr a gynhyrchwyd gan Weinidog Cymru'r canlynol:

Mae'r cynlluniau hynny a fabwysiadwyd ar ôl 4 Ionawr 2016 yn peidio â bod yn gynllun datblygu a fabwysiadwyd ac yn dod i ben ar y dyddiad a bennir yn y cynllun. Lle na nodir mis, mae'r cynllun yn peidio â bod yn effeithiol o ddiwrnod olaf y flwyddyn a bennir. O ganlyniad, bydd *CDLI Amnewid Merthyr Tudful* yn peidio â bod yn berthnasol ar ôl 31 Rhagfyr 2031. I'r gwrthwyneb, bydd y cynlluniau hynny a fabwysiadwyd cyn 4 Ionawr 2016 yn berthnasol nes bod cynllun amnewid yn cael ei fabwysiadu.

2.11 Adeiladu lleoedd gwell, y system gynllunio yn darparu dyfodol gwydn a disgleiriach – Creu lleoedd ac adfer ar ôl COVID-19:

Mae'r cynllun, a gyhoeddwyd ym mis Gorffennaf 2020, yn nodi blaenoriaethau polisi cynllunio Llywodraeth Cymru ar gyfer yr adferiad ar ôl COVID-19. Mae'n pwysleisio'r angen am ddatblygiadau da o ansawdd uchel sy'n cael eu harwain gan egwyddorion creu lleoedd. Ar ben hynny, mae'n nodi materion allweddol, sy'n dod â meysydd polisi unigol at ei gilydd gan sicrhau dull effeithiol a chyfannol o adferiad. Mae proses y CDLI Amnewid yn rhoi'r cyfle i ymateb i'r blaenoriaethau a'r materion a nodwyd yn genedlaethol.

2.12 Cynllunio ac adferiad ar ôl-COVID-19:

Roedd y llythyr, a gynhyrchwyd gan Weinidog Cymru ac a anfonwyd at Awdurdodau Cynllunio Lleol (LPA) ym mis Gorffennaf 2020, yn ei gwneud yn ofynnol i Awdurdodau Cynllunio Lleol fyfyrion ar effaith y pandemig yn eu hardaloedd gweinyddol. Roedd yn eu gwahodd i ystyried y canlyniadau i'r CDLIau hynny sydd dan adolygiad neu yn y broses o gael eu gweithredu, yn enwedig mewn perthynas â'r Sylfaen Dystiolaeth. Bydd y cyfle i Ferthyr Tudful gychwyn ar ail CDLI Amnewid yn galluogi ymateb ystyriol ynghylch effaith y pandemig ar bob elfen o'r Cynllun.

2.13 Dyletswydd gymdeithasol-economaidd:

Daeth y ddyletswydd, a osodwyd o fewn Deddf Cydraddoldeb 2010, i rym yng Nghymru ar 31 Mawrth 2021. Mae'n annog gwell penderfyniadau ac yn anelu at leihau anghydraddoldebau sy'n deillio o anfantais economaidd-gymdeithasol. Mae'r ddyletswydd yn ei gwneud yn ofynnol i gyrrff cyhoeddus perthnasol ystyried

sut y byddent yn lleihau anghydraddoldebau wrth wneud penderfyniadau strategol neu ymwneud â llunio polisiau.

2.14 Sicrhau gwelliannau i fioamrywiaeth (mis Hydref 2019):

Mae'r llythyr hwn gan y Prif Swyddog Cynllunio yn tynnu sylw at ddyletswydd Adran 6 *Deddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016*, sy'n nodi'r angen i Awdurdodau Cynllunio Lleol *geisio cynnal a gwella bioamrywiaeth wrth arfer eu swyddogaethau*. Mae'n parhau trwy ddatgan y dylai Awdurdodau Cynllunio Lleol fod yn *rhagweithiol ac ymgorffori polisiau priodol mewn Cynlluniau Datblygu Lleol i amddiffyn rhag colli bioamrywiaeth a sicrhau gwelliant*.

2.15 Ail adroddiad ar sefyllfa adnoddau naturiol (SoNaRR) (mis Rhagfyr 2020):

Mae *Deddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016* yn ei gwneud yn ofynnol i Awdurdodau Cynllunio Lleol ystyried sefyllfa adnoddau naturiol (SoNaRR), a gyhoeddwyd gan Cyfoeth Naturiol Cymru (CNC) ym mis Rhagfyr 2020. Mae'r adroddiad ar sefyllfa adnoddau naturiol yn darparu sylfaen dystiolaeth i Awdurdodau Cynllunio Lleol wrth ymgymryd â gweithdrefn adolygu. Mae'r ail adroddiad hwn yn adeiladu ar y dystiolaeth yn yr adroddiad cyntaf ar sefyllfa adnoddau naturiol, a gynhyrchwyd yn 2016. Mae'r fersiwn ddiweddaraf yn dangos rhai o'r heriau, y blaenoriaethau a'r cyfleoedd allweddol ar gyfer rheoli adnoddau naturiol yn gynaliadwy yng Nghymru.

2.16 Llwybr newydd - Strategaeth drafnidiaeth cymru (2021):

Mae'r strategaeth yn nodi gweledigaeth Llywodraeth Cymru ar gyfer sut y gall y system drafnidiaeth helpu i gyflawni'r blaenoriaethau pum mlynedd ac ugain mlynedd a bennwyd ar gyfer Cymru. Mae *Llwybr Newydd* yn cynnwys naw cynllun cydran, sy'n egluro sut y bydd pob un yn cael ei gyflawni ar gyfer gwahanol ddulliau a sectorau trafndiaeth. Mae'r strategaeth yn ei gwneud yn ofynnol i lywodraethau, awdurdodau lleol, darparwyr trafndiaeth a chydweithwyr mewn meysydd polisi eraill gydweithio i sicrhau bod trafndiaeth yn cyfrannu at lesiant presennol a dyfodol Cymru. Mae'r strategaeth genedlaethol hon yn gosod y fframwaith ar gyfer y ddwy haen o gynlluniau trafndiaeth yng Nghymru: *Y Cynllun Cyllid Trafndiaeth Cenedlaethol a'r Cyd gynlluniau Trafndiaeth Lleol*.

2.17 Canllawiau Deddf Teithio Llesol (2021):

Mae Rhan 1 o'r canllawiau yn rhoi crynodeb amlinellol o'r nodau, y prosesau a'r ystyriaethau allweddol sy'n gysylltiedig â dyletswyddau *Deddf Teithio Llesol (Cymru), 2013*. Mae Rhan 2 yn rhoi cyngor technegol manwl ar sut y dylid cynllunio a dylunio seilwaith. Mae'r canllawiau hyn yn egluro y dylid defnyddio Mapiau Rhwydwaith Teithio Llesol i lywio paratoi ac adolygu Cynlluniau Datblygu Lleol, gan gyfeirio at y gofyniad yn PPW i'r mapiau hyn lywio dyraniadau safleoedd.

2.18 Llawlyfr ar gyfer Strydoedd 2 (Strydoedd Trefol a Gwledig), (mis Mai 2019) :

Mae'r ddogfen newydd yn ehangu ar y *Llawlyfr ar gyfer Strydoedd* i gynnwys sefyllfaoedd trefol a gwledig, gan lenwi'r bylchau mewn cyngor rhwng y *Llawlyfr ar gyfer Strydoedd a'r Safonau ar gyfer Cefnffyrdd*. Mae'r *Llawlyfr ar gyfer Strydoedd (Strydoedd Preswyl)* yn nodi sut i ddylunio, adeiladu, mabwysiadu a chynnal strydoedd preswyl newydd a phresennol.

2.19 Strategaeth gwefru cerbydau trydan ar gyfer Cymru (mis Mawrth 2021):

Mae'r strategaeth yn nodi gweledigaeth Llywodraeth Cymru ar gyfer gwefru cerbydau trydan yng Nghymru. Mae ei hamcanion yn cynnwys “ *erbyn 2025, dylai pob defnyddiwr ceir a faniau trydan yng Nghymru fod yn hyderus y gallant gael mynediad at seilwaith gwefru cerbydau trydan pryd a lle bynnag y mae ei angen arnynt.*” Mae'r strategaeth yn nodi bod gan Gymru un o'r lefelau isaf o berchnogaeth cerbydau trydan yn y DU ar hyn o bryd a nod y strategaeth yw cynyddu hyder y cyhoedd yn argaeledd seilwaith gwefru.

2.20 Cynllun aer glân i Gymru (mis Awst 2020):

Nod y Cynllun hwn yw gwella ansawdd aer a lleihau effeithiau llygredd aer ar iechyd pobl, bioamrywiaeth, yr amgylchedd naturiol a'r economi. Mae'r Cynllun yn cefnogi gwaith o gyflawni ymrwymadau o dan *Ffyniant i Bawb: Strategaeth Genedlaethol Llywodraeth Cymru*. Yn benodol, nod y strategaeth yw lleihau allyriadau, cyflawni gwelliannau hanfodol i ansawdd aer a chefnogi cymunedau iachach ac amgylcheddau gwell. Ym mis Rhagfyr 2020, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru adroddiad hefyd ar effaith COVID-19 ar ansawdd aer.

2.21 Atodlen 3 o Ddeddf Rheoli Llifogydd a Dŵr (2010) – Gwaredu dŵr wyneb drwy Systemau Draenio Cynaliadwy (SuDS) (mis Ionawr 2019):

Mae deddfwriaeth SuDs wedi profi'n arwyddocaol i'r diwydiant datblygu ac Awdurdodau Cynllunio Lleol. Mae'r effaith ar rain wedi bod yn sylweddol o ystyried eu bod wedi cael rôl y Corff Cymeradwyo Draenio Cynaliadwy (SAB) sy'n prosesu pob cais perthnasol. Mae'r broses yn darparu fframwaith ar gyfer cymeradwyo a mabwysiadu systemau dŵr wyneb, sy'n gwasanaethu datblygiadau newydd. Cyflwynodd Llywodraeth Cymru offerynnau statudol i weithredu'r gofyniad hwn, gan orfodi, o 7 Ionawr 2019 ymlaen, i bob datblygiad newydd o fwy nag un annedd (neu lle mae'r ardal adeiladu yn 100m² neu fwy) waredu dŵr wyneb trwy SuDs.

2.22 Cynyddu'r cyflenwad o dai fforddiadwy drwy gynllunio (mis Gorffennaf 2019) :

Cyhoeddodd Llywodraeth Cymru ganllawiau i Awdurdodau Cynllunio Lleol yn ailadrodd pwysigrwydd mynd i'r afael â'r angen am dai fforddiadwy, wrth adolygu CDLlau. Mae'n tynnu sylw at bwysigrwydd darparu ar gyfer safleoedd dan arweiniad tai fforddiadwy, y mae'n rhaid iddynt gynnwys o leiaf 50% o dai fforddiadwy, yn unol â'r diffiniad sydd wedi'i gynnwys yn TAN 2. Yn y lle cyntaf, dylai safleoedd dan arweiniad tai fforddiadwy ddefnyddio tir cyhoeddus. Lle nad oes tir cyhoeddus ar gael, gellir nodi tir preifat. Mae'r canllawiau'n glir na ddylai

safleoedd ar gyfer datblygiad dan arweiniad tai fforddiadwy fod mewn unrhyw ffordd yn israddol i safleoedd a hyrwyddir ar gyfer tai marchnad.

2.23 Gofynion ansawdd datblygu Cymru (WDQR 2021), Creu cartrefi a lleoedd hardd:

Mae'r cyhoeddiad hwn gan Lywodraeth Cymru yn nodi bod yn rhaid i bob tai fforddiadwy, gan gynnwys y rhai a ddarperir drwy rwymedigaethau ac amodau cynllunio, fodloni safonau ansawdd datblygu (DQR) Llywodraeth Cymru. Mae gan Lywodraeth Cymru hefyd uchelgais i ddatblygwyr preifat fabwysiadu'r safonau hyn erbyn 2025. Mae'r safonau newydd yn hyrwyddo dylunio da a digon o le, fel bod pobl yn byw'n dda yn eu cartrefi. Nod hyn yw hybu lles a chadw cymunedau gyda'i gilydd, gan ymateb ar yr un pryd i anghenion newidiol trigolion.

2.24 Canllawiau ar gyfer cynnal asesiadau o'r farchnad dai leol:

Ym mis Mawrth 2022, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru ganllawiau Aseiad Marchnad Tai Lleol (LHMA), gan gynnwys methodoleg newydd. Mae'r canllawiau i'w defnyddio fel sail ar gyfer cyfrifo'r angen am dai yng Nghymru. O'r herwydd, dylai pob LHMA newydd sydd wedi'i gynnwys yn Sylfaen Dystiolaeth y CDLI fod yn seiliedig ar allbynnau'r fethodoleg newydd.

2.25 Cymru Iachach (2021):

Mae'r cynllun yn nodi cynllun cenedlaethol Llywodraeth Cymru ar gyfer iechyd a gofal cymdeithasol, i ysgogi'r newidiadau sydd eu hangen i'r system iechyd a gofal cymdeithasol, fel y gall fodloni anghenion cenedlaethau presennol a'r dyfodol yng Nghymru.

2.26 Rheoliadau asesu effaith ar iechyd (Cymru) 2025 :

Mae'r rheoliadau'n cyflwyno gofyniad cyfreithiol i gyrff cyhoeddus penodedig yng Nghymru gynnal Aseiad Effaith ar Iechyd (HIA) wrth wneud penderfyniadau strategol ynghylch sut maent yn arfer eu swyddogaethau. Cyflwynwyd y rheoliadau ar 19 Tachwedd 2025 a disgwyllir iddynt ddod i rym ar 6 Ebrill 2027.

Diffinnir HIA fel aseiad o effeithiau tebygol tymor byr a hirdymor gweithred neu benderfyniad arfaethedig ar iechyd corfforol a meddyliol pobl yng Nghymru. Rhaid i gyrff cyhoeddus a restrir o dan *Ddeddf Iechyd y Cyhoedd (Cymru) 2017* ystyried risgiau iechyd, manteision ac anghydraddoldebau, cyn cyhoeddi aseiad er mwyn cefnogi tryloywder a gwneud penderfyniadau gwybodus.

2.27 Cyllideb carbon sero net Cymru (2021-2025) :

Dyma'r ail gynllun lleihau allyriadau ar gyfer cyllideb carbon 2 (2021-2025). Mae'n gosod y sylfeini i wneud Cymru'n sero net erbyn 2050. Yn ogystal, mae'r cynllun yn anelu at ostyngiad o 37% ar gyfartaledd mewn allyriadau, o'i gymharu â llinell sylfaen 1990/1995, yn ogystal â chyflymu datblygiad ynni adnewyddadwy, mabwysiadu cerbydau trydan a chynyddu inswleiddio adeiladau.

2.28 Strategaeth tu hwnt i ailgylchu (mis Mawrth 2021):

Nod y strategaeth, a gyhoeddwyd ym mis Mawrth 2021, yw sicrhau bod gan Gymru economi gylchol. Nod y strategaeth yw sicrhau dim gwastraff a dim allyriadau net erbyn 2050. I gyflawni hyn, bydd ffocws parhaus ar: sicrhau bod adnoddau'n parhau i gael eu defnyddio, atal gwastraff, annog atgyweirio ac aildddefnyddio lle y bo modd a chyflwyno gwaharddiad ar blastigau untro ac eitemau eraill, er mwyn sbarduno economi werdd.

2.29 Aseiad Strategol ar gyfer yr angen yn y dyfodol am gapasiti ynni o wastraff yn nhri rhanbarth economaidd Cymru (mis Mawrth 2021):

Mae hyn yn cadarnhau'r moratoriwm ar unrhyw ddatblygiadau ynni o wastraff ar raddfa fawr yn y dyfodol sydd â chapasiti gosodedig sy'n fwy na 10MW. Gweinidogion Cymru yn unig fydd yn penderfynu ar gynigion rhwng 10MW a 350MW. Mae'r aseiad hefyd yn diweddarau ac yn disodli'r amcangyfrifon a'r senarios rhagolygon ar gyfer gwastraff gweddilliol a gynhwysir yng *Nghynllun Sector Casgliadau, Seilwaith a Marchnadoedd 2012*, y dylid eu defnyddio yn ôl cyngor *TAN 21: Gwastraff wrth asesu lefel yr angen am gyfleusterau ynni o wastraff a maint unrhyw fwch capasiti*.

2.30 Cynllun gweithredu sŵn a seinwedd (2018-2023) :

Mae hyn yn amlinellu cyfeiriad polisi strategol y sector cyhoeddus yng Nghymru mewn perthynas â rheoli sŵn a seinwedd ar gyfer y pum mlynedd nesaf. Mae ganddo ffocws ehangach na dim ond lleihau lefelau sŵn, gan gydnabod yr angen i greu tirweddau sain priodol, sy'n golygu'r amgylchedd acwstig priodol yn y lleoliad cywir.

2.31 Deddf aeilwaith (Cymru) (2024):

Mae'r ddeddf yn symleiddio'r broses ar gyfer datblygu prosiectau seilwaith mawr drwy sefydlu un broses gydsynio seilwaith ar gyfer mathau penodol o Brosiectau Seilwaith Sylweddol (SIPs) yng Nghymru. Gweinidogion Cymru sy'n pennu SIPs, sy'n cyhoeddi Gorchymyn Cydsynio Seilwaith (ICO) ar gyfer cynigion cymeradwy. Penderfyniadau Cynllunio ac Amgylchedd Cymru (PEDW) sy'n ymdrin â'r broses archwilio ar ran Gweinidogion Cymru.

2.32 Deddf yr amgylchedd hanesyddol (Cymru) 2023:

Daeth y ddeddfwriaeth gydgyrnhoi i rym ar 4 Tachwedd 2024 ac mae wedi diddymu'r ddeddfwriaeth ganlynol yng Nghymru:

- *Deddf Adeiladau Hanesyddol a Henebion, 1953*
- *Deddf Henebion ac Ardaloedd Archeolegol, 1979*
- *Deddf Cynllunio (Adeiladau Rhestredig ac Ardaloedd Cadwraeth), 1990*
- *Deddf yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru), 2016*

Mae *Deddf yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru) 2023* yn ymwneud â diogelu'r amgylchedd hanesyddol yn effeithiol, er nad yw'n newid y ffordd y caiff ei reoli. Nod y ddeddf yw gwarchod amgylchedd ac asedau hanesyddol Cymru, er mwyn sicrhau eu bod yn cyfrannu at lesiant y wlad a'i phobl.

2.33 Strategaeth addasu i'r hinsawdd ar gyfer Cymru (2024):

Mae strategaeth addasu i'r hinsawdd ar gyfer Cymru yn amlinellu'r dull cenedlaethol ar gyfer addasu i effeithiau newid hinsawdd, meithrin gwydnwch a sicrhau dyfodol cynaliadwy i bobl, yr economi a'r amgylchedd. Nod y strategaeth yw darparu fframwaith ar gyfer mynd i'r afael ag effeithiau newid hinsawdd, lliniaru'r risgiau a achosir a chyd-fynd â nodau hinsawdd ehangach Cymru, gan gynnwys cyflawni allyriadau net sero erbyn 2050.

2.34 Targedau ffoffad Cyfoeth Naturiol Cymru (CNC):

Ym mis Ionawr 2021, cyflwynodd Cyfoeth Naturiol Cymru dargedau a chanllawiau newydd llymach ar gyfer llygredd ffoffad mewn Ardaloedd Cadwraeth Arbennig (SAC) afonol ledled Cymru. O ganlyniad i'r targedau hyn, mae wedi dod yn angenrheidiol nodi ffyrdd o sicrhau nad yw datblygiadau preswyl newydd yn cynyddu'r llwyth maetholion ar Ardaloedd Cadwraeth Arbennig, yn dilyn gollyngiad o rwydweithiau trin carthion. Nid oes unrhyw afonydd Ardal Cadwraeth Arbennig yr effeithir arnynt ym Mwrdeistref Sirol Merthyr Tudful, fodd bynnag bydd angen i'r CDLI amnewid fod yn ymwybodol o'r sefyllfa o fewn awdurdodau cyfagos.

2.35 Datganiad ardal de-ganolbarth Cymru – Cyfoeth Naturiol Cymru :

Cyhoeddwyd datganiad de canolbarth cymru Cyfoeth Naturiol Cymru ym mis Mawrth 2020 ac fe'i diwygiwyd wedi hynny ym mis Rhagfyr 2024. Mae'r datganiad yn ceisio pontio'r bwlch rhwng yr amgylcheddau trefol a naturiol, wedi'i lywio gan bum thema allweddol i wella lles, cynaliadwyedd a gwydnwch. Mae'r datganiad yn mynd i'r afael ag etifeddiaeth orffennol ddiwydiannol yr ardal, yn ogystal â newid hinsawdd, dirywiad cynefinoedd a chymunedau iachach. Mae'r themâu allweddol ar gyfer yr ardal yn cynnwys:

- Adeiladu ecosystemau gwydn.
- Cysylltu pobl â natur.
- Gweithio gyda dŵr.
- Gwellu iechyd.
- Gwellu ansawdd aer.

Mae'r datganiad yn hwyluso rheolaeth gynaliadwy o adnoddau naturiol drwy feithrin partneriaethau i gyflawni'r nodau a nodwyd.

2.36 Rheoliadau cynllunio gwlad a thref (Cynllun Datblygu Strategol) (Cymru) 2021:

Daeth y rheoliadau i rym ar 28 Chwefror 2022 ac roeddent yn nodi'r gofynion gweithdrefnol ar gyfer paratoi Cynlluniau Datblygu Strategol (SDP), a fydd yn llywodraethu'r haen gynllunio ranbarthol.

Rhanbarthol:

2.37 Bargen Ddinesig Prifddinas-Ranbarth Caerdydd :

Nod y fenter gydweithredol hon yw gwella twf a chynaliadwyedd rhanbarthol, sy'n cynnwys cronfa fuddsoddi gwerth £1.2 biliwn, a gefnogir gan Lywodraeth y DU a Llywodraeth Cymru. Mae'r cytundeb yn canolbwyntio ar ddatgloi buddsoddiad i adeiladu ar gryfderau'r rhanbarth, gan gynnwys ei sylfaen sgiliau uchel a phrifysgolion i gyflymu twf economaidd a chynhyrchiant. Dros ei hoes o ugain mlynedd, mae'r cytundeb yn anelu at ddarparu 25,000 o swyddi newydd a chreu buddsoddiad ychwanegol gwerth £4 biliwn gan y sector preifat. Mae Metro De Cymru yn elfen allweddol o'r cytundeb, gan drawsnewid gwasanaethau rheilffordd a bysiau i wella cysylltedd trafndiaeth ar draws y rhanbarth.

2.38 Cynllun trafndiaeth rhanbarthol prifddinas-ranbarth Caerdydd (RTP) 2025:

Mae Cynllun Trafndiaeth Rhanbarthol Prifddinas Caerdydd yn creu rhanbarth cystadleuol, cysylltiedig a gwydn. Mae'n canolbwyntio ar sefydlu rhwydwaith trafndiaeth garbon isel effeithlon, fforddiadwy sy'n gwella ansawdd bywyd, yn meithrin ffyniant a rennir ac yn cefnogi rhanbarth carbon-niwtral. Mae'r cynllun yn pwysleisio pwysigrwydd cyllid teithio llesol ac yn anelu at ei ddyrannu'n gymesur, yn ôl poblogaeth pob awdurdod lleol yn y rhanbarth.

2.39 Strategaeth ynni prifddinas-ranbarth Caerdydd (2021):

Mae'r strategaeth yn gosod llwybr clir i'r rhanbarth drawsnewid tuag at economi carbon - niwtral erbyn 2035. Cyflawnir hyn drwy ddefnyddio ynni glân i sbarduno adfywio economaidd a stiwardiaeth amgylcheddol. Mae'r strategaeth yn amlinellu pum blaenoriaeth graidd, sef:

- Gwella effeithlonrwydd ynni a system wresogi carbon isel ar draws cartrefi a busnesau.
- Gwella systemau trydan a hyblygrwydd, gan gynnwys storio ac uwchraddio'r grid.
- Datgarboneiddio trafndiaeth drwy gyflymu'r defnydd o gerbydau trydan a lleihau'r defnydd o geir preifat.
- Tyfu busnesau a swyddi drwy arloesi ynni glân.
- Cynllunio a llywodraethu rhanbarthol cydlynol i sicrhau darpariaeth gyson.

Mae modelu CCR yn dangos yr angen i leihau allyriadau rhanbarthol sy'n gysylltiedig ag ynni 55% erbyn 2035, er mwyn aros ar y trywydd iawn ar gyfer sero net erbyn 2050. Mae ymyriadau allweddol yn cynnwys ôl-osod degau o filoedd o gartrefi, gosod 140,000 o bympiau gwres, newid 64% o gerbydau i drydan ac ehangu ynni adnewyddadwy, yn enwedig gwynt a solar ar y tir, i fodloni tua hanner cyfanswm anghenion ynni'r rhanbarth. Mae'r strategaeth yn pwysleisio y bydd y newid hwn hefyd yn cefnogi adferiad economaidd, yn cryfhau cadwyni cyflenwi lleol, ac yn cyd-fynd â dyletswyddau cynaliadwyedd ehangach Cymru o dan *Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol*.

2.40 Pwyllgorau cydweithredol corfforaethol a chynllun datblygu strategol de-ddwyrain Cymru:

Mae Cymru'r Dyfodol yn nodi pedwar rhanbarth cynllunio yng Nghymru, gan ei gwneud yn ofynnol i bob un baratoi Cynllun Datblygu Strategol (SDP), gan ffurfio haen ranbarthol o gynllun datblygu. Dylid cydlynu a chynllunio materion sy'n ymwneud â thair a thwf economaidd, yn ogystal â chysylltedd digidol a hygyrchedd trafniadaeth, ar draws y rhanbarth cyfan, trwy'r Cynllun Datblygu Strategol. Mae Merthyr Tudful wedi'i leoli yn rhanbarth De-ddwyrain Cymru.

Dros y flwyddyn ddiwethaf, mae gwaith paratoadol wedi'i wneud ar y Cynllun Datblygu Strategol. Cyflwynwyd rheoliadau ym mis Ebrill 2021, gan alluogi Pwyllgor Cydweithredol Corfforaethol (CJC) De-ddwyrain Cymru i arfer y swyddogaeth cynllunio datblygu strategol. Mae Llywodraeth Cymru hefyd wedi cynhyrchu nodiadau cynghori mewn perthynas â rheoliadau'r CJC, gan gynnwys sut i symud ymlaen tuag at y strwythur llywodraethu newydd. Ymgynghorwyd ar Gytundeb Cyflawni yn 2024-2025 ac mae'r CJC bellach wedi penodi Pennaeth Cynllunio Strategol i fwrw ymlaen â'r CJC.

2.41 Fframwaith economaidd rhanbarthol de-ddwyrain Cymru (REF):

Mae'r fframwaith yn darparu cyfeiriad strategol a rennir ar gyfer cyflawni twf economaidd cynhwysol a chynaliadwy ar draws prifddinas-ranbarth Caerdydd. Mae'n cydnabod de-ddwyrain Cymru fel rhanbarth mwyaf poblog ac amrywiol yn economaidd yng Nghymru, gan gyfuno canolfannau masnachol cryf â chymunedau sy'n dal i gael eu heffeithio gan ddirywiad diwydiannol hirdymor.

Mae'r fframwaith yn nodi blaenoriaethau rhanbarthol cyffredin yn hytrach na rhagnodi rolau cyflawni, gan ganolbwyntio ar greu aliniad rhwng Llywodraeth Cymru, y deg awdurdod lleol, busnesau, y byd academiaidd, a'r trydydd sector. Ei bwrpas yw mynd i'r afael ag anghydraddoldebau strwythurol sydd wedi gwreiddio'n ddwfn, cefnogi ffyniant cytbwys a throi heriau rhanbarthol hirhoedlog yn gyfleoedd ar gyfer economi fwy deinamig a gwydn.

Wedi'i adeiladu ar ymgysylltiad helaeth â phartneriaid, mae'r REF yn hyrwyddo dull cydweithredol sy'n seiliedig ar le, gan bwysleisio datblygu cynaliadwy, gwydnwch economaidd hirdymor, a mwy o gydlynu polisi a buddsoddiad rhanbarthol. Mae'n ffurfio'r sylfaen ar gyfer cydweithio yn y dyfodol o dan fodolau llywodraethu rhanbarthol sy'n dod i'r amlwg fel Pwyllgorau Cydweithredol Corfforaethol.

2.42 Datganiad technegol rhanbarthol ar agregau gogledd a de Cymru (ail adolygiad), 2020:

Nod yr ail Ddatganiad Technegol Rhanbarthol diwygiedig yw sicrhau y gellir cynnal cyflenwad digonol a chyson o agregau ledled Cymru (a thu hwnt, yn achos deunyddiau sy'n cael eu hallforio), gan ystyried amcanion allweddol cyflenwad cynaliadwy a amlinellir yn MTAN 1.

Lleol:

2.43 Cynllun Llesiant Cwm Taf Morgannwg 2023–2028:

Mae'r cynllun yn nodi sut y bydd partneriaid y sector cyhoeddus ar draws Merthyr Tudful, Rhondda Cynon Taf a Phen-y-bont ar Ogwr yn cydweithio i wella lles isranbarthol, wedi'i fframio o fewn Deddf *Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru)*. Mae'r cynllun wedi'i seilio ar asesiad lles cynhwysfawr ac ymgysylltiad lleol helaeth.

Mae thema gyffredinol y cynllun, sef "Cwm Taf Morgannwg Mwy Cyfartal", yn cydnabod, er bod gan y rhanbarth gryfderau, fod mynediad at gyfleoedd i lawer o gymunedau yn anghymesur, gan effeithio ar eu lles. Mae'n nodi dau amcan lles allweddol:

- Cymdogaethau lleol iach – creu cymunedau cynhwysol a chydlynol lle mae pobl yn teimlo'n ddiogel, yn cael eu cefnogi, eu gwerthfawrogi a'u bod yn gallu byw bywydau iach.
- Cymdogaethau lleol cynaliadwy a gwydn – helpu cymunedau i ddeall ac ymateb i risgiau hinsawdd, gan werthfawrogi a rheoli mannau gwyrdd a glas yn gyfrifol.

Nod y cynllun yw lleihau anghydraddoldebau, cryfhau cydweithio ar draws partneriaid statudol ac adeiladu dyfodol tecach i genedlaethau'r presennol a'r dyfodol yn ardal Cwm Taf Morgannwg.

2.44 Llesiant Corfforaethol Merthyr Tudful 2023–2028:

Mae'r cynllun yn nodi strategaeth hirdymor y Cyngor ar gyfer gwella lles cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol y Fwrdeistref Sirol, yn unol â *Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru), 2015*.

Mae'r cynllun wedi'i adeiladu o amgylch gweledigaeth y Cyngor o *Weithredu Heddiw ar gyfer Yfory Gwell*, wedi'i lywio gan dystiolaeth leol ddiweddar a chyfranogiad helaeth trigolion a rhanddeiliaid. Mae'n nodi cyfres o amcanion lles a gynlluniwyd i lunio Merthyr Tudful sy'n wydn, yn iachach ac yn fwy llewyrchus. Mae'r amcanion hyn yn canolbwyntio ar feysydd allweddol fel dysgu a dyhead, iechyd a lles, diogelwch a ffyniant cymunedol ac ansawdd amgylcheddol, yn

gyson â'r themâu a amlinellir yn *Natganiad Llesiant* ehangach y Cyngor 2023–2028.

Mae'r cynllun yn egluro sut y bydd yr amcanion hyn yn cael eu cyflawni drwy raglenni corfforaethol, eu monitro drwy fframweithiau perfformiad sefydledig a'u cefnogi gan gysylltiadau clir rhwng nodau strategol, cynllunio gwasanaethau a chyfrifoldebau unigol; "edau aur" strategol y Cyngor.

Mae'n darparu fframwaith strwythuredig, hirdymor ar gyfer gwella canlyniadau i gymunedau, gan sicrhau bod gwaith y Cyngor yn gynaliadwy, yn canolbwyntio ar y dinesydd ac yn gallu bodloni anghenion cenedlaethau'r presennol a'r dyfodol.

2.45 Cynllun creu lleoedd canolfan strategol Merthyr Tudful (2019–2035):

Mae'r cynllun hwn yn nodi gweledigaeth hirdymor i drawsnewid Canol Tref Merthyr Tudful yn ganolfan ranbarthol fwy cysylltiedig, bywiog ac economaidd-wydn. Mae'n darparu fframwaith strategol ar gyfer adfywio yn seiliedig ar uchelgais a rennir rhwng Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful, Llywodraeth Cymru a Thrafnidiaeth Cymru.

Mae'r Cynllun yn nodi materion a chyfleoedd allweddol sy'n llunio dyfodol y dref, gan sefydlu uchelgeisiau craidd ar gyfer 2035 a blaenoriaethu trafndiaeth a symudedd gwell, sy'n ganolog i ailddatblygu llwyddiannus. Rhagwelir y bydd dau "brosiect arbennig" sy'n cynnwys ailddatblygu safle Glebelands a'r Orsaf Drenau/Coridor Cyfnewid, yn gatalyddion ar gyfer newid.

Mae tystiolaeth ategol, gan gynnwys gwerthusiadau trafndiaeth, dadansoddiad masnachol ac asesiad effaith economaidd, yn sail i gyfres o ymyriadau a argymhellir sydd gyda'i gilydd yn ffurfio glasbrint ar gyfer darparu canol tref mwy llwyddiannus a chynaliadwy, hyd at 2035.

2.46 Prif gynllun Canol y Dref (Fersiwn Diwygiedig, 2020-2024):

Mae'r cynllun hwn yn darparu fframwaith wedi'i ddiweddarau ar gyfer adfywio canol y dref, gan adeiladu ar gynlluniau meistr cynharach ac alinio â *Cynllun Creu Lleoedd Canolfan Strategol y Dyffryn ehangach (2019–2035)*. Mae'n amlinellu'r cynnydd hyd yma, yn nodi prosiectau parhaus a rhai sy'n dod i'r amlwg ac yn tywys blaenoriaethau datblygu'r dyfodol.

Mae'r prif gynllun yn rhan o gyfres o ddogfennau sy'n cynnwys y *Cynllun Strategol ar gyfer Creu Lleoedd*, tystiolaeth ategol (gan gynnwys asesiadau trafndiaeth, masnachol ac economaidd) a'r *Cynllun Cyflawni a Gweithredu*. Mae'n canolbwyntio'n benodol ar welliannau sy'n cael eu harwain gan drafndiaeth, gan gydnabod bod llawer o brosiectau adfywio yn dibynnu ar gysylltedd a seilwaith gwell.

Ar ben hynny, mae'n gweithredu fel dogfen fyw, esblygol, gan lunio canol tref mwy cysylltiedig, bywiog a chynaliadwy, wrth gefnogi cyfleoedd buddsoddi a chyllido hirdymor.

2.47 Strategaeth cyfathrebu ac ymgysylltu 2023-2028:

Mae'r strategaeth hon yn nodi sut y bydd Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful (CBSMT) yn ymgysylltu ac yn cyfathrebu â'i wahanol gynulleidfaoedd, gan sicrhau bod trigolion, partneriaid, staff, busnesau a grwpiau cymunedol yn cael eu hysbysu a'u bod yn gallu llunio gwasanaethau lleol yn ystyrlon.

Mae'r strategaeth yn egluro ymrwymiad y Cyngor i ddarparu cyfathrebu dwyieithog, hygyrch o ansawdd uchel a meithrin ymgysylltiad dwyffordd. Mae'n amlinellu'r cynulleidfaoedd y mae'n eu gwasanaethu, y sianeli cyfathrebu y mae'n eu defnyddio (gan gynnwys cyfathrebu digidol, cyfryngau cymdeithasol, ymgynghori, cysylltiadau â'r cyfryngau, digwyddiadau a chyfathrebu mewn argyfwng) a phwysigrwydd gwranddo ar adborth i lywio darpariaeth gwasanaethau yn y dyfodol.

Fe'i disgrifir fel "dogfen fyw", sy'n cael ei hadolygu'n rheolaidd i aros yn gyson â deddfwriaeth newydd ac anghenion sy'n dod i'r amlwg. Mae'r strategaeth yn cefnogi gweledigaeth ehangach y Cyngor i gryfhau rôl Merthyr Tudful fel canolfan ranbarthol ac yn cyd-fynd â'i flaenoriaethau corfforaethol ar draws dysgu, iechyd, ffyniant a'r amgylchedd. Ei nod yw helpu'r Cyngor i gyfathrebu'n dryloyw, meithrin ymddiriedaeth a chynyddu dealltwriaeth y cyhoedd o'i waith.

2.48 Cynllun datgarboneiddio Merthyr Tudful 2023–2030:

Mae'r cynllun yn nodi llwybr y Cyngor i gyflawni allyriadau carbon net-sero erbyn 2030, gan ymateb i ddatganiad argyfwng hinsawdd Llywodraeth Cymru. Mae'r Cynllun yn cydnabod effeithiau lleol cynyddol newid hinsawdd ac yn amlinellu dull â ffocws, strwythuredig o leihau allyriadau ar draws gweithrediadau'r Cyngor.

Mae'r strategaeth wedi'i hadeiladu o amgylch chwe thema allweddol: adeiladau a defnydd ynni, teithio a thrafnidiaeth, caffael, gwasanaethau allanol, rheoli tir a llywodraethu; gyda phob thema wedi'i chefnogi gan gynlluniau gweithredu pwrpasol. Mae cynnydd sylweddol eisoes wedi'i wneud trwy fesurau megis uwchraddio goleuadau stryd LED, gwelliannau effeithlonrwydd ynni mewn dros 30 o adeiladau'r Cyngor, trydaneiddio fflyd a phrosiectau gwella bioamrywiaeth.

Mae mentrau mawr sydd ar y gweill yn cynnwys ôl-osodiadau ar raddfa fawr, gwaith dichonoldeb gwres carbon isel, prosiectau ynni adnewyddadwy (gan gynnwys rhwydweithiau gwifrau solar preifat a phartneriaethau ffermydd gwynt rhanbarthol) a monitro ynni gwell. Mae ymdrechion diweddar eisoes wedi cyflawni gostyngiad o 36% mewn allyriadau a thua £1.2miliwn mewn arbedion ynni ers 2015-2016.

Mae'r cynllun hefyd yn ddogfen fyw, sy'n cael ei hadolygu'n rheolaidd, a'i chyflawni drwy ddull rheoli rhaglenni, gyda'r Cyngor yn gweithio tuag at achrediad fel ISO 50001 a'r Safon Un Blaned.

2.49 Cynllun ynni ardal leol, Merthyr Tudful, 2024:

Cafodd y cynllun ynni ardal leol (LAEP), a ddatblygwyd ar y cyd â rhanddeiliaid allweddol, ei gymeradwyo gan y Cyngor yn 2024. Mae'r LAEP yn fap ffordd uchelgeisiol i ddatgarboneiddio systemau ynni lleol, gan weithio tuag at gyflawni sero net. Mae'r cynllun wedi'i ddatblygu'n benodol ar gyfer tirwedd y Fwrdeistref Sirol ac mae wedi ystyried heriau a chyfleoedd ar gyfer atebion ymarferol a chynaliadwy, sy'n cwmpasu ystod eang o fentrau. Mae'r rhain yn cynnwys gwella effeithlonrwydd ynni mewn cartrefi/busnesau, cynyddu'r defnydd o ffynonellau ynni adnewyddadwy ac archwilio technolegau arloesol.

2.50 Strategaeth y Gymraeg 2022-2027:

Mae'r strategaeth yn nodi cynllun Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful i hyrwyddo, cynyddu a normaleiddio'r defnydd o'r Gymraeg ar draws y Fwrdeistref Sirol. Ei nod yw cryfhau gwelededd a defnydd bob dydd yr iaith, gan gefnogi nod ehangach Llywodraeth Cymru o filiwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050. Mae'r Strategaeth yn canolbwyntio ar dri maes allweddol:

- Plant a phobl ifanc – ehangu cyfleoedd ar gyfer dysgu cyfrwng Cymraeg a chaffael iaith yn gynnar.
- Cymuned – cynyddu'r defnydd o'r Gymraeg mewn lleoliadau diwylliannol, cymdeithasol a chymunedol, gyda chymorth partneriaid fel Menter Iaith Merthyr Tudful.
- Y gweithlu – gwella gallu dwyieithog o fewn y Cyngor i gryfhau darpariaeth gwasanaethau Cymraeg.

Mae hefyd yn gosod targed i gynyddu cyfran y siaradwyr Cymraeg yn lleol, a gyflawnir drwy waith partneriaeth cryf a chydymffurfiaeth â *Chynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg, 2022-2032*.

2.51 Strategaeth cyfranogiad 2023-2028:

Mae'r strategaeth yn amlinellu sut y bydd Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful yn annog ac yn cefnogi mwy o ran y cyhoedd mewn prosesau democrataidd lleol a darparu gwasanaethau. Mae'n ymateb i ddyletswyddau newydd o dan *Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021*, gyda'r nod o'i gwneud hi'n haws i drigolion, staff, busnesau a grwpiau cymunedol ddylanwadu ar benderfyniadau'r Cyngor.

Mae'r strategaeth yn hyrwyddo symudiad tuag at ymgysylltu parhaus ac ystyrion, gan egluro sut mae'r Cyngor yn cyfathrebu, yn ymgynghori ac yn casglu adborth. Mae'n pwysleisio egwyddorion ymgysylltu da: uniondeb, gwelededd, hygrychedd a thryloywder, er mwyn sicrhau bod cyfranogiad yn gynhwysol ac yn effeithiol.

Mae hi hefyd yn ddogfen fyw, sy'n cael ei hadolygu'n rheolaidd ac yn dibynnu ar ymrwymiad gan Aelodau Etholedig a staff i ymgorffori cyfranogiad mewn arfer bob dydd.

2.52 Cynllun cydraddoldeb strategol 2024-2028:

Mae'r cynllun yn nodi fframwaith Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful ar gyfer hyrwyddo cydraddoldeb, lleihau gwahaniaethu a meithrin cymunedau cynhwysol a chydlynol. Mae'r cynllun wedi'i lunio gan *Ddeddf Cydraddoldeb 2010*, gan gynnwys dyletswydd cydraddoldeb y sector cyhoeddus, ac mae'n amlinellu sut y bydd y Cyngor yn hyrwyddo cydraddoldeb trwy ddarparu gwasanaethau, cyflogaeth, comisiynu, arweinyddiaeth a gweithio mewn partneriaeth. Mae'r strategaeth yn gosod chwe amcan cydraddoldeb craidd ar gyfer 2024–2028, sef:

- Ymgysylltu a chyfranogiad cynhwysol – sicrhau y gall pob dinesydd gymryd rhan, cael eu lleisiau wedi'u clywed a dylanwadu ar benderfyniadau.
- Gwasanaethau hygyrch – nodi a dileu rhwystrau i gael mynediad at wasanaethau'r Cyngor.
- Gweithlu cynhwysol ac amrywiol - creu gweithlu sy'n adlewyrchu'r gymuned ac yn cefnogi cyfleoedd cyfartal.
- Cyflog cyfartal – mynd i'r afael â materion rhywedd a chyflog cyfartal.
- Cymunedau diogel, cynhwysol a chydlynol – cefnogi diogelwch, parch, cydlyniant cymunedol a mynd i'r afael â rhagfarn.
- Addysg, sgiliau a chyflogaeth – hyrwyddo tegwch a chyfleoedd drwy ddysgu, hyfforddiant a llwybrau i mewn i waith.

Mae'r cynllun yn cyd-fynd ag amcanion lles corfforaethol y Cyngor (2023–2028) ac mae wedi'i lywio gan ymgynghoriad cyhoeddus, data lleol a thystiolaeth genedlaethol (gan gynnwys adroddiadau *A yw Cymru'n Decach?*). Mae'n pwysleisio monitro parhaus, gweithio mewn partneriaeth, ac adolygu tryloyw i sicrhau bod cynnydd yn fesuradwy ac yn ystyrlon.

2.53 Asesiad o'r farchnad dai leol Merthyr Tudful (LHMA) 2022–2037:

Mae'r asesiad o'r farchnad dai leol yn nodi angen tymor byr sylweddol - am dai fforddiadwy ychwanegol, wedi'i lywio gan ddigartrefedd cynyddol, newidiadau deddfwriaethol a phwysau economaidd-gymdeithasol ehangach. Mae'r asesiad yn canfod gofyniad am 453 o dai fforddiadwy'r flwyddyn, fodd bynnag, ar ôl ystyried y cyflenwad disgwylidig, mae hyn yn cyfateb i angen net o 114 o dai fforddiadwy ychwanegol yn flynyddol tan 2027. Mae cyfran uchel iawn o'r angen hwn ar gyfer - tai rhent cymdeithasol un ystafell wely, sy'n adlewyrchu pwysau ar aelwydydd un person.

Y tu hwnt i 2027, bydd yr angen am dai fforddiadwy a ragwelir yn lleihau i 11 cartref y flwyddyn, gan roi arwydd o sefydlogi ar ôl y cynnydd cychwynol. Mae'r asesiad hefyd yn nodi gofyniad am 35 o gartrefi marchnad bob blwyddyn, gyda'r mwyafrif (66%) yn angenrheidiol yn y sector rhent preifat. Amlygir angen

cynyddol am gartrefi wedi'u haddasu a hygyrch, gyda 9.4% o aelwydydd ar y gofrestr angen addasiadau.

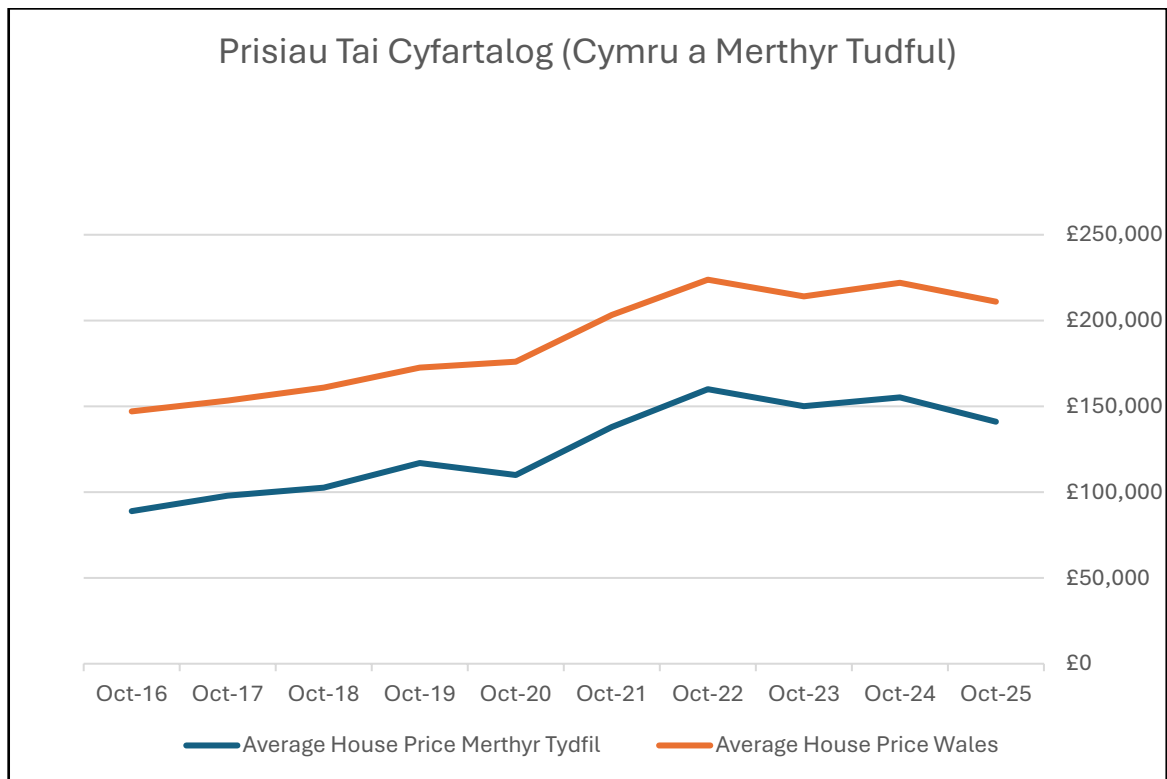
Mae'r asesiad o'r farchnad dai leol (LHMA) yn ddogfen sylfaen dystiolaeth allweddol ar gyfer cynllunio, datblygu polisiâu, cynigion ariannu a negodi cyfraniadau tai fforddiadwy, gan sicrhau bod cydbwysedd cymysg o gartrefi yn cael ei ddarparu i gefnogi cymunedau cynaliadwy a gwydn.

2.54 Prisiau tai:

Mae'r trosolwg diweddaraf o'r farchnad dai o fewn CBSMT wedi'i lywio gan set ddata *Mynegai Prisiau Tai (HPI) ddiweddaraf y Gofrestrfa Tir*. Mae'r data'n tynnu sylw at y ffaith bod prisiau tai cyfartalog o fewn y Fwrdeistref Sirol wedi dilyn yr un amrywiad â'r cyfartaledd cenedlaethol, er ar lefel sylweddol is.

Mae'r set ddata Mynegai Prisiau Tai yn dangos bod pris cyfartalog tai yn y Fwrdeistref Sirol yn gyson islaw cyfartaledd cenedlaethol Cymru. Er ei bod yn annhebygol y bydd prisiau yn CBSMT yn chwyddo i gyd-fynd â'r cyfartaledd cenedlaethol; rhagwelir y bydd y prinder tai cenedlaethol a chysylltedd gwell mewn perthynas â Metro De Cymru yn parhau i yrru twf y farchnad, gan helpu i fodloni'r angen yn y Fwrdeistref Sirol.

Mae'r graff isod yn darparu cynrychiolaeth weledol o'r set ddata Mynegai Prisiau Tai.

Ffynhonnell: Mynegai Prisiau Tai'r DU

Dros y cyfnod rhwng mis Hydref 2016 a mis Hydref 2025, cododd pris cyfartalog tŷ yn y Fwrdeistref Sirol o £88,930 i £141,000. Cyrhaeddodd pris cyfartalog tŷ ei uchafbwynt ym mis Hydref 2022 ar £160,000, gyda mis Hydref 2024 yn cofnodi'r ail bris cyfartalog uchaf, sef £155,236. Mewn cyferbyniad, cyfartaledd Cymru ym mis Hydref 2016 oedd £147,065, gan godi i £211,000 ym mis Hydref 2025. Yn unol â'r duedd a welwyd yn CBSMT, cyrhaeddodd pris cyfartalog tŷ Cymru ei uchafbwynt ym mis Hydref 2022 ar £223,824, gyda mis Hydref 2024 yn gweld yr ail bris cyfartalog uchaf, sef £222,000.

2.55 Bydd y newidiadau a nodwyd yn yr adran hon yn effeithio ar Strategaeth a pholisïau'r CDLI, yn ogystal â thynnu sylw at y ffaith y gallai rhai cynigion fod yn anghydnaws â'r farchnad. Mae nifer y newidiadau cyd-destunol sydd wedi digwydd ers mabwysiadu'r CDLI o'r fath arwyddocâd fel eu bod yn gwarantu adolygiad o'r Cynllun.

Adran 3 – Cyfleoedd i gydweithio

3.0 *Mae'r Llawlyfr Cynllun Datblygu (argraffiad 3) yn glir y dylai Awdurdodau Cynllunio Lleol (LPA) edrych ar opsiynau i gydweithio, lle y bo modd. Mae'n ei gwneud yn glir, ar gyfer adolygiadau CDLI, y dylai Awdurdodau Cynllunio Lleol:*

...ystyried a dangos eu bod wedi defnyddio pob cyfle i gydweithio a chydweithredu ar baratoi cynlluniau a'r sail dystiolaeth, gan wneud y mwyaf o gyfleoedd ac effeithlonrwydd casglu tystiolaeth, ymgynghori a chydweithredu ar y cyd, neu drwy drefniadau gweithio ar y cyd. Bydd hyn yn arbennig o berthnasol i CDLlau sydd ag amserlenni paratoi tebyg ac sydd â chysylltiadau daearyddol a/neu swyddogaethol cryf (Llywodraeth Cymru, t10, 2020).

3.1 Mae'n parhau bod ystyried materion ar raddfa fwy yn rhoi Awdurdodau Cynllunio Lleol mewn sefyllfa llawer cryfach i ddatrys materion yn ymwneud â chynllunio, alinio â'r pum ffordd o weithio a chydymffurfio â'r Profion Cadernid.

3.2 Fel rhan o'r broses adolygu, mae'r Cyngor wedi ystyried cyfleoedd i gydweithio ag awdurdodau cyfagos. Nodir sefyllfa bresennol pob Awdurdod Cynllunio Lleol isod.

3.3 Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog:

Cynhaliwyd ymgynghoriad ar y Cytundeb Cyflawni a'r bwriad oedd ei gyflwyno i Awdurdod y Parc Cenedlaethol i'w gymeradwyo, cyn ei anfon at Lywodraeth Cymru. Fodd bynnag, bu oedi oherwydd problemau staffio, yn enwedig wrth recriwtio Rheolwr Polisi Cynllunio. Er gwaethaf hyn, mae gwaith yn parhau ar baratoi'r Cytundeb Cyflawni (a materion cysylltiedig), cyn belled ag y bo modd. Awgrymwyd y dylai'r awdurdod ystyried cynhyrchu CDLI cryno (LDPDL) i gyd-fynd â'r CDLI sy'n dod i'r amlwg, yn hytrach nag archwilio CDLI amnewid llawn. O ystyried yr ansicrwydd cyffredinol ynghylch paratoi cynlluniau o fewn Awdurdod y Parc Cenedlaethol, ardal gymharol fach y parc cenedlaethol sydd wedi'i lleoli ym Merthyr Tudful a dyddiad gorffen CDLI presennol Merthyr Tudful, ni ystyrir bod cydweithio'n opsiwn doeth ar hyn o bryd.

3.4 Cyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent:

Roedd gwaith yn cael ei wneud ar y Cynllun Adneuo, gyda'r bwriad o gynnal ymgynghoriad Adneuo ar ddechrau 2026. Er gwaethaf hyn, mae Blaenau Gwent wedi dewis ymchwilio i'r potensial ar gyfer cydweithio â Thorfaen, gan gynnwys gofynion Sylfaen Dystiolaeth a CDLI ar y cyd. Mae Cyngor Arbennig wedi'i drefnu ar gyfer mis Mawrth 2026, lle bydd yr adroddiad ar gydweithio yn cael ei gyflwyno. Mae Blaenau Gwent yn bwriadu tynnu eu CDLI Amnewid yn ôl, fodd bynnag, bydd gwaith yn parhau gyda thirfeddianwyr a hyrwyddwyr safleoedd, er y bydd angen cynnal galwad newydd am Safleoedd Ymgeisiol. O ystyried y gwahanu daearyddol rhwng Merthyr Tudful a Bwrdeistrefi Sirol Blaenau Gwent a Thorfaen, ystyrir nad yw'n ymarferol archwilio cydweithio â'r awdurdodau hyn.

3.5 Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr:

Mabwysiadodd Pen-y-bont ar Ogwr CDLI amnewid llawn ym mis Mawrth 2024. Ni fydd Pen-y-bont ar Ogwr yn bwriadu adolygu'r cynllun tan o leiaf 2028. O ganlyniad i hyn, yn ogystal â gwahaniad daearyddol clir, nid yw'n bosibl archwilio cyfleoedd i gydweithio â Chyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr ar hyn o bryd.

3.6 Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili:

Roedd Caerffili yn bwriadu ymgynghori ar eu Cynllun Adneuo ym mis Ionawr 2026, er bod hyn wedi'i ohirio tan yn ddiweddarach yn y flwyddyn, oherwydd etholiadau'r Senedd ym mis Mai. Mae'n debygol y bydd yr etholiadau lleol y flwyddyn nesaf hefyd yn cael effaith ar amserlenni. Gan fod Caerffili eisoes yn llunio'r CDLI Adneuo, nid yw'n ymddangos yn ymarferol i edrych ar gyfleoedd i gydweithio ar hyn o bryd.

3.7 Cyngor Dinas Caerdydd:

Cyflwynodd Caerdydd eu CDLI Amnewid i'w Archwilio ddiwedd 2025. Mae PEDW wedi eu hysbysu bod Arolygwyr wedi'u penodi. Mae'r cyfarfod cyn y gwrandawriad wedi'i drefnu ar gyfer 24 Mawrth 2026, gyda'r gwrandawiadau i fod i ddechrau ar 9 Mehefin. Felly, nid yw'n bosibl edrych ar gyfleoedd i gydweithio â Chyngor Dinas Caerdydd ar hyn o bryd.

3.8 Cyngor Bwrdeistref Sirol Sir Fynwy:

Cyflwynodd Sir Fynwy eu CDLI Amnewid i PEDW i'w Archwilio ym mis Tachwedd 2025. Fodd bynnag, bu sawl ymholiad cychwynnol gan Arolygwyr ac mae angen gwaith ychwanegol i fynd i'r afael yn benodol â'r materion sy'n ymwneud â Ffosfadau. O ganlyniad, mae'r weithdrefn Archwilio wedi'i gohirio tan 23 Chwefror 2026. O ystyried bod Sir Fynwy yng nghyfnod yr Archwiliad ac wedi'u gwahanu'n ddaearyddol oddi wrth Ferthyr Tudful, ni ystyrir ei bod yn ymarferol i edrych ar gyfleoedd i gydweithio.

3.9 Cyngor Dinas Casnewydd:

Ar hyn o bryd mae Casnewydd yn paratoi eu Cynllun Adneuo, a disgwylir ymgynghoriad yn 2026. Fodd bynnag, bydd hyn yn ddibynnol ar argaeledd ymgynghorwyr i ymgymryd â'r gwaith angenrheidiol. Am y rheswm hwn, ar y cyd â gwahanu daearyddol, nid yw'n ymarferol edrych ar gyfleoedd i gydweithio â Chyngor Dinas Casnewydd.

3.10 Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf:

Mae Rhondda Cynon Taf yn paratoi'r Cynllun Adneuo ar hyn o bryd, ond mae'n annhebygol y bydd ymgynghoriad ar y cynllun cyn etholiadau'r Senedd. O ystyried cynnydd y cynllun Adneuo, nid yw'n bosibl edrych ar gyfleoedd i gydweithio â RCT ar hyn o bryd.

3.11 Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen:

Mae Torfaen yn cydweithio â Blaenau Gwent. Yn dilyn Cyngor Arbennig ym mis Mawrth, mae bwriad i ddatblygu Cytundeb Cyflawni ar y Cyd ym mis Gorffennaf 2006, gyda'r bwriad o ddechrau paratoi'r cynllun yn swyddogol ym mis Ionawr 2027, gan weithio o amgylch etholiadau llywodraeth leol. Fel y crybwyllwyd uchod, oherwydd gwahanu daearyddol, nid yw'n ymddangos yn ddoeth i edrych ar gyfleoedd i gydweithio â'r awdurdodau hyn.

3.12 Cyngor Bro Morgannwg:

Mae Cyngor Bro Morgannwg wedi derbyn cymeradwyaeth yn ddiweddar i ymgynghori ar eu Cynllun Adneuo. Dechreuodd yr Ymgynghoriad ar 28 Ionawr 2026, ac mae'r Cytundeb Cyflawni wedi'i ddiwygio i adlewyrchu hyn. O ganlyniad, nid yw'n ymddangos bod lle i edrych ar gyfleoedd i gydweithio â Bro Morgannwg ar hyn o bryd.

3.13 Er gwaethaf awydd ar lefel genedlaethol am gydweithio mwy integredig; ar hyn o bryd mae'n anymarferol i Ferthyr ystyried astudiaethau ar y cyd, dogfennau Sylfaen Tystiolaeth eraill a CDLI ar y cyd. Mae awdurdodau cyfagos naill ai yng nghyfnod Adneuo wrth baratoi'r cynllun neu wedi mabwysiadu eu CDLI amnewid. Ar hyn o bryd mae Blaenau Gwent a Thorfaen yn dechrau ar gynllun amnewid, fodd bynnag mae Merthyr Tudful wedi'i gwahanu'n ddaearyddol o ardaloedd gweinyddol y Cynghorau hyn, gan wneud cydweithio'n anymarferol. Mae'r Cyngor yn parhau i fod yn barod i ystyried trefniadau cydweithio ymarferol a bydd yn cadw'r sefyllfa dan adolygiad, rhag ofn y bydd unrhyw beth yn newid yn y tymor byr.

Adran 4 – Adolygiad o'r weledigaeth ac amcanion

4.0 Mae'r adran hon yn ystyried sut mae canfyddiadau'r adran flaenorol yn effeithio ar *Gynllun Datblygu Lleol Amnewid Cyntaf CBSMT*. Bydd yn cynnwys dadansoddiad o weledigaeth ac amcanion y CDLI.

Gweledigaeth

4.1 Nododd y CDLI nifer o faterion allweddol i'w datrys a gyfrannodd, ochr yn ochr â dull partneriaeth ac ymgysylltu â rhanddeiliaid, at y weledigaeth ar gyfer y cynllun. Mae'r weledigaeth hefyd wedi'i llywio gan sawl strategaeth a chynllun allweddol, gan gynnwys Cynllun Llesiant Cwm Taf.

4.2 Mae gweledigaeth y CDLI yn rhoi delwedd glir o sut y dylai'r Fwrdeistref Sirol edrych yn y dyfodol. Mae'n hanfodol bod y weledigaeth yn adlewyrchu dyheadau cymunedol ac anghenion lleol drwy gydol cyfnod y cynllun a thu hwnt. Gyda'i gilydd, mae'r weledigaeth ac amcanion yn darparu cyd-destun cyffredinol ar gyfer y CDLI, gan amlygu sut mae'r ystyriaethau economaidd, cymdeithasol, diwylliannol ac amgylcheddol hynny'n cael eu cydbwyso i gyflawni datblygiad y Fwrdeistref Sirol, mewn modd cynaliadwy, hyd at 2031. Nodau'r weledigaeth ar gyfer y Fwrdeistref Sirol yw:

Cryfhau safle Merthyr Tudful fel canolfan ranbarthol ar gyfer Blaenau'r Cymoedd o fewn Prifddinas-Ranbarth Caerdydd, annog lefel gynaliadwy o dwf poblogaeth a bod yn lle i fod yn falch ohono, lle:

- *Mae pobl yn dysgu ac yn datblygu sgiliau i gyflawni eu huchelgeisiau.*
- *Mae pobl yn byw, yn gweithio ac yn cael bywyd diogel, iach a boddhaus.*
- *Mae pobl yn ymweld, yn mwynhau ac yn dychwelyd.*

4.3 Bu i gyflwyno *Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015* arwain at sefydlu Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus ar gyfer ardal Cwm Taf, a oedd yn cynnwys Merthyr Tudful a Rhondda Cynon Taf i ddechrau. Mae'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yn cynnwys yr Awdurdodau Lleol a'r Bwrdd Iechyd Lleol, yn ogystal ag amryw o sefydliadau proffesiynol, addysgol a thrydydd sector eraill. Mae'n werth nodi bod ardal y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus wedi'i diwygio yn 2023 i gynnwys Pen-y-bont ar Ogwr, gan ddod yn adnabyddus fel Cwm Taf Morgannwg.

4.4 Yn unol â *Pholisi Cynllunio Cymru (arg. 12)*, rhaid i awdurdodau cynllunio roi sylw i'r Cynllun Llesiant a gyhoeddwyd gan y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yn ystod paratoi ac adolygu'r CDLI. Mae *Cynllun Llesiant Cwm Taf (2018-2023)* a'i olynydd *Cynllun Llesiant Cwm Taf Morgannwg (2023-2028)* yn ddogfennau allweddol o fewn y Sylfaen Dystiolaeth, gan eu bod yn cadarnhau'r cyfraniad y mae cynllunio'n ei wneud at gyflawni'r nodau llesiant, a nodir yn *Neddf Llesiant Cymru*.

4.5 Ar yr adeg y mabwysiadwyd Cynllun Datblygu Lleol Amnewid Cyntaf Merthyr Tudful, roedd *Cynllun Llesiant Cwm Taf, 2018-2023* ar waith. Roedd y Cynllun yn ganlyniad dwy flynedd o waith, gyda chyfranogiad cymunedol yn ganolog i'w gynhyrchu. Cynhyrchodd y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus y cynllun, gan ei weld fel cyfle i feithrin cydlyniant a chryfhau ei waith fel "un gwasanaeth cyhoeddus." Fel rhan o'r Datganiad o Fwriad, mae'r Cynllun yn nodi uchelgais glir:

Gweithio fel Un Gwasanaeth Cyhoeddus, gyda chymunedau, i gefnogi datblygiad cymunedau gwydn sy'n wybodus, yn gysylltiedig, yn weithredol ac yn meddu ar adnoddau ac sydd â'r gallu i addasu a dylanwadu ar newid a gwella lles.

Amcanion cyffredinol Cynllun Llesiant Cwm Taf yw:

- hyrwyddo cymunedau diogel, hyderus, cryf a ffyniannus gan wella lles trigolion ac ymwelwyr ac adeiladu ar ein hasedau cymunedol;*
- helpu pobl i fyw bywydau hir ac iach a goresgyn unrhyw heriau;*
- tyfu economi leol gref gyda thrafnidiaeth gynaliadwy sy'n denu pobl i fyw, gweithio a chwarae yng Nghwm Taf.*

4.6 Er bod Gweledigaeth y CDLI a *Chynllun Llesiant Cwm Taf* yn gydnaws yn fras, mae angen adolygu Gweledigaeth y CDLI i gyd-fynd â'r amcanion a nodir yng *Nghynllun Llesiant Cwm Taf Morganwg (2023-2028)*. Mae'r Cynllun Llesiant diweddaraf yn canolbwyntio'n gryfach ar anghydraddoldeb mewn perthynas â chymunedau, ffordd o fyw a'r amgylchedd, gan wella llesiant i bawb wrth adeiladu dyfodol tecach. Ar ben hynny, mae mwy o bwyslais ar ddeall ac ymateb i risgiau newid hinsawdd o fewn cymunedau lleol. Mae'n dadlau y dylai'r dull hwn ganolbwyntio ar werthfawrogi, rheoli a mwynhau mannau gwyrdd a glas yn gyfrifol. Bydd angen i'r CDLI adlewyrchu'r amcanion hyn trwy liniaru effeithiau newid hinsawdd a darparu cyfleoedd i bawb leihau anghydraddoldeb yn ein cymunedau a'n hamgylchedd. Bydd hyn yn cynnwys amddiffyn seilwaith gwyrdd a glas a gwella mynediad at fannau agored.

4.7 Er na all y CDLI gyflawni pob canlyniad lles lleol a nodwyd, o ystyried bod rhai amcanion yn ymestyn y tu hwnt i gylch gwaith cynllunio defnydd tir, serch hynny mae'r CDLI yn anelu at greu'r amodau i gefnogi eu cyflawniad. Mae'r CDLI yn parhau i fod yn fecanwaith ar gyfer cynorthwyo cyflawniad yr amcanion cyffredinol hyn, fodd bynnag, cydnabyddir bod llawer o sefydliadau, cynlluniau a strategaethau eraill sy'n gwneud cyfraniadau sylweddol at eu cyflawniad.

Amcanion y CDLI

4.8 Mae gan y CDLI set o ddeunaw amcan sy'n cwmpasu ystod o faterion cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol. Mae'r amcanion yn cynnwys sawl thema drawsbynciol ac fe'u datblygwyd i alluogi symudiad tuag at gymdeithas arloesol, gynhyrchiol a charbon isel sy'n cydnabod terfynau'r amgylchedd byd-eang ac yn rheoli adnoddau'n effeithlon. Cyflwynir rhestr yr amcanion sydd wedi'u cynnwys yn y CDLI isod:

Amcanion y CDLI	
Amcan 1 y CDLI Twf Poblogaeth Cynaliadwy:	Annog lefel a dosbarthiad cynaliadwy o dwf poblogaeth.
Amcan 2 y CDLI Iaith a Diwylliant Cymru:	Diogelu a gwella'r iaith a'r diwylliant Cymraeg.
Amcan 3 y CDLI: Darpariaeth Tai	Sicrhau bod digon o dir ar gael ar gyfer darparu ystod a dewis o dai a thai fforddiadwy i fodloni anghenion tai lleol.
Amcan 4 y CDLI: Adfywio	Hyrwyddo aildddefnyddio tir a ddatblygwyd yn flaenorol ac adfywio cymunedau lleol yn barhaus.
Amcan 5 y CDLI: Seilwaith	Sicrhau bod seilwaith cymunedol a mannau agored yn cefnogi adfywio cymunedau lleol.
Amcan 6 y CDLI Dylunio Cynaliadwy:	Hyrwyddo mesurau dylunio a chefnogi cynaliadwy a chynhwysol o ansawdd uchel sy'n lliniaru effeithiau rhagweledig newid hinsawdd.
Amcan 7 y CDLI: Trafnidiaeth	Cefnogi system drafnidiaeth integredig, hyrwyddo teithio llesol a sicrhau bod datblygiadau newydd yn hygyrch trwy gerdded, beicio a chysylltiadau trafndiaeth gyhoeddus.
Amcan 8 y CDLI: Cyfleusterau Cymunedol	Cefnogi cyfleusterau cymunedol presennol a datblygiad addas dan arweiniad y gymuned.
Amcan 9 y CDLI: Asedau Treftadaeth a Diwylliannol	Diogelu, gwella a hyrwyddo pob ased treftadaeth, hanesyddol a diwylliannol.
Amcan 10 y CDLI: Bioamrywiaeth	Gwella gwydnwch a chysylltedd ecosystemau sy'n cynnal cynefinoedd a rhywogaethau o bwys mawr.
Amcan 11 y CDLI: Cefn Gwlad a Thirwedd	Diogelu a gwella cymeriad ac ymddangosiad y dirwedd a chefn gwlad.
Amcan 12 y CDLI: Datblygu Economaidd	Darparu a diogelu tir priodol ar gyfer datblygu economaidd a sgiliau.
Amcan 13 y CDLI: Economi Wledig	Cryfhau ac arallgyfeirio'r economi wledig.
Amcan 14 y CDLI: Canolfannau Lleol a Threfi	Datblygu'r dref a chanolfannau lleol fel lleoedd hygyrch, deniadol, hyfyw a bywiog.
Amcan 15 y CDLI: Hamdden, Adloniant a Thwristiaeth	Cefnogi datblygiadau twristiaeth, hamdden ac adloniant cynaliadwy ac annog diwydiant ymwelwyr sy'n agored drwy gydol y flwyddyn.
Amcan 16 y CDLI:	Hyrwyddo ynni adnewyddadwy a charbon isel.

Ynni Adnewyddadwy	
Amcan 17 y CDLI: Mwynau	Sicrhau cyflenwad cynaliadwy o fwynau.
Amcan 18 y CDLI: Adnoddau Cynaliadwy a Gwastraff	Hyrwyddo defnydd effeithlon o ddeunyddiau ac adnoddau a sicrhau rhwydwaith integredig o gyfleusterau rheoli gwastraff.

- 4.9 Mae'r amcanion hyn yn parhau i fod yn briodol i raddau helaeth o ran cyfrannu at y Nodau Llesiant a'r amcanion a nodir yn y Cynllun Llesiant. Fodd bynnag, cydnabyddir y bydd angen rhywfaint o ddiwygio i adlewyrchu'r pwyslais mwy ar gydraddoldeb a lliniaru effeithiau newid hinsawdd. Bydd y newidiadau cyd-destunol sylweddol, gan gynnwys y nodyn cyngor technegol 15 newydd, hefyd yn golygu bod angen diwygio amcanion y CDLI. Bydd newidiadau o'r fath yn hanfodol i wella anghydraddoldeb cymunedol, ffordd o fyw ac amgylcheddol ac ymateb i risgiau newid hinsawdd yn lleol.

Adran 5 – Strategaeth y CDLI

5.0 Mae'r adran hon yn ymwneud â Strategaeth y CDLI. Mae'r Strategaeth yn seiliedig ar nodi:

...opsiynau twf a gofodol sy'n ceisio mynd i'r afael â gostyngiad rhagamcanol yn y boblogaeth drwy annog lefel gynaliadwy o dwf poblogaeth, drwy gyfeirio datblygiad yn bennaf i Ferthyr Tudful ac, yn benodol, i 'Ardal Adfywio Strategol Hoover' (HSRA) yn (Abercanaid/ Pentrebach) yn ogystal ag i safleoedd bach eraill ar draws y Fwrdeistref Sirol.

5.1 Yn ogystal, mae'r strategaeth yn ymwneud â sicrhau mynediad at gyfleoedd cyflogaeth a hamdden. Mae'n cydnabod y Fwrdeistref Sirol fel y brif ganolfan fanwerthu a gwasanaethau ym Mlaenau'r Cymoedd, gyda chysylltiadau a ddarperir gan Fetro De-ddwyrain Cymru a llwybrau Teithio Llesol i Ranbarth Prifddinas Caerdydd, Dinas-Ranbarth Bae Abertawe a Pharc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog.

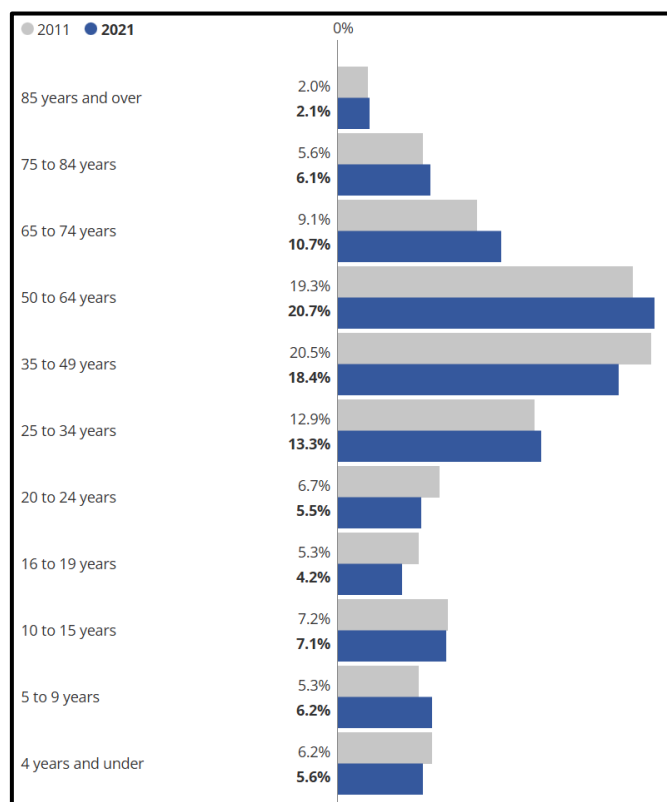
Poblogaeth

5.2 Ar adeg llunio'r CDLI a fabwysiadwyd, rhagwelwyd y byddai poblogaeth y Fwrdeistref Sirol yn gostwng, ac felly roedd y Strategaeth yn ceisio gwella hyn drwy dwf wedi'i dargedu. Erbyn 2031, y gobaith oedd y byddai twf o fewn y Fwrdeistref Sirol yn cydberthyn â chynnydd yn y boblogaeth i 64,000 o unigolion. Mae'n annhebygol y bydd y targed hwn yn cael ei gyrraedd yng ngoleuni Cyfrifiad 2021 a data amcangyfrif canol blwyddyn Llywodraeth Cymru.

5.3 Fodd bynnag, dangosodd data Cyfrifiad 2011 a 2021 fod y boblogaeth wedi aros yn gymharol sefydlog. Mae Cyfrifiad 2021 yn cofnodi'r boblogaeth fel 58,839, sy'n gyson i raddau helaeth â ffigur Cyfrifiad 2011 o 58,851. Gan gydnabod y gall patrymau mudo ledled y DU fod yn gymhleth; ymddengys bod data'r Cyfrifiad yn dangos lefelau mudo mewnol ac allanol sefydlog o fewn y Fwrdeistref Sirol.

5.4 Er gwaethaf y sefydlogrwydd cymharol yn y boblogaeth, mae rhai newidiadau nodedig wedi digwydd o fewn ei chyfansoddiad. Yn gyffredinol, bu cynnydd o 13.3% yn nifer y bobl 65 oed a throsodd. Yn ogystal, mae nifer y plant 15 oed ac iau hefyd wedi cynyddu 3.7%. Mewn cyferbyniad, fodd bynnag, mae gostyngiad o 4.3% yn nifer yr unigolion rhwng 15 a 64 oed. Mae gan Fwrdeistref Sirol Merthyr Tudful strwythur poblogaeth sy'n heneiddio, y bydd angen darparu ar ei gyfer drwy'r CDLI. Yn 2011, roedd y boblogaeth oedran gweithio (16-64 oed) yn 64.7% o gyfanswm y boblogaeth. Fodd bynnag, mae data Cyfrifiad 2021 yn dangos bod y ffigur hwn wedi gostwng i 62.1%. Mae'r graff isod yn dangos canran y trigolion yn ôl grŵp oedran:

Canran y Preswylwyr yn ôl Grŵp Oedran Cyfrifiad 2011 a 2021

Ffynhonnell: Swyddfa Ystadegau Gwladol, Cyfrifiad 2011 a 2021

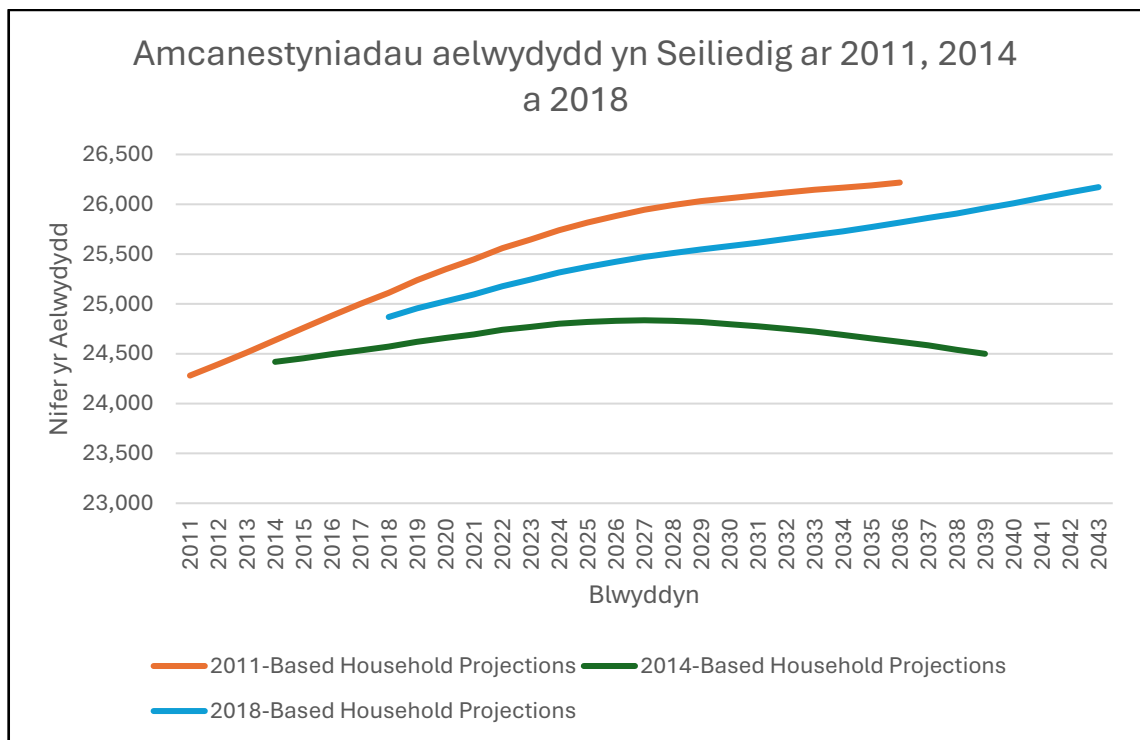
- 5.5 Mae amcangyfrifon canol blwyddyn o'r boblogaeth ddiweddaraf Llywodraeth Cymru ar gyfer Cymru, a ryddhawyd ym mis Tachwedd 2025, yn dangos y rhagwelir y bydd poblogaethau pob un o'r ddau ar hugain o awdurdodau lleol yn cynyddu hyd at 2032. Er y nodir mai Merthyr Tudful fydd â'r cynnydd lleiaf, sef dim ond 1%. Ar ben hynny, rhagwelir y bydd pob awdurdod lleol yn gweld gostyngiad yn nifer y plant a'r bobl ifanc, 15 oed ac iau (gyda Chasnewydd fel yr eithriad). Os bydd tueddiadau'n parhau, fel y rhagwelir, bydd angen adolygu'r CDLI i ystyried sut y gellir bodloni anghenion pobl hŷn, o ran iechyd, gofal a thai addas.

Llwybr tai

- 5.6 Yn dilyn mabwysiadu *Cynllun Datblygu Lleol Amnewid Cyntaf Merthyr Tudful* ym mis Ionawr 2020, cafodd y model Argaeledd Tir ar gyfer Tai ar y Cyd a'r Nodyn Cyngor Technegol cysylltiedig (TAN 1: Astudiaethau Argaeledd Tir ar gyfer Tai ar y Cyd (JHLAS)) eu canslo (Mis Mawrth 2020). Disodlodd y *Llawlyfr Cynlluniau Datblygu (rhifyn 3)*, a gyhoeddwyd ym mis Mawrth 2020, y broses JHLAS gyda model trywydd tai.
- 5.7 Mae'r llwybr tai yn rhan o'r CDLI, gan ddarparu crynodeb o gamau datblygu ar gyfer pob safle tai yn y Cynllun, gan gynnwys safleoedd annisgwyl bach a mawr a safleoedd banc tir. Y model llwybr yw'r mecanwaith allweddol ar gyfer dangos

sut y bydd safleoedd yn cael eu darparu o fewn yr amserlenni a nodwyd, er mwyn bodloni'r gofyniad anheddau (Llywodraeth Cymru, 2020, t122).

- 5.8 Darperir y data sylfaenol ar gyfer amcanestyniadau anheddau sydd eu hangen dros gyfnod y cynllun gan ragolygon aelwydydd Llywodraeth Cymru. Mae'r rhain wedi'u cysylltu â'r amcanestyniadau poblogaeth ac, gyda'i gilydd, maent yn caniatáu i Awdurdodau Cynllunio Lleol (LPA) asesu'r galw yn eu hardal weinyddol. Mae'r amcanestyniadau aelwydydd yn gyfrifiadau sy'n seiliedig ar dueddiadau sy'n cefnogi cynllunio strategol tymor hwy ac yn llywio strategaethau CDLlau. Ar ben hynny, maent yn olrhain cyfansoddiad aelwydydd, sydd yn ei dro yn helpu i asesu'r angen am rai mathau o dai. Cefnogir yr amcanestyniadau hefyd gan y Cyfrifiad bob deng mlynedd, a ddarganfu yn 2021 fod gan Ferthyr Tudful 25,785 o aelwydydd, ac roedd 32% ohonynt yn aelwydydd un person, 63.9% yn aelwydydd teulu sengl a 4.1% yn cynnwys mathau o anheddau 'eraill'.
- 5.9 Mae'r graff isod yn dangos amcanestyniadau aelwydydd Llywodraeth Cymru ar gyfer y data yn seiliedig ar 2011, 2014 a 2018. Fel y gwelir, roedd rhai anghysondebau yn yr amcangyfrifon, a arweiniodd, ochr yn ochr â gwallau yn yr amcanestyniadau poblogaeth, at darged twf/tai uchelgeisiol yn y CDLI a fabwysiadwyd. Bydd angen adolygu hyn fel rhan o'r CDLI Amnewid i sicrhau bod targed tai priodol a realistig yn cael ei weithredu.

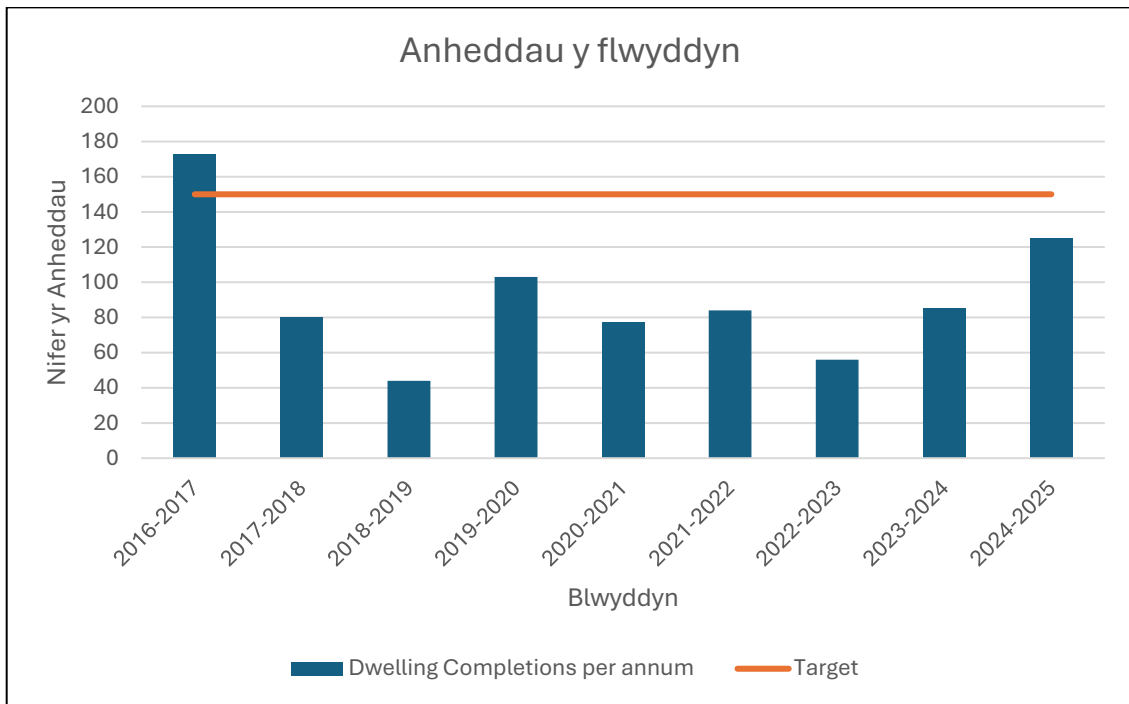

Ffynhonnell: StatsCymru

Tai

- 5.10 Mae deall newidiadau yn y boblogaeth yn hanfodol i bennu'r nifer gofynnol o anheddau i'w darparu dros gyfnod y cynllun. Mae Strategaeth y CDLI sydd wedi'i

fabwysiadu'n ceisio darparu cyfanswm o 2,250 o anheddau, o 2016 hyd at 2031, cyfradd adeiladu o 150 o anheddau'r flwyddyn (dpa). Ychwanegir lwfans hyblygrwydd o 25% at y ffigur hwn, sy'n golygu uchafswm o 2,812 o anheddau dros gyfnod y cynllun (188 dpa). Er ei fod yn is na chyfradd adeiladu uchelgeisiol y cynllun blaenorol (253 dpa), mae'n nifer sylweddol serch hynny o ystyried gwerthoedd tir is y Fwrdeistref Sirol a'i hymylon hyfywedd cul. Mae'r graff isod yn dangos nifer yr anheddau a gwblhawyd y flwyddyn, ers dechrau cyfnod y cynllun, o'i gymharu â'r targed o 150 dpa.

- 5.11 Ym mis Ebrill 2025, y gofyniad o ran anheddau targed a nodwyd yn yr AMR yw 1,263 o anheddau. Y nifer gwirioneddol o anheddau a gwblhawyd yw 827 o anheddau, ar 31 Mawrth 2025, sy'n golygu diffyg o 436 o anheddau.
- 5.12 2016-2017 yw'r unig dro y cyrhaeddwyd neu y rhagorwyd ar y targed, gyda 173 o anheddau wedi'u cwblhau. Fel arall, 2024-2025 yw'r agosaf at y targed, gyda 125 o anheddau wedi'u cwblhau. Gwelwyd y gyfradd gwblhau isaf yn 2018-2019 pan godwyd dim ond 44 o anheddau, gyda 2022-2023 yr ail isaf, gyda 56 o anheddau wedi'u cwblhau.
- 5.13 O fewn y Brif Ardal Dwf (PGA), mae 553 o anheddau wedi'u cwblhau hyd at 31 Mawrth 2025, o'i gymharu â tharged o 889 o anheddau erbyn mis Ebrill 2025. Yn yr un modd, yn yr Ardal Twf Arall (OGA), mae 293 o anheddau wedi'u cwblhau hyd at 31 Mawrth 2025, o'i gymharu â tharged o 424 o anheddau erbyn mis Ebrill 2025. Hyd yn hyn, mae hyn yn gadael diffyg o 356 o anheddau o fewn y PGA a 131 o anheddau yn yr OGA, sy'n golygu nad yw datblygiad yn cael ei gyflawni fel y disgwyliwyd yn yr ardaloedd hyn.
- 5.14 Mae'r economi ehangach wedi bod yn ffactor sylweddol wrth beidio â bodloni'r gofyniad disgwylidig am anheddau hyd yn hyn. Ers 2016, mae'r penderfyniad i adael yr Undeb Ewropeaidd (Brexit) a phandemig byd-eang COVID-19 hefyd

wedi cyfrannu at ddirywiad yn yr economi a chrebachiad yn y diwydiant tai. Yn aml, mae adeiladwyr tai cenedlaethol yn cael eu denu i ardaloedd lle mae'r farchnad fel arfer yn fwy bywiog, a lle mae'r ymylon hyfywedd yn uwch. Mae ardaloedd o'r fath fel arfer wedi'u canolbwyntio o fewn Caerdydd ac ar hyd coridor yr M4.

- 5.15 I roi cyd-destun, Persimmon yw'r unig adeiladwr tai cenedlaethol sy'n gweithredu o fewn y Fwrdeistref Sirol ar hyn o bryd, gan adeiladu ar ddyraniad tai Twynyrodyn. Mae yna hefyd ddau adeiladwr busnesau bach a chanolig (SME) yn bresennol o fewn y Fwrdeistref Sirol, gyda Davies Homes yn adeiladu ar ddyraniad Parc y Ddraig a WD Lewis Homes (WDL Homes) yn gweithredu ar safle heb ei ddyrannu yn Nhrefechan. Er bod anheddau'n gwerthu'n dda ar y cynlluniau hyn, mae ansicrwydd yn parhau ynghylch darparu lefel gyson o ddarpariaeth sy'n gymesur â'r lefelau a welwyd yn 2016-2017. Er bod dirywiad yn yr economi yn parhau, mae'n gynyddol annhebygol y bydd y farchnad dai o fewn y Fwrdeistref Sirol yn gweld cyfnod o dwf cynaliadwy yn y dyfodol agos.
- 5.16 Mae gan rai mentrau'r potensial i gynyddu nifer yr anheddau a gwblheir o fewn y Fwrdeistref Sirol, dros y blynyddoedd nesaf. Mae'r rhain yn cynnwys buddsoddiad pellach yng nghynllun Metro De-ddwyrain Cymru, yn ogystal â buddsoddiad o Fargen Ddinesig Prifddinas-Ranbarth Caerdydd gwerth £1.2 biliwn, a fydd yn darparu seilwaith a buddsoddiad i ddatgloi potensial twf.
- 5.17 I'r gwrthwyneb, bydd datblygu'n parhau i fod yn obaith mwy deniadol i adeiladwyr tai cenedlaethol yng Nghaerdydd ac ar hyd coridor yr M4, yn enwedig ar dir maes glas. Mae gan Gyngor Dinas Caerdydd, sydd wedi cyhoeddi eu Cynllun Adneuo, sawl safle maes glas mawr, gyda chyfanswm gofyniad anheddau o 24,000 o gartrefi newydd dros gyfnod y cynllun (2021-2036). Mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf yn canolbwyntio llawer iawn o ddatblygiad ar safleoedd maes glas yn rhan ddeheuol eu Bwrdeistref, sy'n cynnwys cysylltiadau strategol da â'r M4.

Tai fforddiadwy

- 5.18 O ran darparu tai fforddiadwy ychwanegol net, mae'r targed polisi yn ei gwneud yn ofynnol i ddarparu 154 o anheddau fforddiadwy erbyn 2024-2025. Mae dadansoddiad diweddaraf yr AMR yn tynnu sylw at y ffaith bod 225 o dai fforddiadwy ychwanegol net wedi'u darparu, sydd 30% uwchlaw'r lefel darged. Felly, ystyrir bod darparu tai fforddiadwy wedi bod yn llwyddiannus ac mae'n edrych yn debygol o ragori ar y targed o 251 o anheddau fforddiadwy ychwanegol net erbyn Ebrill 2031.
- 5.19 O ystyried mai dim ond â'r nifer net ychwanegol o anheddau fforddiadwy, a ddarperir fel rhan o gynlluniau tai marchnad, y mae'r uchod yn ei ystyried; bydd angen adolygu'r strategaeth tai fforddiadwy, yr ardaloedd marchnad a'r canrannau a geisir drwy'r gofyniad polisi. Mae adolygiad yn hanfodol i sicrhau bod y Cynllun yn parhau i fodloni'r gofyniad tai fforddiadwy a nodwyd drwy'r Aseiad Marchnad Dai Leol (LHMA) diweddaraf, sydd wedi'i ddiweddarau yn dilyn mabwysiadu'r CDLI amnewid cyntaf.

5.20 I gloi, nid yw cyfradd gyffredinol cwblhau anheddau yn ddigonol i fodloni'r gofyniad tai a nodwyd yn y CDLI. O ganlyniad, nid yw Strategaeth y CDLI yn cael ei chyflawni, fel y rhagwelwyd. Ar ben hynny, mae'r economi sydd wedi llonyddu yn creu ansicrwydd ychwanegol ynghylch cyflawni'r gofyniad anheddau, o fewn y cyfnod cynllun sy'n weddill (hyd at 2031). O'r herwydd, mae angen adolygu'r mater hwn i sicrhau y gall y Cyngor ailystyried lefel a dosbarthiad gofodol y twf tai sydd ei angen.

Tir cyflogaeth a'r economi

5.21 Mae elfen bwysig o strategaeth y CDLI yn cynnwys sicrhau y gall unigolion gael mynediad at gyfleoedd swyddi, ochr yn ochr â gwasanaethau a chyfleoedd hamdden. Ar ben hynny, mae'r strategaeth yn cydnabod rôl y Fwrdeistref Sirol fel y brif ganolfan fanwerthu a gwasanaethau ym Mlaenau'r Cymoedd.

5.22 Tynnodd Adolygiad Tir Cyflogaeth (ALC) 2018 ar gyfer y Fwrdeistref Sirol sylw at awydd am dwf mewn busnesau presennol. Ar ben hynny, rhagwelodd ragolygon da ar gyfer sicrhau cyfleoedd buddsoddi mewnol, yn bennaf ar gyfer defnyddiau Dosbarth B2. Fodd bynnag, dangosodd yr astudiaeth brinder unedau diwydiannol a warws o bob maint, ledled y Fwrdeistref Sirol. Er mwyn sicrhau mynediad digonol at gyfleoedd cyflogaeth, dyrannwyd 30.65ha o dir cyflogaeth i fodloni'r angen a nodwyd yn y CDLI.

5.23 Mae data'r Adroddiad Monitro Blynyddol (AMR) diweddaraf (2024-2025) yn dangos mai dim ond 0.6ha sydd wedi'i ddatblygu o'r 30.65ha a ddyrannwyd ar gyfer cyflogaeth. Mae hyn yn sylweddol is na'r targedau a nodir yn yr AMR o 4.82ha erbyn Ebrill 2021 a 9.64ha erbyn Ebrill 2026. Cydnabyddir nad yw datblygiadau cyflogaeth yn tueddu i ddigwydd yn raddol, yn hytrach eu bod yn dueddol o gynnydd sydyn, wrth i gwmnïau unigol feddiannu mannau mwy. Dyrannwyd y 30.65ha i ddarparu cyfleoedd ar gyfer buddsoddiad mewnol nad ydynt wedi dod i'r amlwg, yn bennaf oherwydd yr economi sy'n nogio ac amharodwydd i fuddsoddi'n hapfasnachol.

5.24 Yn ystod y degawd diwethaf, dylid fframio perfformiad gwaeth datblygu cyflogaeth yng nghyd-destun perfformiad economi'r DU. Dros y deng mlynedd diwethaf, mae'r economi wedi'i nodweddu gan dwf isel, chwyddiant uchel (gan gyrraedd uchafbwynt 41 mlynedd ym mis Hydref 2022) a thanberfformiad o'i gymharu â gwledydd G7 eraill. O ganlyniad, mae'r economi sy'n nogio (nad yw wedi gwella o effeithiau Brexit a COVID-19) wedi gweld dyledion uchel, buddsoddiadau busnes isel ac wedi creu argyfwng costau byw i lawer yn ein cymunedau lleol. Bydd angen adolygu'r materion hyn i sicrhau bod:

- Y ddarpariaeth leol yn parhau i fod yn briodol.
- Nid yw'r angen/cynnig cyflogaeth yn anghydnaws â'r farchnad.
- Nid yw diogelu rhai safleoedd at ddibenion cyflogaeth yn rhwystro nac yn rhwystro datblygiad defnyddiau tir eraill.

5.25 Mae cyflogaeth yn rhan sylfaenol o strategaeth y CDLI a dylid ei dadansoddi ar y cyd â thai er mwyn sicrhau bod materion megis rhagolygon tai, newid poblogaeth a dulliau teithio cynaliadwy yn cael eu hystyried yn llawn. Mae'r *Llawlyfr Cynlluniau Datblygu* yn glir na ddylid datblygu rhagolygon cyflogaeth ar eu pen eu hunain ond y dylent yn hytrach ystyried y berthynas rhwng rhagolygon economaidd a demograffig. Mae hyn yn ei dro yn helpu i lywio'r strategaeth ofodol ar gyfer y Fwrdeistref Sirol.

Adran 6 – Adolygiad polisi CDLI

6.0 Mae'r adran hon o'r adroddiad yn ymwneud ag adolygiad polisi'r CDLI. Cynhaliwyd adolygiad o'r holl bolisiâu gan roi sylw dyledus i:

- Ganfyddiadau'r pum Adroddiad Monitro Blynnyddol (AMRs) a gyhoeddwyd yn dilyn mabwysiadu'r Cynllun.
- Y newidiadau cyd-destunol sylweddol sydd wedi digwydd ers mabwysiadu'r CDLI Amnewid Cyntaf (a restrir yn Adran 2). Mae hyn yn cynnwys newidiadau ar y lefel leol a rhanbarthol, yn ogystal â gwelliannau i bolisi, canllawiau a deddfwriaeth genedlaethol.
- A yw'r polisiâu sy'n seiliedig ar bynciau wedi'u gweithredu, fel y disgwyliwyd, ac a ydynt yn gweithredu'n effeithiol.

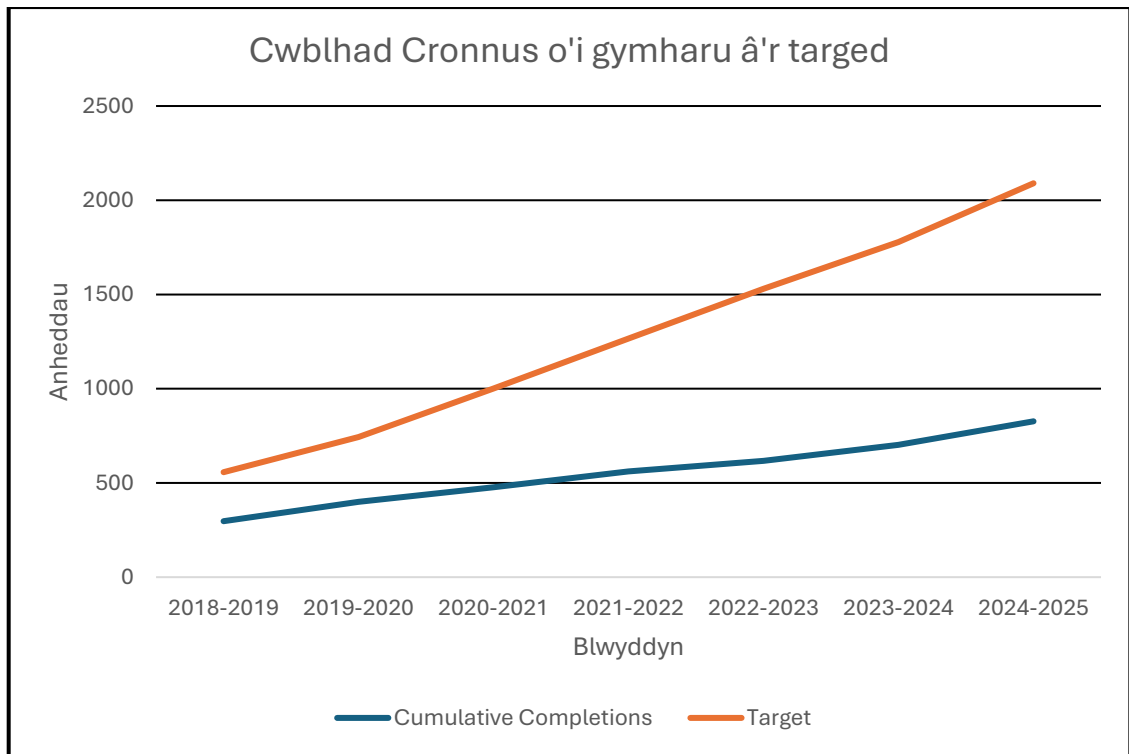
6.1 Mae Atodiad C yn rhoi trosolwg o effeithiolrwydd polisiâu'r CDLI ac a ystyrir bod angen newid, fel rhan o'r weithdrefn adolygu. Mae'r polisiâu sy'n debygol o fod angen eu diwygio, o ganlyniad i newidiadau cyd-destunol sylweddol, wedi'u manylu isod o dan y pennawd pwnc perthnasol.

Polisiâu cymdeithasol

Tai

6.2 Mae tai yn un o bynciau mwyaf sylweddol a phwysig y CDLI, gan ei fod yn hanfodol i gyflawni Strategaeth y CDLI yn llwyddiannus. Mae'r polisi sy'n llywodraethu darpariaeth tai yn ganolog i greu cymunedau cryf a chynaliadwy gyda mynediad at gartrefi o safon.

6.3 Trafodir lefel y ddarpariaeth tai yn Adran 5 yr adroddiad hwn, gan ddefnyddio tystiolaeth o'r pum Adroddiad Monitro Blynnyddol. Hyd yn hyn, nid yw'r CDLI sydd wedi'i mabwysiadu wedi cyflawni'r lefel ddisgwyliedig o ddarpariaeth tai (2,250 o anheddau erbyn 2031), gyda dim ond 827 o anheddau wedi'u cwblhau ar 31 Mawrth 2025, o'i gymharu â ffigur targed o 1,263 o anheddau ar gyfer yr un cyfnod. Mae'r graff isod yn dangos y gyfradd gronnus o gwblhau tai o'i gymharu â'r targed darpariaeth tai.

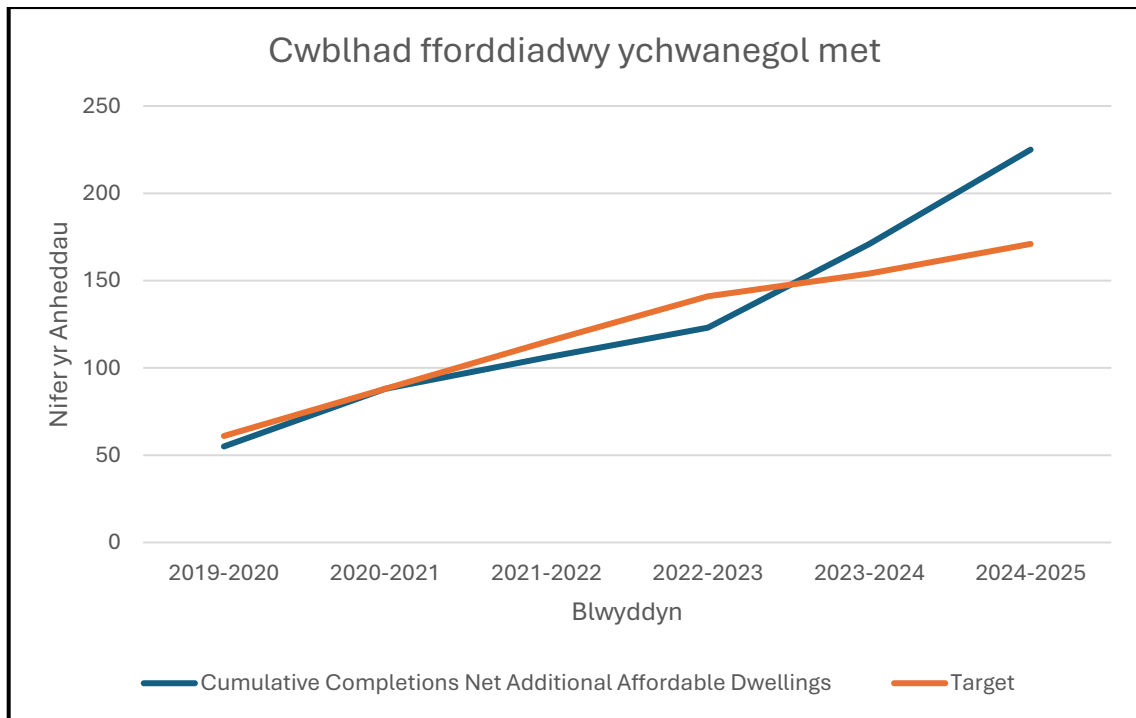

6.4 Fel y gwelir o'r graff uchod, dros amser mae lefel y ddarpariaeth yn parhau i wroth oddi wrth y targed. Mae diffyg yn y ddarpariaeth tai a fydd yn golygu bod angen adolygu hyn, er mwyn sicrhau bod lefel a dosbarthiad gofodol tai yn parhau'n briodol. Yn yr un modd, bydd angen edrych ar y strategaeth i ganfod a yw'n parhau i fod y dull cywir ar gyfer y Fwrdeistref Sirol, yn enwedig yng ngoleuni cychwyn y Cynllun Datblygu Strategol (SDP) sydd ar fin digwydd a'r dyheadau polisi sy'n gysylltiedig â phrifddinas-ranbarth Caerdydd.

6.5 O ganlyniad, mae'n debygol y bydd angen adolygu *Polisi SW1: Darparu Cartrefi Newydd* i unioni'r diffyg a nodwyd yn y ddarpariaeth tai. Ar ben hynny, bydd angen adolygu *Polisi SW3: Dosbarthu Cartrefi Newydd yn Gynaliadwy*, sy'n cwmpasu dyraniadau tai yn y Prif Ardaloedd Twf ac Ardaloedd Twf Eraill, hefyd i sicrhau bod dyraniadau'n parhau i fod yn briodol, yn hyfyw ac yn gyfiawnadwy. Lle nad yw safleoedd yn debygol o gael eu datblygu, ni fyddant yn cael eu hystyried ar gyfer dyraniad yn y CDLI amnewid. Gellir gweld adolygiad manwl o ddyraniadau presennol y CDLI yn Atodiad B.

Tai fforddiadwy

6.6 Mae manylion y ddarpariaeth tai fforddiadwy wedi'u nodi yn Adran 5, uchod, gan dynnu ar ddata o'r broses AMR. Fel y nodwyd, mae'r ddarpariaeth tai fforddiadwy ychwanegol net 30% yn uwch na'r targed ar gyfer y Fwrdeistref Sirol, fel y gwelir o'r graff isod.

- 6.7 Mae nifer y tai fforddiadwy ychwanegol net yn ymgorffori eiddo fforddiadwy a ddarparwyd o ganlyniad uniongyrchol i ddarparu tai marchnad, drwy ymrwymïadau, dyraniadau (gan gynnwys safleoedd tai fforddiadwy 100%) a safleoedd annisgwyl.
- 6.8 Ers mabwysiadu'r CDLI Amnewid Cyntaf, bu newidiadau i Sail Dystiolaeth y CDLI, gan gynnwys cyflwyno'r Aseiad o'r Farchnad Dai Leol (LHMA), 2022-2027. Yn 2022, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru fethodoleg newydd a chanllawiau cysylltiedig ar gyfer cynnal LHMA. Mae canfyddiadau LHMA 2022-2027 yn dangos bod angen 453 o dai fforddiadwy'r flwyddyn, gyda gofyniad ychwanegol net o 114 o anheddau'r flwyddyn. Mae hwn yn gynnydd sylweddol o'i gymharu â'r LHMA blaenorol, a oedd ond yn gofyn am 366 o dai fforddiadwy'r flwyddyn.
- 6.9 O ystyried yr uchod, mae'n debygol y bydd angen adolygu *Polisi SW2: Darparu Tai Fforddiadwy* am sawl rheswm. Yn bennaf, mae'r LHMA diweddaraf yn seiliedig ar fethodoleg ddiwygiedig ac yn tynnu sylw at ofyniad mwy am ddarpariaeth tai fforddiadwy. Ar ben hynny, mae gan ganfyddiadau'r LHMA y potensial i effeithio ar y targedau polisi ar gyfer darparu tai fforddiadwy a bydd angen craffu pellach arnynt. Mae hefyd yn werth nodi bod pris cyfartalog tai wedi cynyddu dros 30% ers mabwysiadu'r CDLI, sydd hefyd â'r potensial i effeithio ar hyfywedd targedau polisi tai fforddiadwy. O ganlyniad, mae angen adolygiad llawn o bolisi tai a thai fforddiadwy i adlewyrchu'r dogfennau Sylfaen Dystiolaeth ddiweddaraf a newidiadau i brosesau a chanllawiau.

Safleoedd sy'n cael eu heithrio ar gyfer tai fforddiadwy

- 6.10 Polisi SW5 Mae rhan o'r CDLI yn darparu ar gyfer safleoedd o lai na deg annedd y tu allan i ffiniau'r aneddiadau diffiniedig at ddibenion tai fforddiadwy, yn amodol

ar feini prawf penodol. Mae Polisi Cynllunio Cymru (arg. 12) yn nodi bod gan safleoedd sy'n cael eu heithrio ar gyfer tai fforddiadwy'r potensial i helpu i fodloni'r gofyniad a nodwyd a chyfrannu at anghenion cymunedau lleol, felly rhaid eu hystyried. O'r herwydd, bydd angen adolygu *Polisi SW5: Safleoedd Eithriedig*, o ystyried nad oes unrhyw safleoedd eithriad fforddiadwy wedi'u datblygu ers mabwysiadu'r CDLI. Mae angen sefydlu pam nad yw safleoedd o'r fath wedi dod i'r amlwg, gan gydnabod bod materion fel topograffeg y tir sydd ar gael a hyfywedd yn ffactorau cyfrannol tebygol. Bydd angen archwilio'r mater hwn ymhellach.

Ardal adfywio strategol hoovers

- 6.11 Mae Safle Adfywio Strategol Hoovers (HSRA) wedi'i nodi yn y CDLI Amnewid Cyntaf fel rhan o Bolisi SW 6, ar gyfer hwyluso datblygiad defnydd cymysg mawr sy'n cynnwys: 440 o anheddau, 400 metr sgwâr o ddarpariaeth manwerthu, 1.5ha o dir cyflogaeth, parcio a theithio, pont droed/beicio newydd i Abercannaid, tir ar gyfer gorsaf Metro newydd ac o leiaf 1.79ha o ofod agored. Mae'r HRSA yn gynnig allweddol wrth gyflawni'r gofyniad tai a chyfrannu at y cyflenwad o dir cyflogaeth a gofod agored. Mae'r meysydd polisi hyn yn benodol wedi cyrraedd pwyntiau sbarduno o fewn yr Adroddiad Monitro Blynyddol diweddaraf ac mae angen eu hailasesu.
- 6.12 Mae sawl ffactor wedi gohirio datblygiad y safle, y mwyaf cyffredin ohonynt yw'r economi sydd wedi nogio, sydd i raddau helaeth o ganlyniad i'r pandemig bydeang, COVID-19. Teimlir ei bod yn ddoeth ailasesu'r cynnig hwn yn ei gyfanrwydd i sicrhau ei fod yn parhau i fod yn briodol ac yn gydnaws â'r farchnad. Mae diddordeb yn y safle o hyd, gyda chais amlinellol yn sicrhau caniatâd ym mis Ionawr 2026. Rhagwelir y bydd gwaith adfer yn digwydd drwy gydol 2026 ac i mewn i 2027, gyda photensial ar gyfer datblygu o 2028.

Ffiniau aneddiadau

- 6.13 Bydd angen dadansoddi Ffiniau aneddiadau, fel rhan o'r broses adolygu CDLI. Maent yn perfformio'n effeithiol ac mae'n debygol mai dim ond mân newidiadau fydd eu hangen.

Darpariaeth ar gyfer sipsiwn a theithwyr

- 6.14 Cynhyrchwyd yr Asesiad Llety Sipsiwn a Theithwyr (GTAA) diweddaraf yn 2016, gyda diweddariad yn cael ei ddarparu yn 2018 cyn Archwiliad *CDLI Amnewid Cyntaf Merthyr Tudful*. Mae'r *Llawlyfr Cynlluniau Datblygu (arg. 3)* yn ddiamwys yn ei fandad i GTAA fod yn gyfredol, gan nodi'r angen am lety dros gyfnod y cynllun. Nodir y dylai'r asesiad fanylu ar yr angen cyfredol, yr angen ym mlwyddyn pump a'r angen cyffredinol hyd at ddiwedd cyfnod y cynllun. Bydd hyn yn caniatáu i'r Cyngor asesu a oes digon o ddarpariaeth o fewn safleoedd presennol neu a oes angen safle newydd.

- 6.15 Mae'r GTAA a'i ddiweddariad cysylltiedig yn manylu bod gan y Fwrdeistref Sirol chwech ar hugain llain ar hyn o bryd, ac mae pedwar ar hugain ohonynt wedi'u lleoli ar y safle cyhoeddus presennol (Glynmil), gyda'r ddwy lain arall wedi'u lleoli ar safleoedd preifat awdurdodedig ar wahân. Yn ogystal, mae pymtheg o aelwydydd Teithwyr o bosibl yn byw mewn tai brics a mortar. Canfu canlyniadau'r GTAA y byddai gwarged o 8 llain ledled y Fwrdeistref Sirol erbyn 2023, gan leihau i warged o 4 ar ddiwedd cyfnod y cynllun (2031). Fodd bynnag, adolygwyd yr angen hyd at 2024-2025 i warged o saith llain, oherwydd diwygiadau aelwydydd. O ganlyniad, canfu'r GTAA blaenorol nad oedd angen lleiniau ychwanegol dros oes y Cynllun.
- 6.16 Dylid nodi hefyd nad oedd yr Asesiad Anghenion Sipsiwn a Theithwyr wedi nodi unrhyw bobl sy'n teithio, sy'n golygu nad oedd angen ar unwaith nac yn y dyfodol. Ar ben hynny, ni wnaeth yr asesiad a'r arolygon cysylltiedig gyda chymunedau Sipsiwn a Theithwyr dynnu sylw at yr angen am Safle Tramwy o fewn y Fwrdeistref Sirol.
- 6.17 Ers mabwysiadu'r CDLI, mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi canllawiau drafft mewn perthynas ag ymgymryd â GTAA. Mae'r canllawiau drafft yn cynnig sawl newid, gan gynnwys:
- Diweddarau cyfeiriadau at y rhannau hynny o *Ddeddf Tai (Cymru)*, a ddaeth i rym yn 2015.
  - Diweddarau cyfeiriadau at *Gynllun Gweithredu Gwrth-hiliol Cymru*.
  - Rhoi eglurhad ar ddisgrifiadau o wahanol safleoedd Sipsiwn a Theithwyr.
  - Rhoi ffocws mwy ar asesu a bodloni anghenion y cymunedau.
  - Angen am ymgysylltu, gyda mwy o bwyslais ar ymgynghori ystyrlon â thrigolion Sipsiwn a Theithwyr.
  - Darparu fformiwlâu penodedig i gyfrifo'r angen.
- 6.18 Rhagwelir y bydd canllawiau diwygiedig yn cael eu cwblhau a'u cyhoeddi gan Lywodraeth Cymru yn 2026/2027. Bydd angen ystyried y newidiadau arfaethedig a amlinellir uchod, ochr yn ochr ag unrhyw welliannau pellach, fel rhan o adolygiad y CDLI.
- 6.19 *Polisi SW8: Llety i Sipsiwn a Theithwyr*, yw'r polisi gorfodol sy'n seiliedig ar feini prawf ar gyfer y CDLI. Er ei fod yn dadlau dros flaenoriaethu anghenion llety i Sipsiwn a Theithwyr ar safle Glynmil, mae'n cydnabod serch hynny y gallai fod awydd am safleoedd preifat mewn mannau eraill o fewn y Fwrdeistref Sirol. O ganlyniad, yn unol ag Atodiad B o *Gylchlythyr 005/2018* (sy'n ymwneud â darparu llety i Sipsiwn a Theithwyr), ychydig iawn o feini prawf sydd gan y polisi a fyddai'n gwahardd datblygu safleoedd preifat newydd. Mae paragraff 12 o'r Cylchlythyr ymhellach yn cefnogi cynnydd yn nifer y safleoedd preifat, sydd â'r potensial i ryddhau lleiniau ar safleoedd cyhoeddus i'r rhai sydd fwyaf mewn angen. O'r herwydd, teimlir bod amcan y polisi sy'n seiliedig ar feini prawf yn parhau i fod yn

gwbl briodol, fodd bynnag, bydd yn cael ei ailasesu fel rhan o adolygiad y Cynllun.

6.20 Yn gyffredinol, mae sawl ffactor y bydd angen rhoi ystyriaeth ddyledus iddynt, fel rhan o adolygiad o'r maes pwnc hwn. Yn bennaf, mae'r data yn y GTAA diweddaraf wedi dyddio ac mae angen astudiaeth newydd, gydag asesiad o anghenion sy'n cwmpasu cyfnod cyfan y cynllun. Yn ogystal, mae Llywodraeth Cymru wedi comisiynu ymchwil yn ddiweddar mewn perthynas â darpariaeth trafnidiaeth ranbarthol, a disgwylir i'r adroddiad gael ei gwblhau yn ystod 2026. Bydd angen ymgorffori'r canfyddiadau yn y Sylfaen Dystiolaeth, gyda pholisi lleol yn adlewyrchu'r canlyniadau, lle y bo angen. Yn yr un modd, mae'r canllawiau wedi'u diweddarau sydd wedi'u cynnwys yn y *Llawlyfr Cynlluniau Datblygu (arg. 3)* a'r canllawiau drafft newydd *Cynnal Asegiadau o Lety Sipsiwn a Theithwyr*, yn golygu bod ystyriaeth bellach o'r maes pwnc hwn yn hanfodol er mwyn bodloni anghenion cymunedau Sipsiwn a Theithwyr, nawr ac i'r dyfodol.

Rhwymedigaethau cynllunio

6.21 Mae polisi presennol y CDLI yn ceisio sicrhau bod datblygiad newydd yn cydfynd â lefel briodol o seilwaith i gefnogi twf a datblygiad y Fwrdeistref Sirol. Cyflawnir hyn drwy sicrhau cyfraniadau drwy Adran 106 o *Ddeddf Cynllunio Gwlad a Thref 1990* (fel y'i diwygiwyd) neu drwy dderbyniadau ardoll o dan *Reoliadau Ardoll Seilwaith Cymunedol (CIL) 2010* (fel y'i diwygiwyd).

6.22 Mabwysiadwyd yr Ardoll Seilwaith Cymunedol (CIL) yn CBSMT ar 2 Mehefin 2014 ac mae'n cyfyngu ar gwmpas y mathau o seilwaith cymunedol y gellir eu sicrhau trwy rwymedigaethau cynllunio Adran 106. Yn dilyn mabwysiadu'r Ardoll Seilwaith Cymunedol, mae rhwymedigaethau cynllunio wedi'u cyfyngu'n bennaf i ddarparu tai fforddiadwy (cyfraniadau ar y safle ac ariannol) a darparu mannau agored ar y safle ar safleoedd o ddeg annedd neu fwy. Ar ben hynny, mae'r Ardoll Seilwaith Cymunedol yn cwmpasu gwelliannau i briffyrdd, draenio strategol, darpariaeth addysg, seilwaith rheoli gwastraff strategol, gwelliannau a chyfleusterau hamdden a seilwaith trafnidiaeth gyhoeddus. Mae'n hanfodol nad oes 'cyfrif ddwywaith' mewn perthynas â sicrhau rhwymedigaethau.

6.23 Mae'r Adroddiad Monitro Blynyddol yn dangos bod y CDLI wedi bod yn llwyddiannus i raddau helaeth wrth sicrhau tai fforddiadwy trwy S106 ers mabwysiadu'r Cynllun. Er bod hyfywedd yn ymylol o fewn y Fwrdeistref Sirol, mae darparu tai fforddiadwy trwy gyfraniadau S106 wedi arwain at sicrhau 112 o unedau, hyd at fis Mawrth 2025. Felly, mae'r targed o 118 o unedau erbyn mis Mawrth 2026 yn parhau i fod yn gyraeddadwy. Mae darparu mannau agored wedi bod yn fwy ysbeidiol, fel y nodir yn yr adran isod ynghylch mannau agored. Felly, *bydd angen adolygu Polisi SW9: Rhwymedigaethau Cynllunio*, er mwyn sicrhau bod cyfraniadau'n parhau i fod yn briodol ac nad ydynt yn gwaethygu problemau hyfywedd ar y cyd â CIL.

Gofod agored

- 6.24 Mae'r Adroddiad Monitro Blynyddol yn dangos anghysondeb yn y modd y darperir mannau agored cyhoeddus drwy'r Ardoll Seilwaith Cymunedol (CIL) a/neu gyfraniadau Adran 106 (S106). Mae'r dull darparu hwn yn ddibynnol i raddau helaeth ar ddarparu tai neu ddatblygiadau dan arweiniad tai yn llwyddiannus o fewn y Fwrdeistref Sirol (safleoedd o ddeg annedd neu fwy). Fel arfer, mae datblygwyr preifat yn talu CIL ar ddatblygiadau cymwys neu fel arall, lle y bo'n berthnasol, yn ymrwmo i gytundeb S106 i ddarparu mannau agored ar y safle. Ers mabwysiadu'r CDLI, mae canlyniadau'r AMR yn tynnu sylw at y ffaith mai dim ond dau fan agored blaenoriaeth sydd wedi elwa o CIL/S106, dros gyfnod y cynllun. O'r herwydd, mae'r pwynt sbarduno wedi'i gyrraedd, sy'n gofyn am asesiad pellach i sefydlu effeithiolrwydd y polisiau presennol ar gyfer mannau agored.
- 6.25 Yn ogystal ag adolygu polisiau presennol y CDLI, bydd angen adolygu Strategaeth Mannau Agored y Cyngor hefyd. Mae'r Strategaeth Mannau Agored presennol yn cynnwys archwiliad cynhwysfawr o 139 o safleoedd o fewn y Fwrdeistref Sirol, sef cyfanswm o 493 hectar (ha) o fannau agored sydd ar gael i'r cyhoedd. Mae hyn yn cyfateb i 8.38ha o fannau agored cyhoeddus fesul 1,000 o'r boblogaeth. Ar ben hynny, mae'r astudiaeth yn asesu agosrwydd trigolion at y naw teipoleg mannau agored a nodwyd, yn ogystal ag asesu hygyrchedd, maint ac ansawdd mannau agored ar sail ward. Mae'r astudiaeth yn dangos tystiolaeth o ddiffyg mewn nifer o deipoleg, gyda rhai wardiau'n profi gwell mynediad nag eraill. At ei gilydd, mae'r astudiaeth yn dangos bod angen mwy o fannau agored o fewn y Fwrdeistref Sirol. Cynhyrchwyd y *Strategaeth Mannau Agored* ym mis Mehefin 2016, sy'n golygu bod y data bellach wedi dyddio ac mae angen ei ddiwygio, er mwyn sicrhau ei fod yn cyfrannu'n effeithiol at iechyd trigolion.
- 6.26 Bydd y *Strategaeth Mannau Agored* diwygiedig yn elfen allweddol o sail dystiolaeth y CDLI ac yn brif ystyriaeth o Strategaeth y CDLI, gan sicrhau lles trigolion trwy fynediad at fannau agored o safon. Bydd hefyd yn sicrhau dull cydlynol o wario arian a sicrhawyd trwy CIL. Fodd bynnag, nodir y bydd angen ystyried y gofyniad i gynhyrchu Asesiad Seilwaith Gwyrdd (GIA), fel y nodir ym *Mholisi Cynllunio Cymru (arg. 12)* a'r *Llawlyfr Cynlluniau Datblygu (arg. 3)*, ochr yn ochr â'r adolygiad i'r *Strategaeth Mannau Agored*. Mae Llywodraeth Cymru, trwy'r dogfennau cynllunio a grybwyllwyd uchod, yn ei gwneud yn ofynnol i gynllunio a mapio Seilwaith Gwyrdd yn strategol, gan sicrhau ei fod yn cael ei integreiddio i ddatblygiadau newydd o'r cychwyn cyntaf. Mae gofyniad i gadw maint y Seilwaith Gwyrdd dan adolygiad a darparu budd net i fioamrywiaeth. Mae cyfle i gynhyrchu'r ddwy astudiaeth ar y cyd i wneud y mwyaf o'u budd a'u heffeithiolrwydd, a fydd yn cael ei archwilio fel rhan o'r broses adolygu.
- 6.27 O ran diogelu Mannau Agored, mae'r Adroddiad Monitro Blynyddol yn dangos bod *Polisi SW10: Diogelu a Gwella Mannau Agored* yn gweithredu'n effeithiol. Ni chaniatawyd unrhyw geisiadau yn groes i'r polisi, sy'n golygu nad oes mannau agored wedi'u colli. Cydnabyddir bod ceisiadau wedi'u gwneud ar ardaloedd o fannau agored dynodedig, ond arweiniodd y rhain at welliannau i fynediad ac ni wnaethant waethygu mynediad cyhoeddus. Er gwaethaf effeithiolrwydd y polisi

hwn, bydd angen ei adolygu serch hynny, yn unol â'r polisi cenedlaethol a'r newidiadau deddfwriaethol a welwyd ers mabwysiadu'r CDLI.

Gwella'r rhwydwaith trafndiaeth

- 6.28 *Polisi SW12: Mae Gwella'r Rhwydwaith Trafndiaeth* yn canolbwyntio ar newid moddol tuag at drafndiaeth gynaliadwy, gan gynnwys gwella cyfleusterau i gerddwyr, beiciau, rheilffyrdd a bysiau. Mae'n ei gwneud yn ofynnol i gynigion datblygu ddangos sut y byddant yn lleihau'r angen i deithio mewn cerbydau preifat ac yn annog defnyddio dulliau trafndiaeth cynaliadwy. Roedd y polisi'n ymwneud yn bennaf â gwella cyfleusterau bysiau a rheilffyrdd o fewn y Fwrdeistref Sirol ond mae hefyd yn manylu'n benodol ar fapiau llwybrau rhwydwaith integredig teithio llesol a diogelu tir ar gyfer deuoli Blaenau'r Cymoedd.
- 6.29 Mae'r Adroddiad Monitro Blynnyddol yn awgrymu bod y CDLI yn perfformio'n dda mewn perthynas â'i ddangosyddion trafndiaeth. Mae'r orsaf fysiau ganolog newydd ar gyfer canol y dref wedi'i hadeiladu, yn unol â Pholisi SW12.2. Ar ben hynny, mae Cynllun Teithio wedi'i gynnwys gyda phob cais mawr, yn ogystal â lefelau NO² o fewn yr Ardal Rheoli Ansawdd Aer (AQMA) ddynodedig yn parhau i fod islaw'r targed o 40µg/m³. Yr unig ardal a nodwyd fel un sy'n bodloni'r pwynt sbarduno yw'r methiant i fabwysiadu Canllawiau Cynllunio Atodol (CCA) ar Safonau Parcio. Fodd bynnag, nodir ers mabwysiadu'r CDLI, bod newidiadau sylweddol wedi bod i'r cyd-destun polisi a deddfwriaethol, y mae angen eu hystyried.
- 6.30 Mae'r gofyniad i Awdurdodau Lleol gynhyrchu cynllun trafndiaeth wedi'i nodi yn *Neddf Trafndiaeth (Cymru), 2006*. Cyn cychwyn CDLI Amnewid Cyntaf Merthyr Tudful, cynhyrchwyd yr ail Gynllun Trafndiaeth Rhanbarthol (2015-2031) gan bum Awdurdod Lleol Cymoedd De-ddwyrain Cymru, sef Blaenau Gwent, Caerffili, Merthyr Tudful, Rhondda Cynon Taf a Thorfaen. Ar 30 Mehefin 2022, trosglwyddwyd y ddyletswydd hon i'r Cydbwyllgorau Corfforaethol (CJCs) gan *Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021*. O ganlyniad, ym mis Mehefin 2025, cyhoeddodd prifddinas-ranbarth Caerdydd (CCR) Gynllun Trafndiaeth CCR (2026-2031).
- 6.31 Mae cynllun trafndiaeth prifddinas-ranbarth y rhanbarth yn canolbwyntio ar greu rhwydwaith effeithlon, cynaliadwy, carbon isel i wasanaethu 1.5 miliwn o drigolion y rhanbarth. Mae prif elfen y cynllun yn cynnwys newid moddol o gerbydau preifat, a gyflawnir drwy sefydlu rhwydwaith trafndiaeth fforddiadwy, hygyrch a gwyrddach. Rhagwelir y bydd camau o'r fath yn gwella ansawdd bywyd trigolion ac yn cyfrannu at economi decach, fwy gwydn a gwyrddach. Mae elfennau allweddol eraill y ddogfen yn cynnwys gwella cysylltedd ar draws y rhanbarth a rhwng cymunedau. Yn ogystal, ei nod yw cefnogi targedau sero net y rhanbarth, drwy ddadgarboneiddio'r system drafndiaeth ranbarthol, gan gydnabod ei bod yn brif ffynhonnell allyriadau carbon.
- 6.32 Er bod y CDLI Amnewid Cyntaf yn cynnwys polisi ynghylch y newid moddol i ffwrdd o gerbydau preifat, yn unol â'r Hierarchaeth Drafndiaeth a gynhwysir ym

Mholisi Cynllunio Cymru (PPW) rhifyn 10; mae'r safbwynt polisi a gynhwysir ym Mholisi Cynllunio Cymru rhifyn 12 yn fwy cadarn. Mae'r polisi ym Mholisi Cynllunio Cymru 12 wedi cael ei ddylanwadu gan Strategaeth Drafnidiaeth Cymru 2021, *Llwybr Newydd* ac Adolygiad Ffyrdd 2023. O'r herwydd, bydd angen adolygu'r polisi trafndiaeth yn y CDLI i ystyried y newidiadau hyn mewn polisi a chanllawiau, ar lefel genedlaethol. Er enghraifft, bydd angen i bolisi yn y dyfodol adlewyrchu targedau o *Llwybr Newydd* i wneud o leiaf 45% o deithiau gan ddefnyddio dulliau trafndiaeth cynaliadwy, erbyn 2040.

- 6.33 Er bod y polisiâu presennol yn perfformio'n dda yng nghyd-destun y CDLI, y casgliad yw y bydd angen eu hadolygu yn unol â'r newidiadau cyd-destunol i bolisi cynllunio, fel yr amlinellwyd uchod. Bydd hyn yn sicrhau eu bod yn adlewyrchu ethos a chyfeiriad cyffredinol yr agenda drafnidiaeth genedlaethol a rhanbarthol, gan adlewyrchu'r nodau, yr amcanion a'r polisiâu a amlinellir yn y polisi cynllunio cenedlaethol a strategaethau trafndiaeth cenedlaethol a rhanbarthol.

Cyfleusterau cymunedol

- 6.34 Mae'r CDLI Amnewid Cyntaf wedi bod yn llwyddiannus wrth amddiffyn cyfleusterau cymunedol. Ni roddwyd unrhyw ganiatâd yn groes i bolisi, a fyddai'n arwain at golli cyfleuster cymunedol mewn ardal o angen. Nid yw'r pwynt sbarduno o golli un cyfleuster cymunedol mewn ardal o angen, mewn unrhyw flwyddyn, wedi'i gyrraedd ac roedd pob cais yn cydymffurfio â pholisiâu AW13, SW3 a SW5. O ganlyniad, ystyrir bod y polisi hwn yn gweithio'n effeithiol, fodd bynnag, caiff ei ystyried ymhellach yn ystod y broses adolygu, er mwyn sicrhau ei fod yn parhau i fod yn berthnasol ac yn cydymffurfio â pholisi, canllawiau a deddfwriaeth a ryddhawyd ar ôl cyhoeddi'r CDLI.

Polisiâu diwylliannol

Yr amgylchedd hanesyddol

- 6.35 Mae'r dangosyddion yn yr Adroddiad Monitro diweddaraf yn awgrymu bod y cynllun yn perfformio'n dda o ran yr amgylchedd hanesyddol. Mae pob cais a ganiatawyd wedi cydymffurfio â pholisi ac wedi dangos tystiolaeth y byddent yn cadw neu'n gwella Tirweddau Cofrestredig, Parciau a Gerddi, Henebion Rhestredig (SAMs), Ardaloedd Cadwraeth a/neu Adeiladau Rhestredig. Yn ogystal, mae pob cais a ganiatawyd wedi ystyried nodweddion arbennig a phwysigrwydd archeolegol Ardaloedd Cymeriad Trefol a/neu Ardaloedd Archeolegol Sensitif.

- 6.36 Er gwaethaf hyn, mae'n werth nodi bod newidiadau sylweddol wedi bod yng nghyd-destun deddfwriaeth yr amgylchedd hanesyddol. Daeth *Deddf yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru) 2023* i rym yn llawn ym mis Tachwedd 2024 ac mae'n ymwneud â diogelu'r amgylchedd hanesyddol yn effeithiol, er nad yw'n newid y ffordd y caiff ei reoli. Nod y Ddeddf yw gwarchod amgylchedd ac asedau hanesyddol Cymru, er mwyn sicrhau eu bod yn cyfrannu at les y wlad a'i phobl.

Mae'r Ddeddf a'i chyfres o ddeddfwriaeth eilaidd yn disodli deddfwriaeth flaenorol gan gynnwys *Deddf Henebion Hynafol ac Ardaloedd Archeolegol 1979* a *Deddf Cynllunio (Adeiladau Rhestredig ac Ardaloedd Cadwraeth) 1990*. Er gwaethaf perfformiad y dangosyddion yn yr Adroddiad Monitro Blynyddol, cyfaddefir bod angen arsylwi addasiadau i ddeddfwriaeth yr Amgylchedd Hanesyddol a'i chydgrynhoi mewn polisi diwygiedig, i ystyried y newidiadau a chryfhau'r derminoleg a ddefnyddir.

Polisiâu amgylcheddol

Yr amgylchedd naturiol

- 6.37 Mae'r CDLI yn cynnwys polisiâu diogelu ar gadwraeth natur a chydnerthedd ecosystemau (EnW1), safleoedd a rhywogaethau a warchodir yn rhyngwladol ac yn genedlaethol (EnW2) a dynodiadau lleol/cynefinoedd a rhywogaethau blaenoriaeth (EnW3). Yn dilyn mabwysiadu'r CDLI, ym mis Ionawr 2021, diwygiodd Llywodraeth Cymru'r derminoleg ynghylch safleoedd Ewropeaidd (Natura 2000), sydd bellach yn cael eu hadnabod fel y Rhwydwaith Safleoedd Cenedlaethol. Roedd y newid yn ganlyniad i benderfyniad y DU i dynnu'n ôl o'r Undeb Ewropeaidd. Bydd angen diweddarau'r derminoleg o fewn polisiâu'r CDLI i adlewyrchu'r eirfa bresennol.
- 6.38 Mae'r Adroddiad Monitro Blynyddol yn profi bod polisi'r CDLI wedi bod yn llwyddiannus wrth amddiffyn yr amgylchedd naturiol. Mae'r dangosyddion yn dangos nad oes unrhyw geisiadau wedi'u cymeradwyo a fyddai'n achosi niwed i werth cadwraeth cyffredinol Safleoedd o Bwysigrwydd er Cadwraeth Natur (SINCs), Safleoedd Daearegol Pwysig Rhanbarthol (RIGS) a Gwarchodfeydd Natur Lleol (LNRs). Yn ogystal, nid oes unrhyw geisiadau wedi'u cymeradwyo a fyddai'n achosi niwed i rywogaethau neu gynefinoedd a warchodir yn gyfreithiol, ac nid oes unrhyw geisiadau wedi'u caniatáu'n groes i bolisi EnW1. Cydnabyddir y bydd angen addasu rhywfaint ar y polisiâu amgylchedd naturiol i gryfhau'r pwyslais ar wella bioamrywiaeth, gan adlewyrchu polisi, canllawiau a deddfwriaeth genedlaethol. Bydd hyn yn cael sylw fel rhan o'r broses adolygu CDLI.
- 6.39 *Mae Polisi Cynllunio Cymru (arg. 12)*, ochr yn ochr â'r polisi Bioamrywiaeth a Geoamrywiaeth sydd wedi'i gynnwys yng *Nghymru'r Dyfodol*, yn cryfhau swyddogaeth a phwysigrwydd ystyriaethau bioamrywiaeth, gan adeiladu ar y ddyletswydd bioamrywiaeth a chydnerthedd ecosystemau gwell a gyflwynwyd yn *Neddf yr Amgylchedd (Cymru), 2016*. Mae'r ddyletswydd hon yn ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau lleol geisio cynnal a gwella bioamrywiaeth wrth arfer eu swyddogaethau. Ar ben hynny, mae polisi cenedlaethol fel y'i cynhwysir yn *PPW 12 a Chymru'r Dyfodol* yn gorchymyn bod yn rhaid i Aseidiadau Seilwaith Gwyrdd (GIA) a pholisi cysylltiedig ddiogelu a nodi cyfleoedd i wneud y mwyaf o'r Seilwaith Gwyrdd presennol (a rhai'r dyfodol). O ganlyniad, bydd angen diwygio polisi'r CDLI i adlewyrchu'r safbwynt polisi cenedlaethol a rhoi sylw dyledus i Seilwaith Gwyrdd. Bydd rhwydweithiau Seilwaith Gwyrdd yn ymgorffori amrywiaeth o leoedd a fydd yn ffurfio rhwydwaith cydlynol o, er enghraifft, coetiroedd, gwlyptiroedd, parciau, gerddi, dyrffyrdd (seilwaith glas) a thoeau

gwyrdd. Bydd angen cynhyrchu Asesiad Seilwaith Gwyrdd a pholisi cysylltiedig, fel rhan o'r Cynllun amnewid.

Diogelu tirwedd

6.40 Mae'r CDLI yn dynodi pum Ardal Tirwedd Arbennig (SLAs) o fewn y Cynllun. Y rhain yw:

- CLG1: Nant Morlais a Chwm Taf Fechan
- SLA2: Winchfawr
- SLA3: Ystlys Orllewinol Merthyr
- SLA4: Pont-y-gwaith
- CLG5: Gelligaer a Thaf Bargod

6.41 Mae'r tirweddau uchod yn ddynodiadau anstatudol sydd wedi'u nodi gan ddefnyddio methodoleg ddiweddaraf Cyfoeth Naturiol Cymru (CNC). Mae cymeriad a hynodrwydd lleol nodweddion y dirwedd yn darparu ymdeimlad o le ac yn cyfrannu at les trigolion, yn unol ag amcanion llesiant lleol. Nid yw SLA yn gwahardd datblygu, fodd bynnag, mae'r CDLI yn cynnwys polisi sy'n seiliedig ar feini prawf i sicrhau bod datblygiad yn cydymffurfio â'r safonau dylunio uchaf posibl.

6.42 Mae Polisi Cynllunio Cymru 12 yn nodi y dylai awdurdodau cynllunio lleol ddarparu ar gyfer cadwraeth a, lle y bo'n briodol, gwella tirweddau lleol. Gall hyn gynnwys polisiau ar gyfer nodweddion a rhinweddau tirwedd o arwyddocâd lleol, a dynodi SLA. *Dylai awdurdodau cynllunio ddatgan pa nodweddion neu rinweddau sydd angen amddiffyniad ychwanegol ac egluro sut y bydd y polisi neu'r dynodiad yn cyflawni'r amddiffyniad hwn* (Llywodraeth Cymru, t142, 2024). Ni ystyrir bod unrhyw newidiadau sylweddol wedi bod i nodweddion sylfaenol yr SLA dros gyfnod y cynllun, fodd bynnag, byddant yn cael eu hystyried ymhellach, fel rhan o adolygiad y CDLI.

6.43 Mae'r dangosyddion yn yr Adroddiad Monitro Blynyddol (AMR) yn tynnu sylw at y ffaith bod y CDLI yn perfformio'n dda o ran diogelu SLA. Mae'r dangosydd yn monitro nifer y ceisiadau a gymeradwywyd yn groes i Bolisi EnW5, a fyddai'n achosi niwed annerbyniol i'r SLA. Mae'r Adroddiad Monitro Blynyddol diweddaraf yn dangos nad oes unrhyw geisiadau wedi'u cymeradwyo yn groes i'r polisi. Lle mae ceisiadau wedi'u cymeradwyo o fewn neu'n agos at SLA dynodedig, maent wedi dod gyda'r dystiolaeth ofynnol i ddangos nad oedd unrhyw effeithiau andwyol.

Polisiâu economaidd

Cyflogaeth

6.44 Dyrannodd y CDLI Amnewid Cyntaf safleoedd cyflogaeth yn y lleoliadau canlynol:

- Ardal Adfywio Strategol Hoovers – 1.5ha (net)
- Melin y Geifr – 14.75ha (net)
- Ffos-y-Fran – 11.3ha (net)
- I'r de o Ystad Ddiwydiannol Merthyr Tudful – 3.1ha (net)

6.45 Mae'r data diweddaraf sydd yn yr Adroddiad Monitro Blynyddol yn dangos mai dim ond 0.6ha o'r 30.65ha a ddyrannwyd ar gyfer cyflogaeth sydd wedi'i ddatblygu. Mae hyn yn sylweddol is na'r targedau a nodwyd yn yr Adroddiad Monitro Blynyddol o 4.82ha erbyn mis Ebrill 2021 a 9.46ha erbyn mis Ebrill 2026. Roedd y datblygiad 0.6ha yn cynnwys adeiladu pedair uned ddiwydiannol ar ddeg yn Ystad Ddiwydiannol Pant ym Mharc Busnes Paisley. Er y cydnabyddir nad yw datblygiadau cyflogaeth fel arfer yn symud ymlaen yn raddol, mae'r diffyg buddsoddiad yn y Fwrdeistref Sirol dros gyfnod y cynllun hyd yma yn awgrymu bod y dyraniadau o bosibl yn anghydnaws â'r farchnad. Bydd dyraniadau nas cyflawnwyd yn cael eu hasesu fel rhan o'r weithdrefn adolygu a gallant arwain at rai dyraniadau presennol heb fod yn nodwedd o'r CDLI Amnewid, er bod hyn yn ddyfalu ar hyn o bryd a bydd angen tystiolaeth i gefnogi unrhyw benderfyniadau o'r fath. Gellir dod o hyd i statws pob dyraniad cyflogaeth yn Atodiad B.

6.46 O ganlyniad i'r datblygiad uchod yn Ystad Ddiwydiannol Pant; cyflawnwyd 125 o swyddi Dosbarth B yn ystod 2024-2025, gan ddod â chyfanswm y swyddi o ddechrau cyfnod y cynllun hyd at 31 Mawrth 2025 i 243 o swyddi Dosbarth B. Mae'r ffigur hwn yn sylweddol is na'r targedau o 626 o swyddi Dosbarth B erbyn mis Mawrth 2021 a 1,251 erbyn mis Mawrth 2026. Byddai angen newid sylweddol mewn amgylchiadau i gyflawni'r targedau a bennwyd, ac o ganlyniad bydd angen adolygu'r rhan hon o'r cynllun. Yn ogystal, bydd angen ailystyried y gofyniad tir cyflogaeth hefyd, gan ystyried y gostyngiad bach a ragwelir yn y boblogaeth oedran gweithio a'r diffyg cyflawni ar safleoedd a neilltuwyd.

6.47 Er gwaethaf gorgyflenwad posibl o dir cyflogaeth, mae'r polisiâu yn y cynllun wedi bod yn llwyddiannus iawn wrth ddiogelu defnyddiau cyflogaeth at ddibenion cyflogaeth. Rhaid i gynigion ar gyfer defnyddiau amgen ddangos bod y defnydd presennol yn amhriodol neu'n ormodol i ofynion y farchnad. Lle honnir bod defnyddiau'n ormodol i ofynion y farchnad, rhaid ei gadarnhau gyda thystiolaeth hyfywedd a marchnata. Mae hyn yn berthnasol i bob safle presennol a safleoedd a ddyrannwyd a ddangosir ar y map cynigion. Mae'r polisi hefyd yn cynnig rhywfaint o amddiffyniad i'r safleoedd hynny y tu allan i'r safleoedd presennol a nodwyd. Dylid ystyried y mater hwn ymhellach, fel rhan o adolygiad y CDLI, gan fod unedau cyflogaeth yn adnodd prin sy'n anodd eu disodli, ar ôl eu colli. Fodd

bynag, cydnabyddir y bydd angen i bolisi yn y dyfodol asesu'r defnyddiau sui generis hynny sy'n debyg i ddefnyddiau cyflogaeth Dosbarth B, er mwyn ystyried y posibilrwydd o gyflwyno rhywfaint o hyblygrwydd ar gyfer cynigion cyflenwol o'r fath, lle bo'n briodol. Bydd angen ystyried y mater yn fanylach, gan gofio'r ffaith na all defnyddiau cyflenwol gyfrif tuag at y cyflenwad tir cyflogaeth.

- 6.48 Fel rhan o broses adolygu'r CDLI, bydd angen comisiynu Adolygiad Tir Cyflogaeth (ELR), i sefydlu lefel yr angen o fewn y Fwrdeistref Sirol ac, os oes angen, darparu safleoedd ar gyfer cyfleoedd twf/buddsoddi mewnol. Fel y crybwyllwyd, bydd yn hanfodol bod yr astudiaeth gyflogaeth yn ystyried y gofyniad tai a'r rhagamcanion poblogaeth. Mae'r senarios twf amgen a manylir yn y *Llawlyfr Cynlluniau Datblygu (arg. 3)* yn annog i *amrywiaeth o opsiynau* gael eu hystyried, *yn seiliedig ar dybiaethau, ar gyfer swyddi a chartrefi* (Llywodraeth Cymru, t112, 2020). Mae'r rhain yn cynnwys senarios dan arweiniad demograffig, tai fforddiadwy, swyddi, anheddau a pholisi. Bydd angen ystyried y rhain ymhellach fel rhan o astudiaeth Adolygiad Tir Cyflogaeth yn y dyfodol.

Manwerthu

- 6.49 Cafodd yr asesiad o angen manwerthu ar gyfer y CDLI Amnewid Cyntaf ei lywio gan *Astudiaeth Manwerthu a Hamdden Fasnachol Merthyr Tudful* ym mis Mehefin 2017. Darparodd yr astudiaeth y gofynion ar gyfer arwynebedd llawr manwerthu cyfleustra a chymhariaeth dros gyfnod cyfan y cynllun. Canfuwyd bod yr angen am arwynebedd llawr cyfleustra yn fach, sef 409 metr sgwâr (hyd at 2031), gyda chapasiti ar gyfer arwynebedd llawr cymedrol o 2,802 metr sgwâr (net) o faint cymharol sydd ei angen tua diwedd cyfnod y cynllun (2031). O ganlyniad, daethpwyd i'r casgliad nad oedd angen dyraniadau manwerthu annibynnol. O ystyried mai dim ond y cyfnod hyd at 2031 y mae'r astudiaeth yn ei gwmpasu, bydd angen astudiaeth fanwerthu newydd i ragweld yr angen manwerthu ar gyfer cyfnod cyfan y CDLI diwygiedig. Bydd hyn yn pennu'r capasiti o fewn y farchnad ac yn pennu'r angen posibl am arwynebedd llawr manwerthu ychwanegol.
- 6.50 O ystyried yr angen a nodwyd yn yr astudiaeth, penderfynwyd, fel rhan o Ardal Adfywio Strategol Hoovers (HSRA), y dylid dyrannu 400 metr sgwâr o arwynebedd llawr cyfleustra, fel rhan o'r cynllun defnydd cymysg hwn sy'n cael ei arwain gan dai. Ar ben hynny, fel rhan o gynllun yr orsaf fysiau ganolog newydd yn Swan Street, mae caffi a siop goffi i fynd wedi'u datblygu. Mae angen astudiaeth i ystyried datblygiadau mwy diweddar a chanfod beth sy'n debygol o gael ei ddatblygu a ble mae capasiti o hyd.
- 6.51 Mae'n werth nodi bod gan y Fwrdeistref Sirol swm sylweddol o ddarpariaeth fanwerthu y tu allan i'r canol ar ffurf Parc Manwerthu Cyfarthfa, Parc Manwerthu Dowlais (Pengarnddu), Parc Manwerthu Pentrebach (ym Mharc Busnes Triangle) a Melinau Trago. Mae gan y rhan fwyaf o'r cyfleusterau hyn nifer fawr o fanwerthwyr cenedlaethol yn bresennol ac maent yn darparu cynnig masnachol gwahanol i Ganol Tref Merthyr Tudful. Mae gan Felinau Cyfarthfa a Trago atyniad llawer mwy na lleol, gan wneud Merthyr Tudful y prif gyrchfan siopa yn ardal Blaenau'r Cymoedd, gan gefnogi nifer sylweddol o swyddi. Mae astudiaeth Lichfields yn dangos cyfradd cadw cyfleustra a chymhariaeth uchel o fewn y

Fwrdeistref Sirol o 73% ac 85% yn y drefn honno (Lichfields , t22, 2017). Mae angen astudiaeth wedi'i diweddarau i ystyried perfformiad Melinau Trago, a agorodd ar ôl i'r astudiaeth gael ei chynhyrchu.

- 6.52 Mae Hierarchaeth Manwerthu'r Fwrdeistref Sirol yn cynnwys Canol Tref Merthyr Tudful fel y Brif Ganolfan, a gefnogir gan y canolfannau lleol canlynol: Dowlais, Gurnos, Cefn Coed a Heol Aberhonddu/Morgantown, Troedyrhiw, Aberfan, Treharris. Mae'r Adroddiad Monitro Blynyddol yn awgrymu bod pob canolfan yn perfformio'n dda, gyda chyfradd swyddi gwag cyfunol o 16%. Roedd gan Ganol Tref Merthyr Tudful gyfradd swyddi gwag o 16.9% yn 2024-2025, a oedd yn is na chyfartaledd Cymru (yn unol â data a gynhyrchwyd gan Gonsortium Manwerthu Cymru a'r Cwmni Data Lleol). Mae hyn hefyd yn is na'r gyfradd swyddi gwag o 18.6% a ddyfynnwyd yn astudiaeth fanwerthu 2017.
- 6.53 Er bod y dangosyddion manwerthu yn perfformio'n dda o fewn yr Adroddiad Monitro Blynyddol, nodir bod angen astudiaeth i asesu effeithiolrwydd y dull polisi presennol a rhoi arweiniad ar gyfeiriad polisi yn y dyfodol. Mae hyn yn arbennig o bwysig o ystyried y newidiadau i ganllawiau a deddfwriaeth dros y pum mlynedd diwethaf. Ar ôl COVID-19, mae Llywodraeth Cymru yn annog arallgyfeirio o fewn canol trefi, fel eu bod yn dod yn 'ganolfannau' ar gyfer y cymunedau y maent yn eu gwasanaethu. Rhagwelir y bydd y dull hwn yn gwella eu hallbwn economaidd ac yn parhau i ddenu ymwelwyr i'r canolfannau. Ar ben hynny, bydd yn helpu i frwydro yn erbyn cyfraddau gwag cynyddol a'r duedd ledled Cymru o ostyngiad yn nifer yr unedau Dosbarth A1 ac A2. Mae angen astudiaeth i asesu'r dull hwn yn erbyn y polisi amddiffynnol a welwyd yn y CDLI mabwysiedig. O fewn Prif Ardal Siopa (PSA) Canol Tref Merthyr Tudful, mae canran yr unedau manwerthu Dosbarth A1 wedi aros yn gyson uwchlaw'r pwynt sbarduno 75%. Mae hyn yn awgrymu y gallai arallgyfeirio, fel yr argymhellir yn *Adeiladu Mannau Gwell*, effeithio ar fywiogrwydd a hyfywedd y ganolfan. Bydd angen ystyried y mater hwn ymhellach.

Twristiaeth, hamdden ac adloniant

- 6.54 Roedd astudiaeth 2017 a gynhaliwyd gan Lichfields hefyd yn cynnwys golwg fanwl ar ddefnyddiau masnachol, hamdden ac adloniant. Canfu'r astudiaeth fod capasiti damcaniaethol o fewn y Fwrdeistref Sirol ar gyfer:
- Sinema 3-5 sgrin.
  - 100 o orsafoedd ffitrwydd ar gyfer cyfleusterau iechyd a ffitrwydd.
  - Un neuadd bingo.
  - Allfeydd bwyd a diod: 1,235 metr sgwâr hyd at 2026 a 2,136 metr sgwâr hyd at 2031.
- 6.55 Mae hyn yn awgrymu bod capasiti o fewn y Fwrdeistref hyd at 2031, fodd bynnag mae angen astudiaeth gyfoes i sefydlu a yw hyn yn parhau i fod yn wir, yn ogystal â rhagweld y tu hwnt i gyfnod y cynllun presennol, i ddechrau'r 2040au.

- 6.56 Ymddengys bod dangosyddion Adroddiad Monitro Blynyddol mewn perthynas â defnyddiau hamdden a thwristiaeth yn perfformio'n dda, heb unrhyw golled o gyfleusterau hamdden na thwristiaeth, o ganlyniad i geisiadau a roddwyd caniatâd cynllunio.
- 6.57 Yn 2015, datblygodd Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful Gynllun Rheoli Cyrchfannau (DMP), i ddarlunio sut y dylai nifer yr ymwelwyr dyfu o fewn y Fwrdeistref Sirol dros gyfnod o bedair blynedd. Defnyddiodd y DMP sawl strategaeth mewn ymgais i gynyddu nifer yr ymwelwyr, gan gynnwys marchnata cyrchfannau, datblygu gweithgareddau, datblygu canol trefi, economi ymwelwyr, rheoli digwyddiadau, hyfforddiant, newid canfyddiadau, llety o safon a datblygu twristiaeth leol a rhanbarthol. Rhagwelir y bydd DMP wedi'i ddiweddarau yn cael ei gyhoeddi yn ddiweddarach yn 2026, y bydd angen ei ystyried fel rhan o broses adolygu'r CDLI.
- 6.58 Cyn y pandemig byd-eang, COVID-19, gwelodd y sector dwristiaeth ym Merthyr Tudful gynnydd cyson mewn twf economaidd, flwyddyn ar ôl blwyddyn. Rhwng 2014 a 2019, cynyddodd yr effaith economaidd o £63.5miliwn i £103.09miliwn, aeth nifer yr ymwelwyr yn flynyddol o 1.21miliwn i 1.71miliwn a chynyddodd nifer y bobl a oedd yn aros o fewn y Fwrdeistref Sirol o 160,000 i 210,000. Gostyngodd yr allbynnau hyn, o ganlyniad i'r pandemig, fodd bynnag, o 2022 ymlaen, roedd arwyddion o adferiad. Cododd yr effaith economaidd i £113.4miliwn, cyrhaeddodd ymwelwyr blynyddol 1.58miliwn a chyrhaeddodd ymwelwyr a oedd yn aros 200,000. Mae'r Fwrdeistref Sirol hefyd yn dod yn fwyfwy poblogaidd fel lleoliad Air BNB. Bydd angen i unrhyw astudiaeth yn y dyfodol edrych yn ofalus ar y twf mewn twristiaeth o fewn y Fwrdeistref Sirol a bydd angen i'r Cyngor barhau i annog twf o fewn y sector twristiaeth. Dylai treftadaeth ddiwydiannol gyfoethog Merthyr Tudful barhau i fod yn ganolog i'r agenda dwristiaeth.

Ynni adnewyddadwy

- 6.59 *Polisi EcW8: Ynni Adnewyddadwy* yw'r polisi sy'n seiliedig ar feini prawf ar gyfer datblygu ynni adnewyddadwy o fewn y CDLI sydd wedi'i mabwysiadu Mae'r polisi'n cefnogi gwahanol fathau o ddatblygu ynni adnewyddadwy, yn amodol ar sawl maen prawf. Er bod y rhan fwyaf yn parhau i fod yn berthnasol, bydd angen adolygu rhai meini prawf i adlewyrchu'r newidiadau mewn polisi cenedlaethol, fel y manylir isod, gan gynnwys dangos budd net i fioamrywiaeth.
- 6.60 *Polisi EcW9: Mae Gwresogi Ardal* yn nodi meysydd blaenoriaeth gwres lle bydd datblygiad gwres a phŵer cyfun (CHP), oeri cyfun, gwres a phŵer (CCHP) a gwresogi ardal yn cael ei annog. Mae'r dechnoleg hon yn cael ei hannog gan Lywodraeth Cymru, gyda'r ail ddiweddariad o'u hargymhellion ynni adnewyddadwy ddwywaith y flwyddyn yn cynnwys targed o 5.5GW o gapasiti ynni adnewyddadwy i'w ddarparu gan bympiau gwres erbyn 2035. Mae'n werth nodi nad oedd y targed hwn wedi'i ymgorffori yn yr adroddiad *Defnydd Ynni yng Nghymru*, gan ei fod yn ddibynnol ar gyllid gan lywodraeth y DU a materion hyfywedd eraill ynghylch cost y dechnoleg. O'r herwydd, bydd angen diweddarau

a dadansoddi'r dystiolaeth y tu ôl i'r polisi hwn i adlewyrchu'r newidiadau ar lefel genedlaethol a phryderon ynghylch fforddiadwyedd y dechnoleg.

- 6.61 Mae'r Adroddiad Monitro Blynyddol yn tynnu sylw at effeithiolrwydd polisi ynni adnewyddadwy lleol, fel y'i cynhwysir yn y CDLI sydd wedi'i mabwysiadu. Roedd y dangosydd capasiti yn cynnwys targed o sicrhau bod 12.5MWe o drydan yn cael ei gynhyrchu o ddatblygiadau ynni adnewyddadwy erbyn 2021 a 25MWe erbyn 2026. Mae'r targed ar gyfer 2021 wedi'i gyflawni, gyda'r capasiti cyfredol yn 16.2MWe. Er bod hyn yn cyfrannu at darged 2026, nid yw'n ei gyflawni, er ei fod yn parhau i fod uwchlaw'r pwynt sbardun o 14.33MWe. Ar ben hynny, roedd y dangosydd capasiti gwres yn cynnwys targed o sicrhau bod 13.27MWth o wres yn cael ei gynhyrchu erbyn 2021 a 26.53MWth erbyn 2026. Mae'r capasiti gosodedig cyfredol yn sefyll ar 6.86MWth, sy'n golygu, er na chyrhaeddwyd y pwynt sbardun o 6.5MWth yn 2021, ei bod yn debygol y bydd y chweched Adroddiad Monitro Blynyddol ar gyfer 2025-2026 yn cyrraedd y pwynt sbardun. O'r herwydd, bydd angen sefydlu pam nad yw'r targed capasiti gwres yn cael ei gyflawni.
- 6.62 Roedd y polisi a gynhwyswyd yn y CDLI sydd wedi'i mabwysiadu'n seiliedig ar dargedau cynhyrchu ynni adnewyddadwy Llywodraeth Cymru ar gyfer Cymru, 2017. Mae adroddiad *Defnydd Ynni yng Nghymru* (trydydd argraffiad), a gyhoeddwyd yn 2024, yn diweddarau'r targedau hyn i:
- Gynhyrchu 100% o'n hanghenion trydan o adnoddau adnewyddadwy erbyn 2035.
  - Sicrhau bod o leiaf 1.5GW o gapasiti ynni adnewyddadwy yn eiddo lleol erbyn 2035.
- 6.63 Ar ben hynny, roedd y polisiâu yn y cynllun sydd wedi'i mabwysiadu'n seiliedig ar y polisi cenedlaethol a gynhwysir ym *Mholisi Cynllunio Cymru (arg. 10)*. Mae diwygiadau i Bolisi Cynllunio Cymru (arg. 12 bellach) wedi cyflwyno gofynion llymach i gyflawni targedau sero net ac i fynd i'r afael â'r argyfwng hinsawdd. Mae Polisi Cynllunio Cymru 12 hefyd yn cynnwys gofynion ar gyfer prosiectau ynni adnewyddadwy i ddangos budd net i fioamrywiaeth.
- 6.64 Mae'r newidiadau i bolisi, canllawiau a deddfwriaeth o fewn y maes pwnc hwn wedi bod yn sylweddol. Mae dirymu Nodyn Cyngor Technegol (TAN) 8 *Cynllunio ar gyfer Ynni Adnewyddadwy*, sydd wedi'i ddisodli gan *Gymru'r Dyfodol (2020-2040)* yn golygu nad oes Ardaloedd Chwilio Strategol ar gyfer datblygu ynni gwynt mwyach. Yn lle hynny, *mae Cymru'r Dyfodol* yn nodi ardaloedd a aseswyd ymlaen llaw a ystyrir yn dderbyniol ar gyfer ynni gwynt, ar ôl asesu eu heffaith ar y dirwedd eisoes. Nid yw Merthyr Tudful yn dod o fewn yr ardaloedd hyn a aseswyd ymlaen llaw, fodd bynnag, nid yw hyn yn golygu nad oes capasiti ar gyfer datblygiadau ynni adnewyddadwy llai yn bodoli. Bydd angen asesu capasiti fel rhan o adolygiad y CDLI.
- 6.65 Dylid nodi bod pob cynnig ar y tir sydd â chapasiti cynhyrchu rhwng 10MW a 350MW bellach o dan awdurdodaeth Gweinidogion Cymru, gyda chaniatâd i Awdurdodau Cynllunio Lleol benderfynu ar gynigion sydd islaw'r trothwy capasiti

o 10MW yn unig. Felly, bydd yn bwysig comisiynu astudiaeth i asesu ardaloedd posibl ar gyfer datblygu ynni adnewyddadwy ar raddfa lai o fewn y Fwrdeistref Sirol, a fydd yn helpu i lywio polisiâu a chynigion y CDLI yn y dyfodol. Mae'n hanfodol bod polisi yn y dyfodol yn mynd i'r afael â'r angen i leihau'r galw am ynni ac yn hyrwyddo effeithlonrwydd ynni. Bydd angen ystyried y materion a nodir uchod ymhellach, fel rhan o adolygiad y CDLI.

Mwynau

- 6.66 Defnyddiodd y CDLI Amnewid Cyntaf a fabwysiadwyd adolygiad cyntaf y Datganiad Technegol Rhanbarthol (RTS) (mis Gorffennaf 2014) i lywio'r polisiâu yn y Cynllun. Mae'r RTS yn darparu argymhellion wedi'u diweddarau i awdurdodau cynllunio mwynau ynghylch faint o agregau y mae angen eu darparu o bob ardal awdurdod lleol (dosraniadau), yn ogystal â chyfanswm tunelledd unrhyw ddyraniad newydd a allai fod yn ofynnol o fewn y CDLI, er mwyn sicrhau darpariaeth ddigonol.
- 6.67 Yr argymhellion dosraniad ar y cyd ar gyfer darparu agregau sylfaenol a dynnwyd o'r tir ym Merthyr Tudful a Pharc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog (bryd hynny) oedd 0.82 miliwn tunnell y flwyddyn o graig wedi'i malu. Roedd hyn yn cyfateb i 20.5 miliwn tunnell o graig wedi'i malu dros gyfnod o bum mlynedd ar hugain (hyd at 2036). O'r herwydd, nid yw'r CDLI a fabwysiadwyd yn cynnwys unrhyw ddyraniadau, gan y gellid dangos tystiolaeth o fanc tir deng mlynedd.
- 6.68 Ers mabwysiadu'r CDLI, *mae'r Ail Ddatganiad Technegol Rhanbarthol (RTS)* ar Agregau wedi'i gyhoeddi (Medi 2020) ac mae'n cwmpasu cyfnod o bum mlynedd ar hugain hyd at 2041. Cynhyrchwyd y ddogfen ar ran Partneriaethau Gwaith Agregau Rhanbarthol Gogledd a De Cymru (RAWPs), gan Cuesta Consulting Ltd. ac mae'n cael ei hadolygu bob pum mlynedd.
- 6.69 O ran dosraniad ar y cyd ar gyfer darparu agregau sylfaenol a enillwyd yn y dyfodol ar gyfer Parc Cenedlaethol Merthyr Tudful a Bannau Brycheiniog, y dosraniad cyffredinol a ffafrir ar gyfer tywod a graean a chreigiau wedi'u malu yw 0.567 miliwn tunnell y flwyddyn (mtpa). Cyfanswm y dosraniad ar y cyd sydd ei angen dros y pum mlynedd ar hugain yw 14.175 miliwn tunnell (mt) ac mae'r banc tir presennol yn dangos blwyddyn o 211.8, gyda gormodedd o 105.925mt.
- 6.70 Ar ben hynny, mae'r Adroddiad Monitro Blynyddol yn dangos tystiolaeth bod y CDLI presennol yn perfformio'n dda ac yn cynnal banc tir o leiaf deng mlynedd. Gyda'r dystiolaeth ddiweddaraf yn awgrymu banc tir o 211.8 mlynedd, nid oes pryder ar hyn o bryd ynghylch y ddarpariaeth. Bydd angen ystyried hyn, ochr yn ochr â'r adolygiad a drefnwyd ar gyfer yr Ail RTS, ymhellach yn ystod proses adolygu'r CDLI, er mwyn sicrhau bod y Cynllun yn seiliedig ar y dystiolaeth ddiweddaraf.
- 6.71 Dylid nodi hefyd fod y gweithrediadau cloddio brig i gael gwared ar 11 miliwn tunnell o lo, ar safle Ffos-y-Fran, wedi dod i ben yn 2023. Yn dilyn dechrau gwaith ar y CDLI Amnewid Cyntaf, fe wnaeth Llywodraeth Cymru, trwy bolisi cenedlaethol, ddileu'r gofyniad i ddiogelu ardaloedd o adnoddau mwynau glo.

Mae Polisi Cynllunio Cymru (arg. 12) yn glir na ddylid caniatáu cynigion ar gyfer gwaredu rwbol mwyngloddiau dwfn, glo brig neu lofeydd mwyach. O ganlyniad, bydd angen diwygio unrhyw bolisi diogelu CDLI yn y dyfodol neu bolisi sy'n seiliedig ar feini prawf i sicrhau bod cyfeiriadau at lo yn cael eu dileu. Bydd hefyd angen ei ddileu o'r Map Cynigion.

Gwastraff

- 6.72 Mae'r polisi gwastraff sydd wedi'i gynnwys yn yr Adroddiad Monitro Blynyddol yn ymwneud â chyfleusterau gwastraff a'r meini prawf lle byddent yn cael eu hystyried yn dderbyniol. Mae hefyd yn nodi'r ardaloedd hynny o fewn y Fwrdeistref Sirol, sef yr ardaloedd chwilio dewisol ar gyfer cyfleusterau rheoli gwastraff. Lluniwyd y fframwaith polisi sydd wedi'i gynnwys yn y CDLI yn dilyn cyhoeddi strategaeth wastraff Llywodraeth Cymru *Tuag at Ddyfodol Diwastraff – Strategaeth Wastraff Cymru* (2010), ac felly mae'n ystyried hierarchaeth gwastraff.
- 6.73 Yn 2021, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru *Mwy nag Ailgylchu – Strategaeth i wireddu'r economi gylchol yng Nghymru*, sy'n cynnwys wyth blaenoriaeth bennawd i leihau gwastraff ymhellach. Mae'r rhain yn cynnwys dileu plastigau untro diangen yn raddol, dileu gwastraff bwyd y gellir ei osgoi ac ymdrechu i gyflawni'r cyfraddau ailgylchu uchaf yn y byd. Ochr yn ochr â hyn, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru hefyd yr *Asesiad Strategol ar gyfer yr angen yn y dyfodol am gapasiti ynni o wastraff yn nhri rhanbarth economaidd Cymru* yn 2021. Mae'r ddogfen yn cadarnhau'r moratoriwm ar ddatblygiadau ynni o wastraff ar raddfa fawr yn y dyfodol (mwy na 10MW o gapasiti wedi'i osod). Ar ben hynny, mae'n disodli'r asesiad strategol ar gyfer y capasiti ynni o wastraff newydd a ddarperir yn adran 2.3.4 o'r *Cynllun Sector Casgliadau, Seilwaith a Marchnadoedd* a gyhoeddwyd yn 2012, sef y man cychwyn ar gyfer penderfynu ar yr angen am gapasiti yn y dyfodol. Bydd angen ailystyried polisi gwastraff y CDLI i adlewyrchu'r newidiadau cyd-destunol a nodwyd uchod. Bydd angen pwyslais cryfach ar leihau gwastraff a chyfrannu at yr economi gylchol, yn unol â'r dogfennau uchod.
- 6.74 Er bod yr Adroddiad Monitro Blynyddol yn dangos bod y Fwrdeistref Sirol yn perfformio'n dda o ran ei gallu i ddarparu ar gyfer cynhyrchu gwastraff, ystyrir bod y newidiadau a amlinellir uchod yn ddigon sylweddol i olygu bod angen adolygiad o bolisi gwastraff.

Adran 7 – Gofynion sylfaen tystiolaeth

- 7.0 Bydd angen i'r Cyngor ddiweddarau sawl elfen o Sylfaen Dystiolaeth y CDLI i lywio'r gwaith o baratoi cynllun amnewid. Bydd hyn yn cynnwys casglu/comisiynu tystiolaeth newydd a diweddarau gwahanol astudiaethau eraill, lle y bo'n briodol. Bydd y dull hwn yn sicrhau cydymffurfiaeth â'r cynlluniau, polisïau, canllawiau, strategaethau a deddfwriaeth genedlaethol ddiweddaraf, fel yr amlinellir yn Adran 3 o'r adroddiad hwn.
- 7.1 Mae'r tabl isod yn darparu rhestr o'r astudiaethau, cynlluniau ac asesiadau sy'n debygol o fod yn ofynnol, ochr yn ochr â'r rhesymeg dros y dystiolaeth. Nid yw'r rhestr isod yn derfynol ac ni ddylid ei dehongli felly. Cydnabyddir y gallai'r gofyniad am dystiolaeth newydd neu ddiweddar ychwanegol ddod i'r amlwg, wrth i'r CDLI amnewid fynd rhagddo.

Tystiolaeth newydd/diwygiedig gofynnol	Rhesymeg
Asesiad o'r Farchnad Dai Leol (LHMA)	Mae angen diweddarau'r astudiaeth i ragweld y galw ac i ddangos tystiolaeth o'r gofyniad tai dros gyfnod y cynllun. Bydd hefyd yn llywio'r Strategaeth, yr angen am dai fforddiadwy a'r polisi.
Asesiad Llety Sipsiwn a Theithwyr (GTAA)	Darparu asesiad wedi'i ddiweddarau o anghenion llety Sipsiwn a Theithwyr dros gyfnod cyfan y cynllun, i lywio darpariaeth y CDLI. Rhaid darparu ar gyfer unrhyw angen nas diwallwyd a nodwyd.
Papur Poblogaeth a Gofynion Tai	Bydd angen asesiad i sefydlu'r twf poblogaeth presennol a thebygol dros gyfnod y cynllun. Bydd hyn yn angenrheidiol i sefydlu'r gofyniad tai.
Papur Hierarchaeth Aneddiadau/Asesiad Aneddiadau	Mae hyn yn angenrheidiol i asesu rôl a swyddogaeth aneddiadau presennol. Bydd hefyd yn nodi materion megis a oes gan aneddiadau gapasiti annigonol neu ormodol: capasiti, gwasanaethau a chyfleusterau, mynediad at fannau gwyrdd a chwarae, cyfleusterau cymunedol, cyfleoedd addysgol a'r cyffelyb. Bydd hyn yn cael ei ddefnyddio i lywio Strategaeth, polisïau a chynigion y CDLI.
Asesiad Hyfywedd	Mae'r cynllun yn gofyn am asesiad hyfywedd cyfoes, lefel uchel o dai posibl a dyraniadau eraill, er mwyn sicrhau eu bod yn hyfyw ac yn gyflawnadwy. Bydd hyn yn llywio Strategaeth, dyraniadau a pholisïau'r CDLI.
Adolygiad Tir Cyflogaeth (ELR)	Bydd angen Asesiad Tir Cyflogaeth (ELR) i asesu'r cyflenwad a'r galw am safleoedd at ddibenion cyflogaeth. Bydd yn cynnwys asesiadau o'r farchnad eiddo, archwilio

	safleoedd presennol a safleoedd a ddyrannwyd, asesu tueddiadau'r gorffennol a'r galw am lafur i ragweld yr angen a gwneud argymhellion polisi. Bydd hyn yn llywio Strategaeth a pholisïau'r CDLI.
Astudiaeth Manwerthu (yn ymgorffori cyfleoedd hamdden masnachol ac adloniant.	Bydd yr Astudiaeth hon yn amlochrog, gan nodi'r angen manwerthu am ofynion arwynebedd llawr ychwanegol posibl, adolygiad o'r hierarchaeth fanwerthu gan gynnwys y Brif Ardal Siopa a'r capasiti ar gyfer gwasanaethau a chyfleusterau hamdden (yn ehangach na Dosbarth D2).
Asesiad Seilwaith Gwyrdd (GIA)	Mae angen Asesiad Seilwaith Gwyrdd (GIA) i ddarparu rhestr o'r Seilwaith Gwyrdd presennol o fewn y Fwrdeistref Sirol, yn ogystal â rhwydweithiau ac asedau ecolegol; y mae angen mapio pob un ohonynt. Bydd hyn yn cael ei ddefnyddio i lywio Strategaeth, cynigion a pholisïau'r CDLI.
Asesiad Mannau Agored	Bydd Asesiad Mannau Agored yn asesu'r ddarpariaeth bresennol o fannau agored a'i hansawdd a'i hygyrchedd. Bydd hefyd yn nodi ardaloedd sydd angen eu diogelu ac yn nodi cyfleoedd ar gyfer darpariaeth yn y dyfodol. Bydd yr astudiaeth hon yn llywio polisïau a chynigion y CDLI.
Cynllun Seilwaith	Bydd yr astudiaeth hon yn tynnu sylw at lefel, maint, capasiti, lleoliad ac amseriad y seilwaith a ystyrir yn angenrheidiol i gefnogi datblygiad a chyflawniad y CDLI.
Asesiad Cynaliadwyedd Integredig (ISA), gan gynnwys Asesiad Cynaliadwyedd/Asesiad Amgylcheddol Strategol ac Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd	Bydd yr ISA yn darparu asesiad a gwerthusiad cynhwysfawr o effeithiau cymdeithasol, amgylcheddol, diwylliannol ac economaidd y CDLI sy'n dod i'r amlwg a'i bolisïau cysylltiedig. Bydd yr astudiaeth hefyd yn edrych ar effeithiau ar y Gymraeg. Bydd yr HRA yn penderfynu a allai'r CDLI, neu gynnig neu bolisi penodol ynddo, niweidio safle o fewn y Rhwydwaith Safleoedd Cenedlaethol yn sylweddol.
Asesiad Ynni Adnewyddadwy	Mae angen astudiaeth i sefydlu'r potensial ar gyfer datblygiadau ynni adnewyddadwy o lai na 10MW o fewn y Fwrdeistref Sirol. Bydd hyn yn cynnwys nodi'r technolegau a'r lleoliadau mwyaf priodol, i lywio polisïau a chynigion y CDLI.
Asesiad Strategol o Ganlyniadau Llifogydd (SFCA)	Mae angen Asesiadau Strategol o Ganlyniadau Llifogydd (SFCA) i asesu'r risg o lifogydd presennol a dyfodol. Bydd yr SFCA yn ffactor arwyddocaol wrth ddewis dyraniadau posibl a llywio polisi'r CDLI.

7.2 O ystyried bod y mwyafrif helaeth o Awdurdodau Cynllunio Lleol ar wahanol gam yn y broses o baratoi cynlluniau, bydd llawer o'r dystiolaeth a gesglir a/neu a gomisiynir yn edrych ar y materion trawsffiniol, ehangach na'r rhai lleol, a allai effeithio ar ofynion, angen, darpariaeth neu gyflawniad y CDLI.

Adran 8 – Adolygiad o'r asesiad cynaliadwyedd (SA)/asesiad amgylcheddol strategol (SEA) ac asesiad rheoliadau cynefinoedd (HRA)

8.0 Mae'r adran hon yn edrych ar yr asesiad cynaliadwyedd (SA)/asesiad amgylcheddol strategol (SEA) ac asesiad rheoliadau cynefinoedd (HRA) yng nghyd-destun proses adolygu'r CDLI.

Asesiad cynaliadwyedd (SA)/asesiad amgylcheddol strategol (SEA)

8.1 Mae Deddf *Cynllunio a Phrynu Gorfodol 2004 Adran 39 (2) a Rheoliadau SEA 5(2) a 5(4)* yn gorchymyn gofyniad statudol i gynhyrchu Gwerthusiad Cynaliadwyedd ac Asesiad Amgylcheddol Strategol i ddarparu'r rhesymeg dros ddewisiadau gofodol a pholisi. Er bod cwmpas yr SEA wedi'i gyfyngu i effeithiau amgylcheddol y Cynllun, mae gan yr SA gylch gwaith ehangach sy'n cwmpasu effeithiau lles cymdeithasol, economaidd a diwylliannol (yn ogystal ag effeithiau amgylcheddol). Mae'r *Llawlyfr Cynllun Datblygu (arg. 3)* yn glir bod yn well ymgorffori gofynion Rheoliadau'r SEA mewn Gwerthusiad Cynaliadwyedd er mwyn osgoi ailadrodd diangen.

8.2 Cynhaliwyd yr SA/SEA blaenorol rhwng 2016-2018 ac roedd yn cynnwys adolygiad o gynlluniau, polisiâu a rhaglenni, yn ogystal â data sylfaenol i lywio'r CDLI a fabwysiadwyd. Fel rhan o'r broses CDLI amnewid, bydd fframwaith yr SA/SEA presennol yn cael ei adolygu; bydd hyn yn cynnwys y fframwaith monitro i ystyried y newidiadau cyd-destunol o fewn polisi, canllawiau a deddfwriaeth genedlaethol, yn ogystal â newidiadau a diweddariadau i'r wybodaeth sylfaenol.

8.3 Crynhoir canfyddiadau proses monitro'r SA yn flynyddol, trwy fonitro 18 o amcanion cynaliadwyedd sydd wedi'u cynnwys yn yr Adroddiad Monitro Blynyddol. Mae hyn yn rhoi syniad o effeithiau gweithredu polisiâu'r CDLI ac yn helpu i bennu a ydynt yn cyfrannu at gyflawni datblygu cynaliadwy. Cydnabyddir y bu anawsterau wrth gymhwyso dangosyddion sy'n sail i'r amcanion cynaliadwyedd. Felly, mae'r Adroddiad Monitro Blynyddol yn cyfyngu gwerthuso i sylwadau'n unig, yn wahanol i'r system 'goleuadau traffig' a ddefnyddir mewn mannau eraill. Mae'r dull hwn yn caniatáu llinell sylfaen sy'n esblygu, er y derbynnir bod adolygiad yn rhoi'r cyfle i fireinio amcanion cynaliadwyedd y CDLI. O ganlyniad i hyn, yn ogystal â'r cyfnod sydd wedi mynd heibio ers y llinell sylfaen gychwynnol o 2016-2018 a newidiadau cyd-destunol; mae'n hanfodol cynnal adolygiad i sicrhau bod yr elfennau hyn yn cael eu diweddarau.

8.4 Yn ogystal, bydd angen i'r adolygiad ystyried yr argymhelliad yn y *Llawlyfr Cynllun Datblygu (arg. 3)* o Werthusiad Cynaliadwyedd Integredig (ISA) wrth baratoi'r CDLI. Bydd integreiddio Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol, Deddf Cydraddoldeb, y Gymraeg, Asesiad Effaith ar Iechyd a Deddf yr Amgylchedd (Adran 6) (lle y bo'n berthnasol) yn sicrhau asesiad mwy cyfannol, tryloyw a chyflawn o "*oblygiadau cynaliadwyedd opsiynau, amcanion, polisiâu a chynigion twf*," (Llywodraeth Cymru, t63, 2020). Bydd angen i hyn fod yn rhan o'r trafodaethau i sefydlu a yw'n ddull mwyaf priodol.

Asesiad rheoliadau cynefinoedd (HRA)

- 8.5 Mae'r *Llawlyfr Cynllun Datblygu (arg. 3)* yn nodi na ddylid integreiddio'r HRA i'r SA, gan ei fod yn defnyddio mecanwaith profi rhagofalus gwahanol. Fodd bynnag, dylai'r SA grynhoi canfyddiadau'r HRA, fel rhan o'i asesiad o'i effeithiau ar fioamrywiaeth.
- 8.6 Roedd yr CDLI a fabwysiadwyd yn destun Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd i ganfod a fyddai ei weithredu yn cael unrhyw effeithiau ar unrhyw safleoedd Ewropeaidd o bwysigrwydd cadwraeth natur (Ardaloedd Cadwraeth Arbennig (SAC), Ardaloedd Gwarchodaeth Arbennig (SPA) a safleoedd Ramsar), ger Merthyr Tudful. Er nad oes gan Ferthyr Tudful unrhyw safleoedd Ewropeaidd o fewn yr ardal weinyddol, mae'r asesiad sgrinio HRA yn canolbwyntio ar y deg safle o fewn 15 cilomedr i'r Fwrdeistref Sirol.
- 8.7 Ymhellach i *Reoliadau Cadwraeth Cynefinoedd a Rhywogaethau (Diwygiedig) (Ymadael â'r UE) 2019*, nid yw rhwydwaith ecolegol Natura 2000 yr Undeb Ewropeaidd bellach yn cynnwys ACAs ac AGAs o fewn y Deyrnas Unedig. Yn ei le, crëwyd Rhwydwaith Safleoedd Cenedlaethol (RSN), sy'n cynnwys SAC a SPA. Nid yw safleoedd Ramsar, a ddynodwyd o dan *Gonfensiwn Ramsar ar Wlyptiroedd o Bwysigrwydd Rhyngwladol*, wedi'u hymgorffori yn yr RSN ac ni fyddant yn rhan o'r HRA. Serch hynny, mae'r system gynllunio yn trin safleoedd Ramsar yn yr un ffordd ag SAC a SPA.
- 8.8 Bydd y CDLI a fabwysiadwyd yn destun HRA, a fydd yn ei gwneud yn ofynnol i'r broses sgrinio a'r fethodoleg HRA gael ei hadolygu. Bydd yr HRA yn parhau i fod yn broses ailadroddus, yn rhedeg ochr yn ochr â datblygiad y CDLI. Bydd yn sicrhau cydymffurfiaeth â'r rheoliadau a'r ddeddfwriaeth berthnasol, yn ogystal â mynd i'r afael â'r materion a nodwyd.

Adran 9 – Casgliadau

- 9.0 Mae'r adolygiad o dystiolaeth ar y cyd â chanfyddiadau'r pum Adroddiad Monitro Blynyddol a gyhoeddwyd ar ôl mabwysiadu'r CDLI, yn dangos y dylid defnyddio gweithdrefn adolygu lawn wrth baratoi Cynllun Amnewid. Felly, bydd y CDLI Amnewid yn cael ei baratoi ar gyfer y cyfnod 2026-2041, gan sicrhau penderfyniadau lleol effeithiol y tu hwnt i ddyddiad gorffen y CDLI a fabwysiadwyd, sef 2031.
- 9.1 Er bod 71% o'r dangosyddion yn cael eu cyflawni o fewn yr Adroddiadau Monitro Blynyddol, mae dangosyddion yn gynyddol yn dechrau methu â chyflawni eu targedau. Tai yw un o'r prif feysydd pryder, ochr yn ochr â darparu tir cyflogaeth, darparu ynni adnewyddadwy sy'n cynhyrchu gwres a manau agored o flaenoriaeth. Mae tai a chyflogaeth yn cael eu heffeithio'n arbennig gan ffactorau allanol gan gynnwys COVID-19 a'r economi ehangach sy'n nogio. Mae agweddau allweddol ar Strategaeth y CDLI wedi cael eu heffeithio gan faterion megis costau datblygu cynyddol, cyfraddau llog cynyddol, chwyddiant ac argaeledd morgeisi sy'n effeithio ar y galw am dai. Bydd angen ystyried y rhain wrth baratoi'r CDLI Amnewid.
- 9.2 Ar ben hynny, bydd y CDLI yn gofyn am ddiweddariad o'r Sylfaen Dystiolaeth bresennol, gan gynnwys llunio a chomisiynu astudiaethau newydd. Bydd diweddariadau o'r fath yn sicrhau'r dystiolaeth fwyaf diweddar a chadarn i lywio'r Cynllun Amnewid. Mae dystiolaeth wedi'i diweddarau ynghylch rhagamcanion poblogaeth ac aelwydydd wedi'i chyhoeddi ers mabwysiadu'r CDLI. Mae'r dystiolaeth hon, yn ogystal â'r newidiadau cyd-destunol i bolisi, canllawiau a deddfwriaeth ar lefel genedlaethol, yn tynnu sylw at yr angen am adolygiad llawn. Bydd y Cynllun Amnewid yn arwain at ddiwygio polisiau a dyraniadau, yn ogystal ag ailystyried y Weledigaeth, y Nodau, yr Amcanion a'r Strategaeth (twf a gofodol).

Atodiad A –Crynodeb o berfformiad Adroddiad Monitro Blynyddol,

Mae Atodiad A yn rhoi syniad o effeithiolrwydd polisi'r CDLI, fel y'i cynhwysir yn yr Adroddiad Monitro Blynyddol diweddaraf, a gyhoeddwyd ym mis Hydref 2025. Mae'r tabl yn darparu pwynt cyfeirio cyflym, gan ddefnyddio'r system 'goleuadau traffig' sydd i'w chael yn nogfen yr Adroddiad Monitro Blynyddol.

TABL 1: CAMAU MONITRO		
Lle mae dangosyddion yn awgrymu bod Polisiâu'r CDLI yn cael eu rhoi ar waith yn effeithiol.	Nid oes achos dros adolygiad.	Parhau i Fonitro
Lle mae dangosyddion yn awgrymu nad yw Polisiâu CDLI yn cael eu rhoi ar waith fel y bwriadwyd.	Efallai y bydd swyddogion neu aelodau angen hyfforddiant pellach	Angen hyfforddiant
Gall dangosyddion awgrymu bod angen darparu canllawiau pellach. Lle nad yw safleoedd allweddol yn dod ymlaen fel y rhagwelwyd.	Yn ogystal â'r rhai sydd eisoes wedi'u nodi yn y Cynllun. Bydd y Cyngor yn ymgysylltu'n weithredol â datblygwyr/tirfeddianwyr i gyflwyno Briffiau Datblygu i roi hwb i'r broses ddatblygu.	Mae angen Canllawiau Cynllunio Atodol a/neu Friffiau Datblygu.
Lle mae dangosyddion yn awgrymu nad yw Polisiâu'r CDLI mor effeithiol ag y dylent.	Mae angen cwblhau gwaith ymchwil ac ymchwiliadau pellach, a all gynnwys defnyddio dangosyddion cyd-destunol a chymariaethau ag awdurdodau lleol eraill ac ystadegau cenedlaethol lle y bo'n briodol.	Angen gwaith ymchwil i bolisi
Lle mae dangosyddion yn awgrymu bod Polisiâu'r CDLI yn methu â rhoi'r strategaeth ar waith, mae angen adolygiad ffurfiol o'r polisi.	Efallai y bydd angen ymchwiliad a gwaith ymchwil pellach cyn cadarnhau penderfyniad i adolygu'n ffurfiol.	Angen adolygu'r polisi
Lle mae dangosyddion yn awgrymu bod strategaeth y CDLI yn methu a bod angen adolygiad ffurfiol o'r Cynllun.	Bydd angen ymchwilio'n llawn i'r opsiwn hwn i adolygu'r Cynllun yn llawn a'i ymgymryd ag ef ar ôl ystyriaeth ddifrifol.	Angen adolygu'r cynllun

TWF POBLOGAETH CYNALIADWY					
Amcan 1 y CDLI: <i>Annog lefel a dosbarthiad cynaliadwy o dwf poblogaeth.</i>					
IAITH A DIWYLLIANT CYMRAEG					
Amcan 2 y CDLI: <i>Diogelu a gwella'r iaith a diwylliant Cymraeg.</i>					
DARPARIAETH TAI					
Amcan 3 y CDLI: <i>Sicrhau bod digon o dir ar gael ar gyfer darparu ystod a dewis o dai a thai fforddiadwy i fynd i'r afael ag anghenion tai lleol.</i>					
Cyfeirnod Polisi:		SW1, SW2, SW3, SW4 a SW5			
Cyfeirnod Amcan SA:		2, 3, 5, a 17			
Dangosydd		Canlyniad targed:	Cyflawniad Polisi	Pwynt Sbarduno	Gweithredu
1.1	<u>Craidd</u> Cyflenwad tir ar gyfer tai, wedi'i gymryd o gyflenwad cyfredol yr Astudiaeth Argaeledd Tir ar gyfer Tai ar y Cyd (JHLAS) (TAN1).	Cynnal cyflenwad o dir ar gyfer tai am o leiaf 5 mlynedd ar gyfer pob blwyddyn yn dilyn mabwysiadu'r cynllun.	Dim yn berthnasol	Llai na chyflenwad 5 mlynedd o dir ar gyfer tai wedi'i gofnodi mewn unrhyw flwyddyn yn dilyn mabwysiadu'r cynllun.	Dim yn berthnasol TAN 1 wedi'i ddirymu Mawrth 2020
1.2	<u>Craidd</u> Nifer cyffredinol o dai a gwblhawyd. (Fel y nodir yn y Llwybr Tai yn Atodiad 2 i'r Adroddiad Monitro Blynyddol).	260 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2019. 344 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2020. 524 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2021. 705 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2022. 913 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2023. 1076 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2024. 1263 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2025.	400 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2020. 477 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2021. 561 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2022 617 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2023 702 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2024 827 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2025	20% yn llai neu'n fwy na'r targed monitro dros 2 flynedd yn olynol.	

		<p>1446 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2026.</p> <p>1621 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2027.</p> <p>1775 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2028.</p> <p>Cwblhawyd 1953 erbyn mis Ebrill 2029.</p> <p>2106 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2030.</p> <p>2250 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2031.</p>			
1.3	<p><u>Craidd</u> Nifer yr anheddau marchnad gyffredinol newydd ychwanegol net a adeiladwyd yn ardal y Cynllun.</p>	<p>260 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2019.</p> <p>336 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2020.</p> <p>494 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2021.</p> <p>653 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2022.</p> <p>841 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2023.</p> <p>993 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2024.</p> <p>1166 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2025.</p> <p>1335 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2026.</p> <p>1499 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2027.</p> <p>1644 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2028.</p>	<p>345 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2020.</p> <p>389 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2021.</p> <p>455 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2022</p> <p>494 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2023</p> <p>531 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2024</p> <p>601 o dai wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2025</p>	<p>20% yn llai neu'n fwy na'r targedau tai dros 2 flynedd yn olynol</p>	

		1809 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2029. Cwblhawyd 1951 erbyn mis Ebrill 2030. 2000 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2031.			
1.4	<u>Craidd</u> Nifer yr anheddau fforddiadwy ychwanegol net a adeiladwyd yn ardal y Cynllun.	47 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2019. 61 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2020. 88 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2021. 115 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2022. 141 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2023. 154 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2024. 171 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2025. 190 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2026. 203 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2027. 214 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2028. 229 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2029. 242 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2030. 251 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2031.	55 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2020. 88 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2021. 106 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2022 123 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2023 171 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2024 225 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2025	20% yn llai neu'n fwy na'r targedau tai fforddiadwy dros 2 flynedd yn olynol.	

1.5	<p><u>Craidd</u> Cyfanswm nifer yr unedau tai a ganiateir ar safleoedd a neilltuwyd fel canran o'r ddarpariaeth tai gyffredinol.</p>	<p>78% o unedau tai a ganiateir ar safleoedd a neilltuwyd fel canran o'r ddarpariaeth tai gyffredinol.</p>	<p>Caniatawyd 26% o gyfanswm yr unedau tai a ganiatawyd ar safleoedd a neilltuwyd.</p>	<p>20% yn llai neu'n fwy na'r targed monitro dros 2 flynedd yn olynol.</p>	
1.6	<p><u>Lleol</u> Cyfanswm nifer yr unedau tai a gwblhawyd ar safleoedd a neilltuwyd.</p>	<p>228 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2019. 289 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2020. 470 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2021. 652 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2022. 868 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2023. 1028 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2024. 1218 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2025. 1403 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2026. 1577 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2027. 1726 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2028. 1904 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2029. 2051 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2030.</p>	<p>284 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2020. 344 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2021. 403 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2022 406 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2023 407 o gwblhau erbyn mis Ebrill 2024 448 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2025</p>	<p>20% yn llai neu'n fwy na'r targed monitro dros 2 flynedd yn olynol.</p>	

		2196 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2031.			
1.7	<u>Craidd</u> Nifer y tai a gwblhawyd yn y Brif Ardal Dwf (Fel y nodir yn y Llwybr Tai yn Atodiad 2 i'r Adroddiad Monitro Blynyddol).	221 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2019. 272 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2020. 372 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2021. 473 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2022. 607 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2023. 742 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2024. 889 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2025. 1045 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2026. 1177 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2027. 1281 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2028. 1408 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2029. 1534 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2030. 1600 o gwblhau erbyn mis Ebrill 2031.	260 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2020. 278 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2021. 301 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2022 344 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2023 417 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2024 533 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2025	20% yn llai neu'n fwy na'r targed monitro dros 2 flynedd yn olynol.	
1.8	<u>Craidd</u> Nifer y tai a gwblhawyd mewn Ardal Twf Arall (Fel y nodir yn y Llwybr	89 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2019. 121 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2020.	140 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2020. 199 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2021.	20% yn llai neu'n fwy na'r targed monitro dros 2 flynedd yn olynol.	

	Tai yn Atodiad 2 i'r Adroddiad Monitro Blyneddol).	201 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2021. 281 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2022. 356 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2023. 384 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2024. 424 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2025. 452 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2026. 494 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2027. 544 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2028. 594 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2029. 620 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2030. 650 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2031.	260 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2022 273 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2023 285 wedi'u cwblhau erbyn mis Ebrill 2024		
1.9	<u>Lleol</u> Pris tŷ cyfartalog (Gwaelodlin: cyfartaledd 2019) Ffynhonnell: Y Gofrestrfa Tir).	N/A – dangosydd cyd-destunol.	Cyfartaledd 2019: £107,943. Cyfartaledd 2024: £145,599	+/- 10% newid o'r lefel sylfaenol.	
1.10	<u>Lleol</u> Pris tŷ cyfartalog (Gwaelodlin: cyfartaledd 2019)	N/A – dangosydd cyd-destunol.	Cyflog wythnosol gros cyfartalog 2019: £502.80. Cyflog wythnosol gros cyfartalog 2024: £631.50	+/- 10% newid o'r lefel sylfaenol.	

	Ffynhonnell: Y Gofrestrfa Tir).				
--	---------------------------------------	--	--	--	--

ADFYWIAD					
Amcan 4 y CDLI: <i>Hyrwyddo ailddefnydd addas y tir a ddatblygwyd yn flaenorol ac adfywio cymunedau lleol yn barhaus.</i>					
Cyfeirnod Polisi:		SW6, SW7 a SW8			
Cyfeirnod Amcan SA:		5, 15 a 18			
Dangosydd		Canlyniad targed:	Cyflawniad Polisi	Pwynt Sbarduno	Gweithredu
4.1	<u>Lleol</u> Swm y datblygiad a ganiateir ar dir a ddatblygwyd yn flaenorol fel canran o'r holl ddatblygiad a ganiateir (Ha). (O.N. ac eithrio datblygiadau gan berchnogion tai a newidiadau defnydd).	Cynnal o leiaf 75% o ddatblygiadau newydd a ganiateir ar dir a ddatblygwyd yn flaenorol dros gyfnod y cynllun.	2023-2024: 91.6% o'r holl ddatblygiad a ganiatawyd ar dir a ddatblygwyd o'r blaen. 2024-2025: 1.9% o'r holl ddatblygiad a ganiatawyd ar dir a ddatblygwyd o'r blaen.	Llai na 75% dros 2 flynedd yn olynol.	
4.2	<u>Craidd</u> Bodloni anghenion tymor byr ar gyfer safleoedd awdurdodedig ar gyfer Sipsiwn a Theithwyr hyd at 2024.	Gwneir darpariaeth ddigonol i fodloni anghenion llety Sipsiwn a Theithwyr yn y tymor byr.	Angen bodloni'r angen am lety tymor byr i Sipsiwn a Theithwyr.	Methu â bodloni anghenion llety tymor byr i Sipsiwn a Theithwyr hyd at 2024.	
4.3	<u>Craidd</u> Bodloni'r angen tymor hwy am safleoedd awdurdodedig ar gyfer Sipsiwn a Theithwyr hyd at 2031.	Gwneir darpariaeth ddigonol i fodloni anghenion llety Sipsiwn a Theithwyr tymor hwy.	Mae angen bodloni anghenion llety Sipsiwn a Theithwyr tymor hwy.	Methu â bodloni anghenion llety hirdymor Sipsiwn a Theithwyr erbyn 2031.	

SEILWAITH					
Amcan 5 y CDLI: Sicrhau bod seilwaith cymunedol a mannau agored yn cefnogi adfywio cymunedau lleol.					
Cyfeirnod Polisi:		SW9 a SW10			
Cyfeirnod Amcan SA:		1, 2, 4 a 9			
Dangosydd		Canlyniad targed:	Cyflawniad Polisi	Pwynt Sbarduno	Gweithredu
5.1	<u>Lleol</u> Nifer y ddarpariaeth tai fforddiadwy ar y safle a sicrhawyd trwy Adran 106/amod mewn cysylltiad â datblygiad newydd.	59 uned erbyn mis Mawrth 2021. 118 uned erbyn mis Mawrth 2026. 177 uned erbyn mis Mawrth 2031.	112 uned fforddiadwy wedi'u sicrhau erbyn mis Mawrth 2025.	Ardal ofynnol o 10%: cyflawni llai na 7.5% neu fwy na 12.5%. Ardal Ofynnol 0 5%: cyflawni llai na 2.5% neu fwy na 7.5%.	
5.2	<u>Lleol</u> Swm y ddarpariaeth mannau agored cyhoeddus a sicrhawyd trwy S106/CIL mewn cysylltiad â datblygiad newydd.	Cynnydd net mewn mannau agored (Ha).	2023-2024: Cynnydd o 4.95ha mewn mannau agored 2024-2025: Cynnydd net o 0ha mewn mannau agored	Dim cynnydd net ddwywaith y flwyddyn mewn mannau agored (Ha).	
5.3	<u>Lleol</u> Nifer y safleoedd Mannau Agored Cyhoeddus Blaenoriaeth sy'n elwa o S106/CIL mewn cysylltiad â datblygiad newydd	5 safle erbyn mis Mawrth 2021. 13 safle erbyn mis Mawrth 2026. 21 safle erbyn mis Mawrth 2031.	Ni wnaeth unrhyw Fannau Agored Blaenoriaeth bellach elwa o gyllid S106/CIL yn ystod y cyfnod monitro.	Methu â gwella Man Agored o flaenoriaeth yn unol â'r lefel sbardun.	

5.4	<u>Lleol</u> Nifer y ceisiadau a gymeradwywyd a fyddai'n arwain at golli Mannau Agored.	Dim caniatâd wedi'i roi ar gyfer datblygiad yn groes i Bolisi SW10.	Ni chaniatawyd unrhyw geisiadau yn groes i Bolisi SW10.	1 caniatâd cynllunio neu fwy wedi'u rhoi heb fod yn unol â Pholisi SW10.	
-----	--	---	--	---	---

DYLUNIO CYNALIADWY

Amcan 6 y CDLI: Hyrwyddo mesurau dylunio a chefnogi cynaliadwy a chynhwysol o ansawdd uchel, sy'n lliniaru effeithiau rhagweledig newid hinsawdd.

Cyfeirnod Polisi:		SW11 ac EnW4			
Cyfeirnod Amcan SA:		4, 6, 7, 10, 11, 13, 14 a 18			
Dangosydd		Canlyniad targed:	Cyflawniad Polisi	Pwynt Sbarduno	Gweithredu
6.1	<u>Lleol</u> Caniatâd a roddwyd heb fod yn unol â Pholisi SW11 Dylunio Cynaliadwy a Chreu Lleoedd.	Ni chaniateir unrhyw geisiadau yn groes i Bolisi SW11.	Ni chaniatwyd unrhyw geisiadau yn groes i Bolisi SW11.	1 cais wedi'i ganiatáu yn groes i Bolisi SW11.	
6.2	<u>Lleol</u> Swm y datblygiad a ganiateir o fewn ardaloedd Gorlifdir C1 nad ydynt yn bodloni pob prawf TAN 15.	Ni chymeradwyir unrhyw geisiadau o fewn ardaloedd Gorlifdir C1 oni bai bod pob prawf TAN 15 yn cael eu bodloni.	Dim ceisiadau wedi'u cymeradwyo o fewn gorlifdir C1 nad ydynt yn bodloni profion TAN 15.	1 cais wedi'i ganiatáu ar gyfer datblygiad mewn unrhyw flwyddyn nad yw'n bodloni pob prawf TAN 15.	
6.3	<u>Craidd</u> Swm y datblygiad a ganiateir ar gyfer datblygiad hynod fregus o fewn ardal Gorlifdir C2.	Dim ceisiadau perthnasol wedi'u cymeradwyo o fewn ardaloedd Gorlifdir C2.	9 cais ar gyfer datblygiad hynod fregus wedi'u caniatáu mewn gorlifdir C2.	1 cais wedi'i ganiatáu mewn unrhyw flwyddyn ar gyfer datblygiad hynod agored i niwed, o fewn Gorlifdir C2.	

TRAFNIDIAETH					
Amcan 7 y CDLI: Cefnogi system drafnidiaeth integredig, hybu teithio llesol a sicrhau bod datblygiadau newydd yn hygyrch trwy gerdded, beicio a chysylltiadau trafndiaeth gyhoeddus.					
Cyfeirnod Polisi:		SW12 ac EnW4			
Cyfeirnod Amcan SA:		4, 8, 9 ac 11			
Dangosydd		Canlyniad targed:	Cyflawniad Polisi	Pwynt Sbarduno	Gweithredu
7.1	<u>Lleol</u> Datblygu gorsaf fysiau canolog newydd Merthyr Tudful.	Dechrau datblygu erbyn diwedd 2022.	Targed wedi'i gyflawni.	Methu â chyflawni'r targed monitro.	
7.2	<u>Lleol</u> Nifer y ceisiadau mawr ynghyd â Chynllun Teithio, uwchlaw'r trothwyon ar gyfer Aseiad Trafnidiaeth (TA) perthnasol a nodwyd yn TAN 18 (Atodiad D).	Rhaid cyflwyno Cynllun Teithio gyda phob cais cynllunio perthnasol.	Roedd cynllun teithio wedi'i gyflwyno gyda phob cais perthnasol.	1 cais cynllunio perthnasol neu fwy heb gynllun teithio ynghlwm â hwy nac wedi'u sicrhau gan amodau.	
7.3	<u>Lleol</u> Paratoi Canllawiau Cynllunio Atodol (SPG) sy'n ymwneud â Safonau Parcio.	Paratoi Canllawiau Cynllunio Atodol Safonau Parcio o fewn 2 flynedd i'w mabwysiadu.	Mae gwaith cwmpasu cychwynnol wedi'i wneud o ran paratoi Canllawiau Cynllunio Atodol Safonau Parcio.	Methu â pharatoi Canllaw Cynllunio Atodol parcio o fewn 2 flynedd i'w fabwysiadu.	
7.4	<u>Lleol</u> Nifer o Ardaloedd Rheoli Ansawdd Aer (AQMA's).	Dim dynodiadau AQMA newydd nac estynedig.	Nid oes unrhyw ddynodiadau AQMA newydd nac estynedig wedi bod.	Estyniad i'r Ardal Rheoli Ansawdd Aer (AQMA) bresennol neu	

				ddynodiad AQMA newydd.	
7.5	<u>Lleol</u> Lefelau nitrogen deuocsid o fewn ardal rheoli ansawdd aer dynodedig Ffordd Twynrodyn.	Lleihau nifer y lleoliadau uwchlaw'r lefel statudol ar gyfer nitrogen deuocsid o fewn yr AQMA.	Mae pob safle ymhell islaw amcan yr AQS o 40µg/m3.	Dwy flynedd yn olynol heb unrhyw ostyngiad yn nifer y lleoliadau uwchlaw lefelau nitrogen deuocsid statudol o fewn yr AQMA.	

CYFLEUSTERAU CYMUNEDOL

Amcan 8 y CDLI: Cefnogi cyfleusterau cymunedol presennol a datblygiad addas dan arweiniad y gymuned

Cyfeirnod Polisi:	SW13				
Cyfeirnod Amcan SA:	1, 2, 4 a 17				
Dangosydd	Canlyniad targed:	Cyflawniad Polisi	Pwynt Sbarduno	Gweithredu	
8.1	<u>Lleol</u> Nifer y cyfleusterau cymunedol a gollwyd oherwydd datblygiad.	Dim caniatâd wedi'i roi ar gyfer datblygiad yn groes i Bolisi SW13 sydd â'r potensial i arwain at golled annerbyniol o gyfleusterau cymunedol mewn ardaloedd o angen.	Ni chaniatwyd unrhyw geisiadau yn groes i Bolisi SW13.	Colli 1 cyfleuster cymunedol mewn ardal o angen a nodwyd mewn unrhyw flwyddyn yn groes i Bolisi SW13.	

ASEDAU TREFTADAETH A DIWYLLIANNOL					
Amcan 9 y CDLI: Diogelu, gwella a hyrwyddo pob ased treftadaeth, hanesyddol a diwylliannol					
Cyfeirnod Polisi:		CW1 a CW2			
Cyfeirnod Amcan SA:		16 a 18			
Dangosydd		Canlyniad targed:	Cyflawniad Polisi	Pwynt Sbarduno	Gweithredu
9.1	<u>Lleol</u> Nifer y ceisiadau a gymeradwywyd nad ydynt yn cadw nac yn gwella Tirweddau Cofrestredig, Parciau a Gerddi, Henebion Rhestredig (SAMs), Ardaloedd Cadwraeth nac Adeiladau Rhestredig.	Ni roddwyd caniatâd ar gyfer datblygiad yn groes i Bolisi CW1 sydd â'r potensial i effeithio ar dirweddau cofrestredig, parciau a gerddi, henebion rhestredig (SAMs), ardaloedd cadwraeth nac adeiladau rhestredig.	Ni chaniatwyd unrhyw geisiadau yn groes i Bolisi CW1.	1 cais neu fwy wedi'u caniatáu yn groes i Bolisi CW1.	
9.2	<u>Lleol</u> Nifer y ceisiadau a gymeradwywyd nad ydynt yn ystyried cymeriad arbennig a phwysigrwydd archeolegol Ardaloedd Cymeriad Trefol a/neu Ardaloedd Archeolegol Sensitif.	Dim caniatâd wedi'i roi ar gyfer datblygiad yn groes i Bolisi CW1 sydd â'r potensial i effeithio ar Ardaloedd Cymeriad Trefol a/neu Ardaloedd Archeolegol Sensitif.	Ni chaniatwyd unrhyw geisiadau yn groes i Bolisi CW1.	1 cais neu fwy wedi'u caniatáu yn groes i Bolisi CW1.	

BIOAMRYWIAETH

Amcan 10 y CDLI: Gwella gwydnwch a chysylltedd ecosystemau sy'n cefnogi cynefinoedd a rhywogaethau o bwys mawr.

Cyfeirnod Polisi:		EnW1, EnW2 ac EnW3			
Cyfeirnod Amcan SA:		11, 12, 13 a 15			
Dangosydd		Canlyniad targed:	Cyflawniad Polisi	Pwynt Sbarduno	Gweithredu
10.1	<u>Lleol</u> Nifer y ceisiadau a gymeradwywyd a fyddai'n achosi niwed i werth cadwraeth cyffredinol Safleoedd o Bwysigrwydd er Cadwraeth Natur (SINCs), Safleoedd Daearegol o Bwysigrwydd Rhanbarthol (RIGS) a Gwarchodfeydd Natur Lleol (LNRs).	Dim caniatâd wedi'i roi ar gyfer datblygiad yn groes i Bolisi EnW3.	Ni chaniatawyd unrhyw geisiadau yn groes i Bolisi EnW3.	1 caniatâd cynllunio neu fwy wedi'u rhoi heb fod yn unol â Pholisi EnW3.	
10.2	<u>Lleol</u> Nifer y ceisiadau a gymeradwywyd nad ydynt yn ystyried cymeriad arbennig a phwysigrwydd archeolegol Ardaloedd Cymeriad Trefol a/neu Ardaloedd Archaeolegol Sensitif.	Nifer y ceisiadau a gymeradwywyd a fyddai'n achosi niwed i Gynefinoedd neu Rywogaethau a warchodir yn gyfreithiol.	Ni chaniatawyd unrhyw geisiadau yn groes i Bolisiâu EnW2 neu EnW3.	1 caniatâd cynllunio neu fwy wedi'u rhoi heb fod yn unol â Pholisiâu EnW2 neu EnW3.	

10.3	<u>Lleol</u> Nifer y ceisiadau sy'n gofyn am welliannau i fuddiannau bioamrywiaeth drwy fesurau lliniaru a digolledu.	Dim caniatâd wedi'i roi yn groes i Bolisi EnW1.	Ni chaniateir unrhyw geisiadau yn groes i Bolisi EnW1.	1 caniatâd cynllunio neu fwy wedi'u rhoi heb fod yn unol â Pholisi EnW1.	
------	--	---	--	--	--

CEFN GWLAD A THIRWEDD

Amcan 11 y CDLI: Diogelu a gwella cymeriad ac ymddangosiad y dirwedd a chefn gwlad.

Cyfeirnod Polisi:		EnW5			
Cyfeirnod Amcan SA:		2, 7 a 18			
Dangosydd		Canlyniad targed:	Cyflawniad Polisi	Pwynt Sbarduno	Gweithredu
11.1	<u>Lleol</u> Nifer y ceisiadau a gymeradwywyd yn groes i Bolisi EnW5 a fyddai'n achosi niwed annerbyniol i Ardaloedd Tirwedd Arbennig.	Dim caniatâd wedi'i roi ar gyfer datblygiad yn groes i Bolisi EnW5 a fyddai'n achosi niwed annerbyniol i Ardaloedd Tirwedd Arbennig.	Ni chaniatwyd unrhyw geisiadau yn groes i Bolisi EnW5.	1 caniatâd cynllunio neu fwy wedi'u rhoi heb fod yn unol â Pholisi EnW5.	
11.2	<u>Lleol</u> Paratoi Canllawiau Cynllunio Atodol (SPG) mewn perthynas â Dylunio, Rheoli a Gwarchod Tirwedd.	Paratoi Canllawiau Cynllunio Atodol (SPG) Dylunio, Rheoli a Gwarchod Tirwedd o fewn dwy flynedd i fabwysiadu'r Cynllun.	Mae drafft o Ganllawiau Cynllunio Atodol Dylunio, Rheoli a Gwarchod Tirwedd wedi'i baratoi.	Methu â pharatoi Canllawiau Cynllunio Atodol Dylunio, Rheoli a Gwarchod Tirwedd o fewn dwy flynedd i fabwysiadu'r Cynllun.	

DATBLYGIAD ECONOMAIDD					
Amcan 12 y CDLI: <i>Darparu a diogelu tir priodol ar gyfer datblygiad economaidd a sgiliau.</i>					
ECONOMI WLEDIG					
Amcan 13 y CDLI: Cryfhau ac arallgyfeirio'r economi wledig.					
Cyfeirnod Polisi:		EcW1 ac EcW2			
Cyfeirnod Amcan SA:		2, 3, 4 a 7			
Dangosydd		Canlyniad targed:	Cyflawniad Polisi	Pwynt Sbarduno	Gweithredu
12.1	<u>Craidd</u> Datblygu tir cyflogaeth (ha) ar safleoedd a neilltuwyd fel canran o'r holl ddyraniadau cyflogaeth.	Datblygu 33% (4.82 Ha) o dir cyflogaeth erbyn 2021. Datblygu 67% (9.64 Ha) o dir cyflogaeth erbyn 2026. Datblygu 100% (14.46 Ha) o dir cyflogaeth erbyn 2031.	0.6 ha o dir cyflogaeth a neilltuwyd wedi'i ddatblygu.	20% yn llai neu'n fwy na'r targed monitro dros 2 flynedd yn olynol.	
12.2	<u>Lleol</u> Nifer y ceisiadau a gymeradwywyd a fyddai'n arwain at gollu tir cyflogaeth a ddiogelir o dan Bolisi EcW2	Dim caniatâd wedi'i roi yn groes i Bolisi EcW2 a fyddai'n arwain at golled anghyfiawn o dir a ddiogelir ar gyfer cyflogaeth.	Ni chaniateir unrhyw geisiadau yn groes i Bolisi EcW2.	1 cais neu fwy wedi'u caniatáu yn groes i Bolisi EcW2.	
12.3	<u>Craidd</u> Isafswm nifer y swyddi ychwanegol a ddarparwyd.	626 o swyddi erbyn mis Mawrth 2021. 1251 o swyddi erbyn mis Mawrth 2026. 1877 o swyddi erbyn 2031.	125 o swyddi dosbarth B yn ystod 2024-25. Cyfanswm o 243 o swyddi dosbarth B erbyn mis Mawrth 2025.	20% yn llai neu'n fwy na'r targed monitro dros 2 flynedd yn olynol.	

CANOLFANNAU TREF A LLEOL					
Amcan 12 y CDLI: <i>Darparu a diogelu tir priodol ar gyfer datblygiad economaidd a sgiliau.</i>					
Cyfeirnod Polisi:		EcW3, EcW4, EcW5 ac EcW6			
Cyfeirnod Amcan SA:		1, 2, 7 ac 8			
Dangosydd		Canlyniad targed:	Cyflawniad Polisi	Pwynt Sbarduno	Gweithredu
14.1	<u>Craidd</u> Swm y datblygiadau manwerthu a swyddfeydd mawr (metr sgwâr) a ganiateir o fewn ffiniau sefydledig y dref a chanolfannau lleol.	Pob cais manwerthu a swyddfa fawr a gyflwynir o fewn ffiniau sefydledig trefi a chanolfannau lleol.	Ni chyflwynwyd unrhyw geisiadau datblygu manwerthu na swyddfeydd mawr, o fewn Ffin y Fwrdeistref Sirol, yn ystod y cyfnod monitro.	Llai na 90% o'r holl geisiadau manwerthu a swyddfa fawr wedi cael caniatâd dros 2 flynedd yn olynol o fewn ffiniau sefydledig y dref a chanolfannau lleol.	
14.2	<u>Craidd</u> Swm y datblygiad manwerthu mawr (metr sgwâr) a ganiateir y tu allan i ffiniau sefydledig y dref a chanolfannau lleol.	Ni chaniateir unrhyw ddatblygiad manwerthu mawr (metr sgwâr) y tu allan i ffiniau sefydledig y dref a chanolfannau lleol	Ni chaniateir unrhyw geisiadau yn groes i Bolisi ECW3.	1 cais neu fwy wedi'u caniatáu ar gyfer datblygiad manwerthu mawr yn groes i Bolisi ECW3 mewn unrhyw flwyddyn.	
14.3	<u>Craidd</u> Swm y datblygiad swyddfa fawr (metr sgwâr) a ganiateir y tu allan i ffiniau sefydledig y dref a chanolfannau lleol.	Ni chaniateir unrhyw ddatblygiad swyddfa fawr (metr sgwâr) y tu allan i dref/ganolfan lleol sefydledig a Safleoedd Cyflogaeth Gwarchoddedig.	Ni chaniateir unrhyw geisiadau yn groes i Bolisiâu EcW1, EcW2 ac EcW3.	1 cais neu fwy wedi'u caniatáu ar gyfer datblygiad swyddfa fawr y tu allan i ffiniau sefydledig y dref a chanolfannau lleol neu'n groes i Bolisiâu EcW1, EcW2 ac ECW3	

				mewn unrhyw flwyddyn.	
14.4	<u>Lleol</u> Arwynebedd llawr manwerthu newydd (metr sgwâr) wedi'i adeiladu yn HSRA.	400 metr sgwâr o arwynebedd llawr net wedi'i gwblhau erbyn diwedd 2031.	Dim arwynebedd llawr manwerthu newydd wedi'i adeiladu yn HSRA.	Dim cais wedi'i gofrestru erbyn diwedd 2026.	
14.5	<u>Lleol</u> Archwiliad Iechyd Canol Tref: Cyfanswm blynyddol yr unedau gwag yng nghanol y dref.	Yn gyfartal â chyfradd lleoedd gwag canol trefi Cymru blynyddol.	Roedd cyfradd lleoedd gwag canol y dref yn 16% ym mis Gorffennaf 2025, islaw Cyfartaledd Cymru o 16.9% (yn 2024, yn ôl Consortiwm Manwerthu Cymru a'r Cwmni Data Lleol).	Cyfradd lleoedd gwag yn uwch na chyfradd lleoedd gwag canol trefi Cymru flynyddol dros 2 flynedd yn olynol.	
14.6	<u>Lleol</u> Archwiliad Iechyd canol tref: Canran yr unedau manwerthu yn y Brif Ardal; Siopa (PSA).	Cynnal o leiaf 75% o'r unedau masnachol ar lefel y stryd o fewn y PSA fel A1 yn unol â Pholisi EcW5.	Roedd canran yr unedau manwerthu yn y Brif Ardal Siopa (PSA) yn ystod y cyfnod monitro yn 77%.	Mae'r ganran yn gostwng o dan 75% mewn unrhyw flwyddyn.	
14.7	<u>Lleol</u> Archwiliad Iechyd canolfan leol: Nifer y defnyddiau nad ydynt yn manwerthu mewn Canolfannau Lleol.	Dim caniatâd wedi'i roi ar gyfer datblygiad nad yw'n manwerthu sy'n groes i Bolisi EcW5.	120 o Unedau nad ydynt yn rhai ar gyfer manwerthu yn y Canolfannau Lleol	1 datblygiad neu fwy nad ydynt yn manwerthu wedi'u caniatáu yn groes i Bolisi EcW5 mewn unrhyw flwyddyn.	

TWRISTIAETH, HAMDDEN AC ADLONIANT

Amcan 15 y CDLI: Cefnogi datblygiadau i ymwelwyr, hamdden ac adloniant cynaliadwy ac annog diwydiant ymwelwyr sy'n agored drwy gydol y flwyddyn.

Cyfeirnod Polisi:		EcW7 a SW13			
Cyfeirnod Amcan SA:		1, 7, 16 a 17			
Dangosydd		Canlyniad targed:	Cyflawniad Polisi	Pwynt Sbarduno	Gweithredu
15.1	<u>Craidd</u> Swm y datblygiad hamdden mawr (metr sgwâr) a ganiateir o fewn ffiniau sefydledig y dref a chanolfannau lleol.	Pob cais hamdden mawr a gyflwynir o fewn ffiniau sefydledig y dref a chanolfannau lleol.	Ni chaniatawyd unrhyw geisiadau datblygu hamdden fawr, o fewn ffin y Fwrdeistref Sirol, yn ystod y cyfnod monitro.	Llai na 90% o'r holl geisiadau hamdden mawr wedi cael caniatâd dros 2 flynedd yn olynol o fewn ffiniau sefydledig trefi a chanolfannau lleol.	
15.2	<u>Craidd</u> Swm y datblygiad hamdden mawr (metr sgwâr) a ganiateir y tu allan i ffiniau sefydledig y dref a chanolfannau lleol.	Dim datblygiad hamdden mawr (Metr sgwâr) a ganiateir y tu allan i ffiniau sefydledig y dref a chanolfannau lleol.	Ni chaniatawyd unrhyw geisiadau yn groes i Bolisi EcW5.	1 cais neu fwy wedi'u caniatáu ar gyfer datblygiad hamdden mawr mewn unrhyw flwyddyn y tu allan i ffiniau sefydledig y dref a chanolfannau lleol yn groes i Bolisi EcW5.	
15.3	<u>Lleol</u> Nifer y ceisiadau a gymeradwywyd a fyddai'n arwain at golli cyfleusterau i ymwelwyr neu hamdden.	Dim caniatâd wedi'i roi yn groes i Bolisi SW13 a fyddai'n arwain at golled anghyfiawn o gyfleusterau ymwelwyr, neu hamdden neu adloniant.	Ni chaniatawyd unrhyw geisiadau yn groes i Bolisi SW13.	1 cais neu fwy wedi'u caniatáu yn groes i Bolisi SW13.	

YNNI ADNEWYDDADWY					
Amcan 16 y CDLI: Hyrwyddo ynni adnewyddadwy a charbon isel.					
Cyfeirnod Polisi:		EcW8 ac EcW9			
Cyfeirnod Amcan SA:		4, 6, 9, 10 ac 11			
Dangosydd		Canlyniad targed:	Cyflawniad Polisi	Pwynt Sbarduno	Gweithredu
16.1	<u>Lleol</u> Capasiti datblygiadau ynni adnewyddadwy (trydan) a ganiateir (MWe).	<p>Sicrhau caniatâd cynllunio ar gyfer cynhyrchu 12.5 MWe o drydan erbyn 2021.</p> <p>Sicrhau caniatâd cynllunio ar gyfer cynhyrchu 25 MWe o drydan erbyn 2026.</p> <p>Sicrhau caniatâd cynllunio ar gyfer cynhyrchu 37.4 MWe o drydan erbyn 2031.</p>	0MWe a ganiatawyd yn ystod y cyfnod monitro.	<p>Methu â sicrhau caniatâd cynllunio ar gyfer cynhyrchu 7.17 MWe o drydan erbyn 2021 o 10%.</p> <p>Methu â sicrhau caniatâd cynllunio ar gyfer cynhyrchu 14.33 MWe o drydan erbyn 2026 o 10%.</p> <p>Methu â sicrhau caniatâd cynllunio ar gyfer cynhyrchu 21.5 MWe o drydan erbyn 2031 o 10%.</p>	
16.2	<u>Lleol</u> Capasiti datblygiadau ynni adnewyddadwy (gwres) a ganiateir (MWth).	<p>Sicrhau caniatâd cynllunio ar gyfer cynhyrchu 13.27 MWth o wres erbyn 2021.</p> <p>Sicrhau caniatâd cynllunio ar gyfer cynhyrchu 26.53 MWth o wres erbyn 2026.</p>	0MW a ganiateir yn ystod y cyfnod monitro.	Methu â sicrhau caniatâd cynllunio ar gyfer cynhyrchu gwres o 6.5 MWth erbyn 2021 o 10%.	

		<p>Sicrhau caniatâd cynllunio ar gyfer cynhyrchu 39.8 MWth o wres erbyn 2031.</p>		<p>Methu â sicrhau caniatâd cynllunio ar gyfer cynhyrchu gwres o 13 MWth erbyn 2026 o 10%.</p> <p>Methu â sicrhau caniatâd cynllunio ar gyfer cynhyrchu gwres o 19.4 MWth erbyn 2031 o 10%.</p>	
--	--	---	--	---	--

MWYNAU					
Amcan 17 y CDLI: Sicrhau cyflenwad cynaliadwy o fwynau.					
Cyfeirnod Polisi:		EcW10, EcW11 ac EcW13			
Cyfeirnod Amcan SA:		9 a 15			
Dangosydd		Canlyniad targed:	Cyflawniad Polisi	Pwynt Sbarduno	Gweithredu
17.1	<u>Craidd</u> Graddfa'r agregau sylfaenol a dynnwyd o'r tir a ganiateir yn unol â'r Datganiad Technegol Rhanbarthol ar gyfer agregau wedi'i fynegi fel canran o'r cyfanswm capasiti sydd ei angen fel y'i nodir yn y Datganiad Technegol Rhanbarthol (MTAN).	Cynnal banc tir o leiaf 10 mlynedd o gronfeydd agregau a ganiateir dros gyfnod cyfan y cynllun.	Banc Tir: 211.8 mlynedd	Llai na banc tir 10 mlynedd o gronfeydd agregau a ganiateir mewn unrhyw flwyddyn.	
17.2	<u>Lleol</u> Swm y datblygiad a ganiateir o fewn parth clustogi mwynau.	Dim caniatâd wedi'i roi ar gyfer datblygu o fewn parth clustogi mwynau yn groes i Bolisi EcW12.	Ni roddwyd caniatâd i unrhyw geisiadau yn groes i Bolisi EcW12.	1 cais neu fwy wedi'u caniatáu ar gyfer datblygu o fewn parth clustogi mwynau yn groes i bolisi EcW12 mewn unrhyw flwyddyn.	

17.3	<u>Lleol</u> Swm y datblygiad sterileiddio parhaol a ganiateir o fewn ardal diogelu mwynau.	Dim caniatâd wedi'i roi ar gyfer datblygu o fewn ardaloedd diogelu mwynau yn groes i bolisi EcW13.	Ni roddwyd caniatâd i unrhyw geisiadau yn groes i bolisi EcW13.	1 cais neu fwy wedi'u caniatáu ar gyfer datblygiad o fewn ardal diogelu mwynau yn groes i bolisi EcW13 mewn unrhyw flwyddyn.	
------	--	--	---	--	--

RHEOLI GWASTRAFF

Amcan 18 y CDLI: Hyrwyddo defnydd effeithlon o ddeunyddiau ac adnoddau a sicrhau rhwydwaith integredig o gyfleusterau rheoli gwastraff.

Cyfeirnod Polisi:	EcW14				
Cyfeirnod Amcan SA:	4, 9 ac 11				
Dangosydd	Canlyniad targed:	Cyflawniad Polisi	Pwynt Sbarduno	Gweithredu	
18.1	<u>Lleol</u> Y capasiti i wasanaethu gwastraff y Fwrdeistref Sirol.	Cynnal digon o gapasiti i wasanaethu gwastraff y Bwrdeistrefi Sirol (l'w gadarnhau ar lefel ranbarthol) yn unol â TAN 21.	Mae digon o gapasiti i wasanaethu gwastraff y Fwrdeistref Sirol wedi'i gynnal.	Sbardunau i'w sefydlu ar lefel ranbarthol yn unol â TAN 21.	

Atodiad B – Cyflawni dyraniadau'r CDLI

Mae'r tabl isod yn rhoi statws dyraniadau cyfredol y CDLI.

Preswyl

Dyraniad	Enw'r safle	Nifer yr unedau	Statws
Prif Ardal Dwf			
SW3.1	Safle Ffatri Hoover	440	Caniatâd cynllunio amlinellol P/25/0165 wedi'i roi ym mis Ionawr 2026. Gwaith dymchwel ac adfer i fod i fod ar waith yn 2026-2027. Disgwylir i'r gwaith cyntaf gael ei gwblhau yn 2028.
SW3.2	Parc Sweetwater, Trefechan	10	Wedi'i gyflwyno yn 2019.
SW3.3	Llwyfandir Georgetown Uchaf	50	Dim cais cynllunio wedi'i dderbyn.
SW3.4	Brondeg, Heolgerrig	50	Mae cam cyntaf 9 uned bron â'i gwblhau. Nid oes cais cynllunio wedi'i dderbyn ar gyfer gweddill y safle.
SW3.5	Beacon Heights, Heol Abertawe	20	Wedi'i gyflawni'n 2021.
SW3.6	Winchfawr, Heolgerrig	20	Dim cais cynllunio wedi'i dderbyn.
SW3.7	I'r de o Barc y Castell	160	Dim cais cynllunio wedi'i dderbyn.
SW3.8	Mews Cyfarthfa, Heol Abertawe	19	Wedi'i gyflawni'n 2019.
SW3.9	Trevor Close, Pant	20	Mae cynllun diwygiedig yn cael ei ystyried gan y datblygwr ar hyn o bryd. Mae cais cynllunio yn yr arfaeth.
SW3.10	Stryd y Dwyrain, Dowlais	10	Wedi'i gyflawni'n 2025.
SW3.11	Eglwys Sant Ioan, Dowlais	20	Wedi'i gyflawni'n 2020.
SW3.12	Tŷ Victoria, Dowlais	19	Wedi'i gyflawni'n 2017.
SW3.13	Caeau Pen y Dre, Gurnos	40	Dim cais cynllunio wedi'i dderbyn.
SW3.14	Ysgol Gynradd Goetre, Gurnos	120	Dim cais cynllunio wedi'i dderbyn.

SW3.15	Hen Ysbyty Cyffredinol	20	Rhodddwyd caniatâd cynllunio ar gyfer 30 o unedau yn 2023. Nid yw'r datblygiad wedi dechrau eto.
SW3.16	Teras Haydn, Penydarren	40	Cymeradwywyd cais cynllunio ar gyfer 47 o unedau ym mis Chwefror 2026.
SW3.17	Hen Eglwys Sant Pedr a Phaul, Abercanaid	13	Wedi'i gyflawni'n 2017.
SW3.18	Twynyrodyn	120	Mae'r safle yn cael ei adeiladu a disgwylir iddo gael ei gwblhau yn 2028.
SW3.19	Ysbyty Mardy gynt, Twynyrodyn	114	Cyflawnwyd y cam cyntaf yn 2018 (69 o unedau). Ni dderbyniwyd unrhyw gais cynllunio ar gyfer cam dau.
SW3.20	Gerddi Bradley, 2 Penyard	90	Cymeradwyodd CBSMT i'r safle gael ei werthu i Landlord Cymdeithasol Cofrestredig (RSL) (Merthyr Valleys Homes) ym mis Ionawr 2026. Disgwylir i gais cynllunio gael ei gyflwyno erbyn diwedd y flwyddyn.
SW3.21	Cyn Ysbyty Santes Tudful	50	Mae dymchwel yr adeiladau presennol wedi'i gwblhau. Mae caniatâd cynllunio yn ei le gyda'r datblygwr yn gobeithio dechrau'r gwaith adeiladu yn 2026.
SW3.22	Hen Neuadd y Glowyr	12	Dim cais cynllunio wedi'i dderbyn.
SW3.23	Cyn Ysgol Santes Tudful	10	Mae adeiladu'r safle wedi dechrau, a disgwylir iddo gael ei gwblhau yn 2027.
SW3.24	Sandbrook Place	12	Wedi'i gyflawni'n 2021.
SW3.25	Clwydyfagwr, Heol Abertawe	40	Mae'r safle'n cael ei ddatblygu ar gyfer 42 uned gan Landlord Cymdeithasol Cofrestredig (LCC) (Merthyr Valleys Homes) a disgwylir iddo gael ei gwblhau yn 2028.
SW3.26	Moduron P ac R Pentrebach	22	Dim cais cynllunio wedi'i dderbyn.
SW3.27	Tir i'r De o Bryniau Road, Pant	26	Wedi'i gyflawni ddiwedd 2025.
SW3.28	Tir i'r Gogledd o Ty Llwyd, Incline Top	11	Dim cais cynllunio wedi'i dderbyn.
Cyfanswm	1578		

Meysydd Twf Eraill			
SW3.29	Prosiect Glan yr Afon, Dyffryn Merthyr	153	Wedi'i gyflawni'n 2022.
SW3.30	Teras Walters, Aberfan	23	Wedi'i gyflawni'n 2018.
SW3.31	Gyferbyn â Kingsley Terrace, Aberfan	12	Rhodddwyd caniatâd cynllunio yn 2023 ac mae'r amodau wedi'u cyflawni. Mae'r gwaith adeiladu i fod i ddechrau yn 2026.
SW3.32	Ger Manor View, Trelewis	248	Cyflawnwyd cam 1 yn 2018 (173 o unedau). Ni dderbyniwyd unrhyw gais cynllunio ar gyfer y camau sy'n weddill.
SW3.33	Stormtown, Trelewis	80	Dim cais cynllunio wedi'i dderbyn.
SW3.34	Cilhaul, Treharris	30	Dim cais cynllunio wedi'i dderbyn.
SW3.35	Oaklands, Treharris	50	Dim cais cynllunio wedi'i dderbyn.
SW3.36	Y Goedwig, Edwardsville	22	Rhodddwyd caniatâd cynllunio yn 2018 ond mae bellach wedi dod i ben.
Cyfanswm	618		
Cyfanswm Dyraniadau Polisi SW3	2196		

Cyflogaeth

Dyraniad	Enw'r Safle	Maint ha (Cryswth/Net)	Statws
EcW1.1	Hen Faes Parcio Ffatri Hoover	1.5/1.5	Mae'r safle'n rhan o gais amlinellol (P/26/0165) a gymeradwywyd ym mis Ionawr 2026.
EcW1.2	Goatmill Road	16.98/14.75	Cyflwynwyd ymholiad cyn ymgeisio ar ddiwedd 2025 ar gyfer y parc busnes ailddatblygu cynhwysfawr.
EcW1.3	Ffos-y- fran	18.85/11.3	Ni fydd y safle'n cael ei gyflawni nes bod y cynllun adfer terfynol ar gyfer y safle ehangach wedi'i benderfynu.
EcW1.4	Tir i'r De o Ystad Ddiwydiannol Merthyr Tudful	3.1/3.1	Defnyddiwyd y safle fel depo dros dro yn ystod adeiladu cynllun y Metro ond mae wedi cael ei wagio'n ddiweddar. Mae CBSMT yn bwriadu

			marchnata'r safle at ddibenion cyflogaeth yn y dyfodol agos.
Cyfanswm		30.65 ha (Net)	

Prosiect Heartland

Dyranid	Enw'r Safle	Statws
Polisi SW7	Safle Adfywio Hen Waith Dur Ivor	Mae'r llwyfandir uchaf yn cael ei farchnata ar hyn o bryd at ddibenion preswyl. Mae CBSMT wrthi'n cynnal gwaith dichonoldeb ar gyfer cyfleuster addysg ar y llwyfandir isaf.

Atodiad C – Crynodeb o effeithiolrwydd y polisi a'r newidiadau angenrheidiol

Polisi		Sylwadau
Gwella ein Llesiant Cymdeithasol		
Polisi SW1	Darpariaeth Cartrefi Newydd	Diwygio yn seiliedig ar yr Asesiad o'r Farchnad Dai Leol wedi'i ddiweddarau a newidiadau i bolisi a chanllawiau cenedlaethol. Dyraniadau tai penodol wedi'u cyflawni; mae angen adolygiad o safleoedd heb eu datblygu.
Polisi SW2	Darpariaeth Tai Fforddiadwy	Adolygu yn seiliedig ar yr Asesiad o'r Farchnad Dai Leol wedi'i ddiweddarau, newidiadau i bolisi a chanllawiau cenedlaethol ac asesiad hyfywedd.
Polisi SW3	Dosbarthu Cartrefi Newydd yn Gynaliadwy	Adolygiad fel rhan o ailystyried y strategaeth datblygu.
Polisi SW4	Ffiniau Aneddiadau	Yn gweithredu'n effeithiol – efallai y bydd angen mân newidiadau.
Polisi SW5	Safleoedd sydd wedi'u heithrio ar gyfer Tai Fforddiadwy	Adolygu, nid yw'r polisi wedi cyflawni safleoedd o eithriad yn ystod cyfnod y cynllun.
Polisi SW6	Ardal adfywio strategol Hoover	Adolygu fel rhan o ailystyried y strategaeth datblygu.
Polisi SW7	Safle adfywio cyn waith dur Ivor	Adolygu fel rhan o ailystyried y strategaeth datblygu.
Polisi SW8	Llety i Sipsiwn a Theithwyr	Adolygu yn seiliedig ar yr Asesiad Marchnad Dai Leol a'r asesiad hyfywedd diwygiedig.
Polisi SW9	Rhwymedigaethau Cynllunio	Yn gweithredu'n effeithiol ond wedi'i ddiwygio yn seiliedig ar asesiad hyfywedd diwygiedig.
Polisi SW10	Diogelu a Gwella Mannau Agored	Adolygu, effeithiolrwydd polisi yn amhenodol.
Polisi SW11	Dylunio Cynaliadwy a Chreu Lleoedd	Yn gweithredu'n effeithiol – efallai y bydd angen mân newidiadau.
Polisi SW12	Gwella'r Rhwydwaith Trafnidiaeth	Yn gweithredu'n effeithiol ond mae angen diwygio yng ngoleuni newidiadau i bolisi a chanllawiau cenedlaethol.
Polisi SW13	Diogelu a Gwella Cyfleusterau Cymunedol Lleol	Yn gweithredu'n effeithiol – efallai y bydd angen mân newidiadau.

Gwella ein Llesiant Diwylliannol		
Polisi CW1	Amgylchedd Hanesyddol	Yn gweithredu'n effeithiol fodd bynnag mae angen ei ddiwygio yng ngoleuni newidiadau i bolisi, deddfwriaeth a chanllawiau cenedlaethol.
Polisi CW2	Ardal Dreftadaeth Cyfarthfa	Yn gweithredu'n effeithiol – efallai y bydd angen mân newidiadau.
Gwella ein Llesiant Amgylcheddol		
Polisi EnW1	Cadwraeth Natur a Gwydnwch Ecosystemau	Yn gweithredu'n effeithiol fodd bynnag mae angen ei ddiwygio yng ngoleuni newidiadau i bolisi, deddfwriaeth a chanllawiau cenedlaethol.
Polisi EnW2	Safleoedd a Rhywogaethau a Warchodir yn Rhyngwladol ac yn Genedlaethol	Yn gweithredu'n effeithiol fodd bynnag mae angen diwygio yng ngoleuni newidiadau i bolisi, deddfwriaeth a chanllawiau cenedlaethol.
Polisi EnW3	Safleoedd Daearegol Pwysig yn Rhanbarthol, Safleoedd o Bwysigrwydd er Cadwraeth Natur, Gwarchodfeydd Natur Lleol a Chynefinoedd a Rhywogaethau Blaenoriaethol	Yn gweithredu'n effeithiol fodd bynnag mae angen diwygio yng ngoleuni newidiadau i bolisi, deddfwriaeth a chanllawiau cenedlaethol.
Polisi EnW4	Diogelu'r Amgylchedd	Yn gweithredu'n effeithiol – efallai y bydd angen mân newidiadau.
Polisi EnW5	Diogelu Tirwedd	Yn gweithredu'n effeithiol – efallai y bydd angen mân newidiadau.
Gwella ein Llesiant Economaidd		
Polisi EcW1	Darparu Tir Cyflogaeth	Adolygu, cynnig cyflogaeth o bosibl yn anghydnaws â'r farchnad, gan arwain at dangyflenwi dyraniadau. Bydd yn cael ei ailystyried fel rhan o'r strategaeth ddatblygu.
Polisi EcW2	Diogelu Safleoedd Cyflogaeth	Yn gweithredu'n effeithiol – efallai y bydd angen mân newidiadau.
Polisi EcW3	Hierarchaeth Manwerthu – Cefnogi Darpariaeth Manwerthu	Yn gweithredu'n effeithiol – efallai y bydd angen mân newidiadau.

Polisi EcW4	Dyraniad Manwerthu	Adolygu, i sicrhau bod maint yr arwynebedd llawr manwerthu a ddyrannwyd yn parhau i fod yn briodol. Ailystyried ar ôl cynhyrchu astudiaeth fanwerthu.
Polisi EcW5	Datblygu Tref a Chanolfan Leol	Yn gweithredu'n effeithiol – efallai y bydd angen mân newidiadau. Ailystyried ar ôl cynhyrchu astudiaeth fanwerthu.
Polisi EcW6	Ardaloedd Manwerthu Allanol o'r Dref	Yn gweithredu'n effeithiol – efallai y bydd angen mân newidiadau. Ailystyried ar ôl cynhyrchu astudiaeth fanwerthu.
Polisi EcW7	Datblygiad Twristiaeth, Hamdden ac Adloniant	Yn gweithredu'n effeithiol – efallai y bydd angen mân newidiadau. Ailystyried ar ôl cynhyrchu astudiaeth fanwerthu, gan gynnwys dadansoddiad hamdden ac adloniant.
Polisi EcW8	Ynni Adnewyddadwy	Yn gweithredu'n effeithiol ond mae angen diwygio yng ngoleuni newidiadau i bolisi a chanllawiau cenedlaethol.
Polisi EcW9	Gwresogi Ardal	Adolygu, effeithiolrwydd polisi yn amhenodol oherwydd pryderon ehangach ynghylch hyfywedd.
Polisi EcW10	Cyflenwi Mwynau'n Gynaliadwy	Yn gweithredu'n effeithiol – efallai y bydd angen mân newidiadau. Mae'r RTS yn dangos cyflenwad digonol o fwynau a banc tir 211.8 mlynedd (ar y cyd â Pharc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog).
Polisi EcW11	Datblygu Mwynau	Yn gweithredu'n effeithiol – efallai y bydd angen mân newidiadau.
Polisi EcW12	Parthau Clustogi Mwynau	Yn gweithredu'n effeithiol – efallai y bydd angen mân newidiadau.
Polisi EcW13	Diogelu Mwynau	Yn gweithredu'n effeithiol – efallai y bydd angen mân newidiadau.
Polisi EcW14	Cyfleusterau Gwastraff	Yn gweithredu'n effeithiol – efallai y bydd angen mân newidiadau.

Nodyn: Nid yw'r asesiad uchod yn derfynol; rhoddir ystyriaeth bellach i ddiwygio polisïau lleol, fel rhan o broses adolygu'r CDLI. Bydd hyn yn cynnwys ystyriaethau ynghylch effeithiolrwydd a bwriad polisïau ac, mewn rhai achosion, a ydynt yn dal i gael eu hystyried yn angenrheidiol. Ar ben hynny, bydd polisïau cenedlaethol yn cael eu dadansoddi, gan gynnwys polisïau rheoli datblygu, fel y'u cynhwysir ym *Mholisi Cynllunio Cymru (arg. 12)*. Sicrheir bod y fframwaith polisi lleol yn cydymffurfio â'r cynlluniau uwchben, yn hierarchaeth y cynllun datblygu.